

Jaaroverzicht 2025

Migratie en asiel in Nederland

EMN Nederland
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag
EMN@ind.nl
www.emnnetherlands.nl

Immigratie- en Naturalisatiedienst
Ministerie van Justitie en Veiligheid

**Funded by
the European Union**

Jaaroverzicht 2025

Migratie en asiel in Nederland

AUTEURS

Aron Vrieler
Frederik Mijnhardt
Jade Wirken
Jasper Gloerich
Julia Ouwerkerk

EMN NEDERLAND

Nationaal contactpunt in Nederland voor het Europees Migratienetwerk (EMN)
Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V)
Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)
Directie Strategie, Beleid en Juridische Zaken (SBJZ)
Afdeling Onderzoek en Analyse (O&A)

Turfmarkt 147 | 2515XP Den Haag, Nederland
© EMN Nederland

Inhoud

	Migratiecijfers van Nederland in 2025	5
	Voorwoord	6
	Samenvatting	7
1.	Afbakening en verantwoording	10
2.	Overkoepelende ontwikkelingen en politiek-maatschappelijke debatten	11
	2.1 Overkoepelende ontwikkelingen	11
	2.2 Belangrijkste politieke en maatschappelijke debatten over asiel en migratie	12
3.	Reguliere migratie	22
	3.1 Economische migratie	23
	3.2 Studiemigratie	25
	3.3 Gezinsmigratie	25
4.	Asiel (internationale bescherming)	27
	4.1 Overkoepelende ontwikkelingen	30
	4.2 Asielprocedure	30
	4.3 Asielbeleid	33
	4.4 Asielopvang	36
	4.5 Nareis	37
	4.6 Hervestiging	37
5.	Tijdelijke bescherming ontheemden uit Oekraïne	38
	5.1 Juridische status	39
	5.2 Wijzigingen van rechten en plichten onder de RTB	41
	6. Alleenstaande minderjarigen en andere kwetsbare groepen	42
7.	Integratie en inclusie van migranten	44
	7.1 Inburgering	46
	7.2 Onderwijs	46
	7.3 Arbeidsmarkt en vaardigheden	47
8.	Nederlandschap en staatloosheid	50
9.	Grensbeheer en visumbeleid	52
	9.1 Het Schengengebied	53
	9.2 Overige ontwikkelingen	54

10.	Irreguliere migratie	55
10.1	Voorkomen van irreguliere migratie	55
10.2	Voorkomen van onrechtmatig verblijf	56
10.3	Toegang tot voorzieningen en juridische oplossingen voor illegaal verblijvende migranten	57
11.	Mensenhandel	59
12.	Terugkeer	62
12.1	Gedwongen terugkeer	62
12.2	Vrijwillige terugkeer en terugkeerondersteuning	63
12.3	Vreemdelingenbewaring	64
12.4	Samenwerking met herkomst- en transitlanden	65
12.5	Overige ontwikkelingen	66
13.	Migratie en ontwikkeling	67
14.	Bijlage A – Methodologie en definities	69
15.	Bijlage B – Structuur van het Nederlandse asiel- en migratiebeleid	71
16.	Organogram	74

Migratiecijfers van Nederland in 2025

1. Asiel (internationale bescherming)

Eerste asielaanvragen:	24.020
Herhaalde asielaanvragen:	1.725
Alleenstaande minderjarige vreemdelingen:	3.510

2. Hervestiging

Totaal: 530

3. Tijdelijke bescherming Oekraïners

Totaal: 134.090

5. Terugkeer

Zelfstandig vertrek met toezicht:	120
Zelfstandig vertrek zonder toezicht:	870
Gedwongen vertrek:	740

4. Reguliere migratie

Totaal aantal eerste verblijfsvergunningen:

Familie:	43.023
Studie:	20.809
Arbeid:	20.673
Overig:	35.656

Voorwoord

Beste lezer,

Wie terugkijkt op migratieontwikkelingen in 2025, ziet een jaar vol contrasten. Terwijl oorlogen en instabiliteit in Oekraïne, het Midden-Oosten en Sub-Sahara-Afrika vele mensen dwongen hun land te verlaten, daalde in de Europese Unie het aantal aanvragen voor internationale bescherming. Vooral de veranderde situatie in Syrië speelde daarbij een rol.

Juist zo'n jaar maakt opnieuw duidelijk hoe cruciaal samenwerking tussen EU-lidstaten is. In 2025 werkten de lidstaten toe naar de start van het asiel- en migratiepact op 12 juni dit jaar, de meest ingrijpende hervorming van het Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel sinds de totstandkoming hiervan begin deze eeuw. In het verlengde van het pact bereikten de lidstaten in december overeenstemming over een nieuwe terugkeerverordening. Maar ook op andere terreinen werden belangrijke stappen gezet, zoals voor tijdelijke bescherming van ontheemden uit Oekraïne en legale migratie. Lidstaten werkten bijvoorbeeld in 2025 aan het invoeren van de herziene richtlijn voor een gecombineerde vergunning voor verblijf en werk voor mensen van buiten de EU/EFTA. De regeling is inmiddels ingegaan op 21 mei dit jaar.

In Nederland bleef migratie een centraal maatschappelijk en politiek thema, van asiel en opvang tot arbeidsmigratie, terugkeer en integratie. De val van het kabinet-Schoof en de daaropvolgende verkiezingscampagne maakten opnieuw duidelijk hoe groot de impact van deze onderwerpen is. Asiel stond het meeste in de aandacht, maar ook op andere migratieterreinen was veel in beweging.

Temidden van al deze ontwikkelingen is het belangrijk dat het gesprek over migratie in Europa kan steunen op feitelijke informatie. Met het jaarlijkse Europese 'Asylum and Migration Overview' brengt het Europees Migratienetwerk de belangrijkste beleidsontwikkelingen van de EU-lidstaten en de waarnemende landen van het EMN bij elkaar. Dit Nederlandse 'Jaaroverzicht asiel en migratie' is gebaseerd op de Nederlandse inbreng hiervoor. Het biedt een gedetailleerd overzicht van beleidsontwikkelingen, uitdagingen en nieuwe accenten in wetgeving en richtlijnen in Nederland in 2025. Daarnaast plaatst het deze in de juridische, geopolitieke en praktische context waarin ze tot stand kwamen.

Al 20 jaar levert EMN Nederland objectieve en relevante onderzoeksinformatie over migratie en asiel. Ik hoop dat ook dit jaaroverzicht bijdraagt aan een beter begrip van asiel- en migratievraagstukken, en aan een constructief maatschappelijk debat.

Hans Lemmens
Coördinator EMN Nederland

Samenvatting

Overkoepelende ontwikkelingen en politiek-maatschappelijke debatten Halverwege 2025 viel het kabinet-Schoof, bij de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen werd D66 de grootste partij. Het kabinet-Schoof deed in 2025 verschillende wetsvoorstellen voor het 'strengste asielbeleid ooit'. De rechtspraak en partijen in het migratiedomein uitten hier veel kritiek op. Halverwege het jaar stemde de Tweede Kamer in met de wetsvoorstellen, in 2025 vond er nog geen stemming in de Eerste Kamer plaats. Gedurende het jaar waren onder andere voorrang voor statushouders op de woningmarkt en terugkeerondersteuning voor Syriërs onderwerp van debat. Net als in 2024 was er sprake van aanhoudende druk op de opvangcapaciteit in Ter Apel. Ook waren er maatschappelijke spanningen over de opvang van aanvragers van internationale bescherming. Vanwege de afbouw van subsidie moest VluchtelingenWerk Nederland een aantal taken neerleggen. Verder trokken een aantal specifieke migratiezaken veel media-aandacht. Om 'meer grip op migratie' te krijgen onderzocht het kabinet-Schoof de mogelijkheid om de kennismigrantenregeling aan te scherpen. Daarnaast kwam het kabinet met een plan om de voorwaarden voor de Europese Blauwe kaart te wijzigen en een wetsvoorstel om de naturalisatietermijn te verlengen.

Reguliere migratie In 2025 lag de nadruk op het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten en het tegengaan van misstanden op de arbeidsmarkt, onder andere door hogere boetes en nieuwe regelgeving voor uitzendbureaus. Daarnaast werden maatregelen genomen om Nederland aantrekkelijk te houden voor innovatieve ondernemers en startups.

Asiel (internationale bescherming) Nederland richtte in 2025 een nieuwe dienst op die het identificeren en registreren van aanvragers van internationale bescherming moest overnemen van de politie. Sommige minderjarige aanvragers werden niet meer automatisch gehoord. Na een uitspraak van het Europese Hof van Justitie trok het kabinet met terugwerkende kracht de automatische verlenging van de behandeltermijn van aanvragen in. Ook werd de bestuurlijke dwangsom bij het overschrijden van de behandeltermijn afgeschaft. Verder schortte Nederland de overdracht van niet-kwetsbare alleenstaande mannen aan België op grond van de Dublinverordening op, naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State. De behandeling van verzoeken om internationale bescherming van mensen uit Libanon en Syrië werd, na een tijdelijke stop, hervat. Daarnaast paste het kabinet het beleid voor openbare orde aan, om veroordelingen op grond van jeugdstrafrecht mee te wegen en meer aandacht te geven aan individuele omstandigheden. De beoordeling van het risico om slachtoffer te worden van willekeurig geweld als grond voor subsidiaire bescherming werd zo aangepast dat individuele omstandigheden een grotere rol spelen. Ook schortte Nederland het gebruik van een nationale lijst van veilige landen van herkomst op totdat een door de Europese Commissie voorgestelde lijst in werking treedt. Het werd mogelijk om een specifieke groep bewoners van opvanglocaties die overlast veroorzaken te plaatsen in een opvanglocatie met minder vrijheden. Verder kwam er een wekelijkse meldplicht in de centrale ontvangstlocaties. Naar aanleiding van twee uitspraken van de Raad van State veranderde de beoordelingswijze van de IND voor het vaststellen van de feitelijke gezinsband bij gezinshereniging. Tot slot paste Nederland het nationaal quotum aan van mensen die in aanmerking komen voor hervestiging naar Nederland.

Tijdelijke bescherming Na uitspraak van de Raad van State hervatte Nederland in 2025 de beëindiging van tijdelijke bescherming voor mensen uit niet-EU/EFTA-landen met een tijdelijke Oekraïense verblijfsvergunning. Sinds september 2025 verliest deze groep geleidelijk het recht op verblijf, opvang, zorg en arbeid, tenzij ze hiertegen beroep instellen of een andere verblijfsaanvraag hebben lopen. Daarnaast zijn de regels voor opvang van begunstigden van tijdelijke bescherming aangescherpt. Oekraïense ontheemden die werk hebben en in gemeentelijke opvang verblijven, kregen een verhoging van de eigen bijdrage. Gemeenten moesten daarnaast het leefgeld intrekken als iemand meer dan 115% van het leefgeldbedrag verdiende. Verder presenteerde het kabinet in 2025 een

langetermijnstrategie voor Oekraïense ontheemden, voor als de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) stopt. Kern van deze strategie is een tijdelijk nationaal 'transitiedocument' van drie jaar, waarmee ontheemden zich kunnen voorbereiden op terugkeer naar Oekraïne wanneer het daar veilig is. Om overbelasting van de asielketen te voorkomen, moeten ontheemden hun eerdere asiel-aanvraag intrekken om voor het transitiedocument in aanmerking te komen.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen en kwetsbare groepen Over alleenstaande minderjarige vreemdelingen zijn er in 2025 geen beleidsontwikkelingen te rapporteren. Om extra aandacht te houden voor de kwetsbare groep LHBTIQ+-bewoners van opvanglocaties is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor de lange termijn ondertekend door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en COC Nederland (belangenorganisatie voor LHBTIQ+).

Integratie Nederland schafte in 2025 de boetes af die mensen met internationale bescherming eerder kregen bij het niet op tijd voldoen aan de integratievereisten. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten lanceerde een online platform om gemeenten te ondersteunen bij het begeleiden van migranten en nieuwkomers naar werk. Verder kwam er een herziene subsidieregeling om werkgevers te ondersteunen bij het begeleiden van mensen met internationale bescherming op de werkvloer. Ook heeft de Nederlandse overheid in 2025 de contouren van een nieuw beleidskader gepresenteerd voor onderwijs aan migrantenkinderen en jongeren die net in Nederland zijn aangekomen. Tot slot presenteerde de Nederlandse overheid de tweede 'Werkagenda – Voor een inclusieve arbeidsmarkt'.

Nederlanderschap en staatloosheid Op het gebied van Nederlanderschap en staatloosheid waren er in 2025 geen beleidsontwikkelingen.

Grensbeheer en visumbeleid In 2025 voerde Nederland maatregelen in om zowel de buitengrenzen van het Schengengebied als de eigen binnengrenzen beter te controleren. Ook voerde het kabinet wetgeving in om het Entry/Exit Systeem (EES) te implementeren. Dit systeem berekent de maximale verblijfsduur voor niet-EU-burgers met korte verblijfsvisa en vervangt de oude paspoortstempels. Daarnaast verlengde Nederland opnieuw de tijdelijke binnengrenscontroles door de Koninklijke Marechaussee.

Irreguliere migratie en mensensmokkel Nederland investeerde in 2025 in een nieuw grensbeheerproject in Ethiopië, om bij te dragen aan de bestrijding van irreguliere migratie en mensenhandel en mensensmokkel te voorkomen. Het kabinet scherpte de wetgeving voor illegale arbeid aan, door de boetes te verhogen voor werkgevers die zich bewust schuldig maken aan illegale arbeid. Verder diende het kabinet een wetsvoorstel in om onrechtmatig verblijf van mensen van buiten de EU/EFTA strafbaar te stellen. Tenslotte gaf de overheid bijzondere aandacht aan het verbeteren van de rechtspositie van langdurig in Nederland verblijvende Surinamers.

Mensenhandel In 2025 nam de Tweede Kamer een wetsvoorstel aan om de strafbaarstelling van mensenhandel uit te breiden en te moderniseren. Hiermee wilde het kabinet de strafrechtelijke aanpak van mensenhandel effectiever maken en slachtoffers beter beschermen. Eind 2025 diende het kabinet ook een wetsvoorstel in voor de invoering van een herziening van Europese regelgeving om mensenhandel te voorkomen en bestrijden. Tot slot ging Nederland een samenwerking aan met Ethiopië om mensenhandel te bestrijden.

Terugkeer Nederland verhoogde in 2025 tijdelijk de financiële ondersteuning voor Syriërs, om vrijwillige terugkeer te ondersteunen en stimuleren. De herintegratieondersteuning voor mensen uit Mongolië werd juist tijdelijk opgeschort, in verband met mogelijk misbruik van de regeling. Na prejudiciële vragen van Nederland oordeelde het Europese Hof van Justitie dat de nationale bewaringsrechter bij het beoordelen van de rechtmatigheid van vreemdelingendetentie het beginsel van non-refoulement, het belang van het kind en het recht op familie- en gezinsleven moet betrekken (Adrar-arrest). Verder vernieuwde Nederland de informatievoorziening voor mensen uit niet-EU/

EFTA-landen die in bewaring zijn gesteld. Daarnaast zette Nederland in 2025 in op internationale samenwerkingen met de Benelux-landen, Suriname en Oeganda. Het kabinet diende tenslotte ook een wetsvoorstel in om de mogelijkheden voor het opleggen van een ongewenstverklaring uit te breiden.

Migratie en ontwikkeling Nederland zette in 2025 de interdepartementale Taskforce voor Internationale Migratie op, om de coördinatie tussen verschillende ministeries te bevorderen en tot een meer samenhangend extern migratiebeleid te komen. Hiermee wil het kabinet inzetten op het voorkomen van irreguliere migratie. Nederland verhoogde het budget voor samenwerkingen op dit gebied voor de komende jaren. Nederland financierde een nieuwe fase van het Protection of Migrants-programma in West-Afrika, om de capaciteit om op te treden tegen mensensmokkel in die regio te vergroten. Ook vonden er op hoog niveau migratieconsultaties plaats tussen Nederland en de partnerlanden Turkije en Egypte.

1. Afbakening en verantwoording

Het asiel- en migratiedomein is uiterst dynamisch. Elk jaar brengen de lidstaten van de Europese Unie wijzigingen aan in hun migratiebeleid. Beleidswijzigingen op het gebied van migratie kunnen uiteenlopende redenen hebben, zoals aanbevelingen in beleidsevaluaties, veranderingen in het politieke speelveld, veranderingen in EU wet- en regelgeving, jurisprudentie, maar ook andere (inter) nationale gebeurtenissen.

Het EMN is een onderzoeksnetwerk van de Europese Unie op het gebied van migratie en asiel en heeft een belangrijke rol bij het informeren van beleidsmakers, onderzoekers en het bredere publiek over relevante beleidsontwikkelingen. De onderzoeksrapporten van het EMN bieden objectieve, betrouwbare, en vergelijkbare informatie over asiel en migratie in de verschillende lidstaten. Dit helpt de EU en haar lidstaten om beter te kunnen reageren op uitdagingen in dit domein. De Europese Commissie (Directoraat-Generaal voor Migratie en Binnenlandse Zaken) coördineert het EMN, dat bestaat uit de Nationale Contactpunten (EMN NCP's) in de verschillende lidstaten en in Noorwegen, Albanië, Armenië, Georgië, Moldavië, Montenegro, Noord-Macedonië, Oekraïne en Servië.

EMN Nederland publiceert al vanaf 2005 elk jaar een Jaaroverzicht Asiel en Migratie¹. Dit EMN Jaaroverzicht biedt een overzicht van de belangrijkste beleidsontwikkelingen op verschillende migratieterreinen in Nederland in 2025. Het gaat hier over migratie van buiten de EU naar Nederland en niet om migratie vanuit andere EU-lidstaten. Die laatste vorm van migratie is onderdeel van het vrij verkeer van personen binnen de Europese Unie en valt daarmee buiten het de reikwijdte van het EMN. Thema's die in dit jaaroverzicht aan de orde komen zijn: reguliere migratie ([H3](#)), asiel (internationale bescherming, [H4](#)), Oekraïne ([H5](#)), alleenstaande minderjarige vreemdelingen en andere kwetsbare groepen ([H6](#)), integratie ([H7](#)), Nederlanderschap en staatloosheid ([H8](#)), grensbewaking, visumbeleid en Schengen ([H9](#)), irreguliere migratie en mensensmokkel ([H10](#)), mensenhandel ([H11](#)), terugkeer ([H12](#)) en migratie en internationale samenwerking ([H13](#)). Voordat deze thema's in het jaaroverzicht aan de orde komen, worden eerst in hoofdstuk 2 de algemene politieke ontwikkelingen en maatschappelijke debatten besproken die in 2025 plaatsvonden op het gebied van asiel en migratie in Nederland.

Dit rapport is opgesteld met behulp van *deskresearch* en *bijdragen van experts* van de Nederlandse migratieautoriteiten. Voor de cijfers is voornamelijk gebruik gemaakt van Eurostat data. Eurostat, het statistisch bureau van de Europese Unie, hanteert definities en categorieën die in lijn zijn met Europese afspraken, mogelijk verschillend van die op nationaal niveau. Daarom kunnen de statistieken afwijken van nationale gegevens. Meer informatie over de methodiek en het overzicht van de verschillende experts die een bijdrage hebben geleverd is te vinden in bijlage A. Bijlage B geeft een overzicht van de algemene inrichting van het Nederlandse migratie- en asielbeleid en de taken van de betrokken organisaties. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan de informatie in dit jaaroverzicht.

Op basis van dit rapport en de rapporten van andere lidstaten heeft het EMN het Europese EMN-jaaroverzicht over migratie en asiel 2025 samengesteld. Dit internationaal vergelijkend jaaroverzicht en de jaarverslagen van de andere lidstaten zijn beschikbaar op de Europese EMN-website.²

¹ Voorgaande jaaroverzichten zijn te vinden op [de website van EMN Nederland](#).

² Voor meer informatie, zie [de website van het European Migration Network](#).

2. Overkoepelende ontwikkelingen en politiek-maatschappelijke debatten

In 2025 viel het kabinet-Schoof en werden er vervroegde Tweede Kamerverkiezingen uitgeschreven. D66, CDA en VVD gingen na de verkiezingen in gesprek over een regeerbasisakkoord. Twee omvangrijke wetsvoorstellen op het gebied van internationale bescherming werden goedgekeurd door de Tweede Kamer en leidden tot stevig politiek en maatschappelijk debat. Ook kwam er een wetsvoorstel voor het implementeren van het Europese Asiel- en Migratiepact. Verder bleef de druk op de asielopvang hoog en was er aanhoudende maatschappelijk onrust hierover. Vanwege de veranderde situatie in Syrië werd het landenbeleid aangepast, de terugkeer van Syriërs werd onderwerp van gesprek. Ook werden de voorwaarden voor reguliere migratie aangescherpt en kwam er een wetsvoorstel om de naturalisatietermijn te verlengen. Zoals ieder jaar, trokken ook in 2025 een aantal individuele zaken veel media-aandacht.

2.1 OVERKOEPELENDE ONTWIKKELINGEN

Val van kabinet-Schoof

Op 3 juni 2025 viel het kabinet-Schoof.³ Het kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB was 337 dagen in functie.⁴ De oorzaak van de val was het besluit van de partijleider van de PVV om uit de coalitie te stappen. Eerder had de partijleider erop aangedrongen dat het hoofdlijnenakkoord van de coalitie zou worden opgebroken om strengere migratiemaatregelen mogelijk te maken. Op 26 mei presenteerde hij hiertoe een tienpuntenplan. Dit ging om aanvullende maatregelen op al lopende voorstellen van het kabinet om het migratiebeleid aan te scherpen. Het plan bevatte een aantal controversiële voorstellen, zoals het sluiten van de grenzen voor aanvragers van internationale bescherming, geen nieuwe opvanglocaties meer voor deze aanvragers (en een aantal sluiten) en een tijdelijke stop op gezinshereniging. Omdat de coalitiepartners van de PVV twijfelden aan de uitvoerbaarheid van een aantal plannen wilden zij niet zonder meer hun handtekening onder dit plan zetten. Dit was reden voor de PVV-leider om de bewindspersonen van zijn partij terug te trekken uit het kabinet.⁵

Op 3 juni bood minister-president Schoof het ontslag van zijn kabinet aan. Het ministerschap van Asiel en Migratie, voorheen bekleed door een minister van de PVV, werd verdeeld over de minister van Justitie en Veiligheid (VVD), de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (BBB) en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (NSC).⁶

Op 22 augustus 2025 boden ook de bewindspersonen van NSC hun ontslag aan.⁷ De directe aanleiding was het aftreden van de demissionair minister van Buitenlandse Zaken (NSC), omdat de coalitie het niet eens kon worden over de reactie op de situatie in Gaza en aanvullende maatregelen tegen Israël.⁸ Het tijdelijke beheer van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en daarmee

3 Rijksoverheid, [Korte verklaring minister-president Dick Schoof over de val van het kabinet](#), 3 juni 2025.

4 Rijksoverheid, [Kabinet-Schoof \(sinds 2024\)](#).

5 Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Debat over de val van het kabinet | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#), 4 juni 2025.

6 Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Nadere invulling van de verdeling van de portefeuille asiel en migratie](#), 20 juni 2025.

7 Rijksoverheid, [Ontslag ministers en staatssecretarissen van NSC](#), 23 augustus 2025.

8 Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Debat over de ontstane politieke situatie](#), 27 augustus 2025.

een deel van de migratieportefeuille, werd overgedragen aan de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (BBB).⁹

Vervroegde Tweede Kamerverkiezing en kabinetsformatie

Op 29 oktober 2025 vond de vervroegde Tweede Kamerverkiezing plaats.¹⁰ De Kiesraad maakte op 7 november de officiële uitslag bekend. D66 kreeg de meeste stemmen (26 zetels in de Tweede Kamer), gevolgd door de PVV (ook 26 zetels), VVD (22 zetels), GroenLinks-PvdA (20 zetels) en het CDA (18 zetels).^{11 12} Op 10 december stemde de Tweede Kamer ermee in dat D66, CDA en de VVD tot 30 januari 2026 de tijd namen om, in gesprek met andere partijen, te komen tot een 'regeerbasis-akkoord'.¹³

2.2

BELANGRIJKSTE POLITIEKE EN MAATSCHAPPELIJKE DEBATTEN OVER ASIEL EN MIGRATIE

In 2025 werkte het kabinet-Schoof aan verschillende wetswijzigingen op het terrein van asiel en migratie. Hoewel deze voorgestelde wetswijzigingen niet zijn aangenomen in 2025 besteden we hier toch graag aandacht aan in dit jaaroverzicht, omdat ze nadrukkelijk onderwerp zijn geweest van het politieke en maatschappelijke debat. Hieronder lichten we deze wetsvoorstellen en het politiek-maatschappelijke debat erover nader toe.

Wet invoering tweestatusstelsel

Op 7 maart 2025 diende de minister van Asiel en Migratie het wetsvoorstel voor de Wet invoering tweestatusstelsel in.¹⁴ Het wetsvoorstel is op 3 juli 2025 aangenomen door de Tweede Kamer. Eind 2025 was het voorstel nog niet behandeld in de Eerste Kamer.

De voorgestelde wet maakt onderscheid tussen twee verschillende verblijfsvergunningen voor internationale bescherming. Hiermee krijgt iemand die vluchteling is in de zin van het Vluchtelingenverdrag een andere verblijfsvergunning dan iemand die in aanmerking komt voor subsidiaire bescherming.

De wijziging zorgt voor strengere voorwaarden voor gezinshereniging via nareis¹⁵ van gezinsleden van subsidiair beschermde:

- een gezinslid kan pas twee jaar na de vergunningverlening aan de subsidiair beschermde in aanmerking komen voor gezinshereniging;
- de subsidiair beschermde moet, anders dan nu, over voldoende middelen van bestaan en huisvesting beschikken voordat gezinsleden mogen nareizen.

Na invoering van de wet geldt voor alle statushouders dat alleen gezinsleden die behoren tot het kerngezin nog in aanmerking komen voor nareis. In de praktijk betekent dit dat de mogelijkheid voor ongehuwde partners, meerderjarige kinderen en pleegkinderen om hiervoor in aanmerking te komen vervalt. Gezinsleden van statushouders die niet meer in aanmerking komen voor gezinshereniging via nareis kunnen zich nog wel beroepen op eerbiediging van het gezinsleven, volgens artikel 8 van het EVRM.

9 Rijksoverheid, [Ontslag ministers en staatssecretarissen van NSC](#), 23 augustus 2025.

10 Rijksoverheid, [Tweede Kamerverkiezing officieel vastgesteld op woensdag 29 oktober 2025](#), 6 juni 2025.

11 Kiesraad, [Kiesraad: Uitslag Tweede Kamerverkiezing betrouwbaar](#), 7 november 2025.

12 Europees Parlement, [Fracties in het Europees Parlement](#). D66 en VVD maken deel uit van Renew Europe, PVV van Patriotten voor Europa, GroenLinks-PvdA van de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten en het CDA van de Europese Volkspartij.

13 NOS, [D66, CDA en VVD hebben 51 dagen om tot een akkoord te komen](#), 10 december 2025.

14 Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Wet invoering tweestatusstelsel](#), 7 maart 2025.

15 Gezinshereniging onder gunstige voorwaarden voor mensen met een verblijfsvergunning op grond van internationale bescherming.

Asielnoodmaatregelenwet

Op 7 maart 2025 diende de minister van Asiel en Migratie het wetsvoorstel voor de Asielnoodmaatregelenwet in.¹⁶ Het wetsvoorstel is op 3 juli 2025 aangenomen door de Tweede Kamer. Eind 2025 was het voorstel nog niet behandeld in de Eerste Kamer.

Het wetsvoorstel bevat acht maatregelen om het asielsysteem duurzaam te ontlasten en het aantal nieuwe asielaanvragen te verminderen:

- beperking van de geldigheidsduur van de verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd van vijf naar drie jaar;
- afschaffing van verblijfsvergunningen asiel voor onbepaalde tijd;
- meer mogelijkheden om mensen met een niet-EU/EFTA-nationaliteit die niet (meer) rechtmatig in Nederland verblijven en crimineel gedrag vertonen ongewenst te verklaren;
- afschaffing van de voornemenprocedure, dat wil zeggen dat de IND niet langer een voornemen hoeft op te stellen voorafgaand aan het nemen van een beslissing;
- beperking van de mogelijkheid voor gezinshereniging via nareis tot gehuwde partners en minderjarige kinderen (zie ook het wetsvoorstel voor de Wet invoering tweestatusstelsel);
- strengere toets voor nieuwe feiten en omstandigheden bij opvolgende aanvragen;
- invoering van een verwijtbaarheidstoets bij het behandelen van opvolgende aanvragen, dat wil zeggen dat het makkelijker wordt om de aanvrager bij een opvolgende aanvraag te verwijten dat aangevoerde nieuwe elementen en bevindingen al in de eerdere asielprocedure hadden kunnen worden ingebracht;
- het wordt makkelijker om een aanvraag als ongegrond af te wijzen in situaties waarin de vreemdeling niet meewerkt aan de procedure.

Met een op 1 juli 2025 door de Tweede Kamer aangenomen amendement werd het strafbaar stellen van illegaal verblijf van meerderjarigen in Nederland onderdeel van de Asielnoodmaatregelenwet.¹⁷ Dit amendement zou ook het verlenen van hulp aan illegaal in Nederland verblijvende meerderjarigen strafbaar maken. Om dit te voorkomen diende het kabinet een zogenaamde novelle in, die de Tweede Kamer op 18 december 2025 aannam.¹⁸ De strafbaarstelling van illegaal verblijf zelf bleef wel onderdeel van het wetsvoorstel.

RECHT VAN AMENDEMENT

Een amendement is een voorstel van één of meer Tweede Kamerleden tot wijziging van een wetsvoorstel. Alleen de Tweede Kamer heeft het recht om amendementen voor te stellen en aan te nemen (het recht van amendement). Pas als de meerderheid van de Tweede Kamer voor een amendement stemt, wordt de wijziging in het wetsvoorstel opgenomen. De rechtstreeks gekozen Tweede Kamer bepaalt op deze manier wat de (door de Eerste Kamer goed te keuren) wetstekst zal zijn.¹⁹

NOVELLE

Een novelle is een wetsvoorstel dat een verbetering of aanvulling is van een wetsvoorstel dat bij de Eerste Kamer aanhangig is of al wel is aangenomen, maar nog niet van kracht is geworden.²⁰

¹⁶ Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Asielnoodmaatregelenwet](#), 7 maart 2025.

¹⁷ Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Gewijzigd amendement van het lid Vondeling ter vervanging van nr. 33 over het strafbaar stellen van illegaal verblijf van vreemdelingen](#), 1 juli 2025.

¹⁸ Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Novelle aanpassing strafbaarstelling illegaal verblijf](#), 15 december 2025.

¹⁹ Eerste Kamer der Staten-Generaal, [Recht van amendement](#).

²⁰ Eerste Kamer der Staten-Generaal, [Novelle](#).

Discussies tweestatusstelsel en asielnoodmaatregelen

Politieke voorstanders verwachten dat de Wet invoering tweestatusstelsel en de Asielnoodmaatregelenwet (PVV, VVD, NSC, BBB, FvD, SGP en JA21) ervoor zullen zorgen dat er minder aanvragers van internationale bescherming naar Nederland komen. Zij willen dat Nederland in ieder geval geen gunstigere voorwaarden en rechtsgevolgen heeft dan omringende landen. Onder deze voorstanders zijn ook partijen die de voorstellen eigenlijk nog niet ver genoeg vinden gaan. Politieke tegenstanders (GroenLinks-PvdA, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD en Volt) denken juist dat de wetten weinig invloed hebben op het aantal nieuwe aanvragen voor internationale bescherming en wijzen met name op de nadelige gevolgen van de toenemende juridische complexiteit, die de wetten volgens hen veroorzaken.²¹ Sommige van deze partijen zijn tegen deze wetten, maar wel voor een strenger asielbeleid.

Deelnemers aan de mars 'Stop de Asielwetten' protesteren tegen de asielwetten van het demissionaire kabinet. Den Haag, 7 september 2025. Foto: ANP / Robin Utrecht

De Raad van State (RvS) adviseerde de minister van Asiel en Migratie de wetsvoorstellen niet in te dienen bij de Tweede Kamer, omdat niet aannemelijk was gemaakt dat de maatregelen daadwerkelijk bijdragen aan het beperken van het aantal aanvragen voor internationale bescherming of een efficiëntere asielprocedure. Volgens de RvS is de kans juist groot dat de maatregelen tot een extra belasting leiden voor de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de rechtspraak. Als de wetsvoorstellen niet goed worden afgestemd op het Migratiepact, dat in juni 2026 ingaat, doet dit volgens de RvS afbreuk aan de rechtszekerheid en kan dit tot extra problemen leiden in de uitvoering en de rechtspraak.²²

²¹ Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Plenaire debat over de Asielnoodmaatregelenwet en Wet invoering Tweestatusstelsel](#), 26 juni 2025.

²² Raad van State, [Samenvatting adviezen Asielnoodmaatregelenwet en Wet invoering tweestatusstelsel](#), 10 februari 2025.

De Adviesraad Migratie kwam tot een soortgelijk advies.²³ Ook de Raad voor de Rechtspraak achtte het waarschijnlijk dat de invoering van een tweestatusstelsel eerder een verslechtering dan een verbetering zal zijn voor de doorlooptijden binnen de asielketen. Daarnaast uitte de Raad voor de Rechtspraak onvrede over de zeer korte adviseringstermijn van een week. Het is gebruikelijk dat aan het (wettelijk verplichte) wetgevingsadvies ongeveer acht weken wordt gewerkt. Bij grote stelselherzieningen is dit vaak een paar maanden.²⁴

De Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) raadde de invoering van de asielnoodmaatregelenwet met klem af. Volgens de NOvA stond het wetsvoorstel op gespannen voet met een aantal belangrijke uitgangspunten van de rechtsstaat, waaronder toegang tot het recht, het recht op een eerlijk proces en het algemene rechtsbeginsel van zorgvuldige belangenafweging en evenredigheid.²⁵ Ook de NOvA vond dat de zeer korte adviestermijn ten koste gaat van een zorgvuldig wetgevingsproces.²⁶

De Inspectie Justitie en Veiligheid (IJ&V) voorziet dat het invoeren van de voorgestelde wetten leidt tot problemen in de uitvoering en vreest dat hierdoor een zorgvuldige en rechtvaardige uitvoering van het asielbeleid veel moeilijker wordt.²⁷

De verschillende uitvoeringsorganisaties in de asielketen verwachten meer personeel nodig te hebben om de gevolgen van de voorgestelde wetten op te kunnen vangen. De IND erkent dat hervormingen in de asielketen hard nodig zijn, maar benadrukt de tijd die nodig is om de veranderingen door te kunnen voeren.²⁸ Het COA verwacht dat de voorgestelde wetten er toe leiden dat bewoners langer in de opvang verblijven en meer onzekerheid, teleurstelling en onvrede zullen ervaren. Daarnaast verwacht het COA dat de maatregelen een beperking en belemmering zullen vormen voor de (arbeids)participatie en voor de inburgering in Nederland.²⁹ DT&V wijst op het risico dat verblijfsrechtelijke procedures bij de IND als gevolg van de voorgestelde wetten (nog) meer tijd in beslag zullen nemen, wat afbreuk kan doen aan de effectiviteit van het terugkeerproces.³⁰

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) verwacht dat de voorgestelde maatregelen ongewenste effecten hebben op de leefbaarheid, openbare orde, integratie en maatschappelijke samenhang.³¹ Ook het College voor de Rechten van de Mens, Vluchtelingenwerk Nederland, de nationale ombudsman en de kindermobdsman hebben hun zorgen uitgesproken over de wetsvoorstellen.^{32 33 34}

De wetsvoorstellen voor de Wet invoering tweestatusstelsel en de Asielnoodmaatregelenwet waren eind 2025 nog niet behandeld in de Eerste Kamer.

Uitvoerings- en implementatiewet Asiel- en migratiepact 2026

Op de valreep van 2025 (17 december) diende het kabinet-Schoof de Uitvoerings- en Implementatiewet Asiel- en migratiepact in. De wet moet nog goedgekeurd worden door de Tweede en de Eerste Kamer. Het wetsvoorstel gaat over het implementeren van de negen verordeningen en een richtlijn uit het Europese migratiepact in de Nederlandse wet- en regelgeving.

23 Adviesraad Migratie, [Advies over Asielnoodmaatregelenwet](#), 13 februari 2025.

24 Raad voor de Rechtspraak, [Raad voor de rechtspraak: zorgen over wetgeving asielmaatregelen](#), 10 december 2024.

25 Nederlandse Orde van Advocaten, [Asielnoodmaatregelenwet op gespannen voet met uitgangspunten rechtsstaat](#), 20 februari 2025.

26 Nederlandse Orde van Advocaten, [NOvA uit zorgen tijdens rondetafelgesprek asielwetgeving](#), 24 maart 2025.

27 Inspectie Justitie en Veiligheid, [Reactie Inspectie JenV op wetsvoorstellen Asielnoodmaatregelenwet en Wet invoering tweestatusstelsel](#), 23 mei 2025.

28 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [IND: invoering asielwetten haalbaar, mits voldoende voorbereidingstijd](#), 24 september 2025.

29 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, [Uitvoeringstoets Asielnoodmaatregelenwet en het voorstel voor de wet Invoering tweestatusstelsel](#), 14 februari 2025.

30 Dienst Terugkeer en Vertrek, [Reactie van DTenV op Asielnoodmaatregelenpakket](#), 7 maart 2025.

31 Vereniging van Nederlandse Gemeenten, [Reactie asielnoodmaatregelenwet en tweestatusstelsel](#), 13 februari 2025.

32 College voor de Rechten van de Mens, [Brief met inbreng op het debat over de Asielnoodmaatregelenwet en Wet invoering tweestatusstelsel](#), 24 juni 2025.

33 VluchtelingenWerk Nederland, [Zes zorgen over de ingrijpende asielwetten](#), 25 juni 2025.

34 Nationale ombudsman en kindermobdsman, [Zorgenbrief asielmaatregelen](#), 7 maart 2025.

Aanpassing voorrangsregeling woning statushouders

Het kabinet-Schoof kondigde in zijn regeerprogramma een verbod aan op voorrang (urgentie) bij toewijzing van sociale huurwoningen voor mensen met internationale bescherming.³⁵ Op 4 oktober 2025 diende het kabinet hiertoe het wetsvoorstel Wet nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders in.³⁶ De Raad van State concludeerde al eerder, in een advies van 17 september, dat dit wetsvoorstel leidt tot ongelijke behandeling, in strijd met de Grondwet, en dat het gemeenten in een zeer moeilijke positie brengt.³⁷ Dit wetsvoorstel was eind 2025 nog niet behandeld door de Tweede Kamer.

*Statushouder brengt zijn nieuwe huis in gereedheid voor als zijn gezin overkomt. Noordwijkerhout, 11 oktober 2025.
Foto: ANP / Hollandse Hoogte / Marcel van den Bergh*

De voorrangsregeling is al veel langer onderwerp van het politieke en maatschappelijke debat, vanwege de lange wachttijden voor een sociale huurwoning. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) deed in 2024 onderzoek naar de opvattingen hierover. Bijna 81% van de respondenten vond dat mensen met internationale bescherming geen voorrang zouden moeten krijgen bij het krijgen van een woning.³⁸

Eerder in 2025, op 3 juli, nam de Tweede Kamer het wetsvoorstel Wet versterking regie volkshuisvesting aan, waaronder een amendement over de voorrangsregeling. Daarin stond dat gemeenten helemaal geen voorrang meer mochten geven aan mensen met internationale bescherming, ook niet op grond van redenen die voor anderen wel tot voorrang kunnen leiden (bijvoorbeeld medische

35 Rijksoverheid, [Regeerprogramma kabinet-Schoof](#), 13 september 2024.

36 Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Wetsvoorstel Wet nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders](#), 4 oktober 2025.

37 Raad van State, [Wetsvoorstel voor het schrappen van voorrang voor statushouders in de sociale huur](#), 17 september 2025.

38 Centraal Bureau voor de Statistiek, [Kansenongelijkheid in Nederland 2024: Opvattingen en ervaringen](#).

problemen of dakloosheid).^{39,40} In een gezamenlijke brief aan de Tweede Kamer verzochten de VNG en woningcorporaties de Kamer daarna te vergeefs om de stemming over dit wetsvoorstel uit te stellen en extra advies te vragen aan de Raad van State, vanwege de vergaande gevolgen van het amendement.⁴¹

Dit wetsvoorstel was eind 2025 nog niet behandeld in de Eerste Kamer, maar de Eerste Kamer uitte al wel haar zorgen over het mogelijk discriminatoire karakter van het amendement. Een meerderheid van de Eerste Kamer vond dat er een extra advies nodig was van de Raad van State.⁴²

De VNG waarschuwde dat een verbod op voorrang op sociale huisvesting voor mensen met internationale bescherming de huisvestingstaak van gemeenten onhaalbaar maakt, de druk op asielopvang vergroot en de inburgering bemoeilijkt.⁴³ Volgens het COA zal het opvangsysteem hiermee instabieler worden, terwijl er nog onvoldoende alternatieven beschikbaar zijn om mensen sneller de asielopvang te laten verlaten.⁴⁴

Gevolgen van aanpassing landenbeleid Syrië

Aanpassing van het landenbeleid voor Syrië (zie [hoofdstuk 4](#)), waardoor Syriërs minder snel in aanmerking komen voor internationale bescherming, leidde tot politieke en maatschappelijke discussie over de gevolgen voor de aanzienlijke groep in Nederland verblijvende Syriërs. UNHCR raadde gedwongen terugkeer af. Ook VluchtelingenWerk Nederland (VWN) meende dat van gedwongen terugkeer geen sprake kan zijn en benadrukte dat een vrijwillige terugkeer overwogen moet gebeuren.^{45,46} In onderzoek van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) onder Syriërs in Nederland gaf 70% van de respondenten aan het komende jaar in Nederland te willen blijven, terwijl bijna 1 op de 5 nog twijfelt. Ruim de helft van de respondenten (58%) gaf aan dat ze wel willen terugkeren als de situatie in Syrië beter wordt. De respondenten bleken weinig interesse te hebben in financiële terugkeerpakketten ter ondersteuning, maar toonden veel belangstelling voor een 'go-and-see'-regeling (zie kader).⁴⁷ Ook VluchtelingenWerk Nederland (VWN) heeft een oproep gedaan om tot zo'n regeling te komen.⁴⁸

'GO-AND-SEE'-REGLING

Een regeling die Syriërs in Nederland in staat stelt om in een bepaalde periode op eigen gelegenheid kortdurende reizen naar Syrië af te leggen, zonder dat dit effect heeft op de asielprocedure of verblijfsvergunning.⁴⁹

Op 18 februari 2025 nam de Tweede Kamer een motie aan van de Kamerleden Piri (GroenLinks-PvdA) en Bontenbal (CDA), waarin ze de regering verzochten om te komen tot een 'go and see'-regeling. Deze regeling zou Syriërs in staat moeten stellen om de levensomstandigheden in Syrië zelf te beoordelen en een weloverwogen beslissing te nemen over hun vrijwillige terugkeer.⁵⁰ Omdat zo'n regeling volgens het kabinet niet strookt met het asielrecht, wees het de motie af.⁵¹ In oktober verhoogde de Nederlandse regering de financiële terugkeerondersteuning voor Syriërs.⁵²

39 Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Wetsvoorstel Wet versterking regie volkshuisvesting](#), 6 maart 2024.

40 Kamerstukken II 2024/25, 36512, nr. 30, [Amendement van het lid Mooiman](#), 19 juni 2025.

41 VNG, [Aedes en Woonbond, Uitsluiten urgentie statushouders](#), 2 juli 2025.

42 NOS, [Zorgen in Eerste Kamer over mogelijk discriminerend onderdeel woningwet](#), 8 juli 2025.

43 Vereniging voor Nederlandse Gemeenten, [Verbod voorrang statushouders laat asielketen vastlopen](#), 12 december 2025.

44 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, [COA heeft zorgen over afschaffen urgentie voor huisvesting statushouders](#), 4 juli 2025.

45 UNHCR Nederland, [Voor gedwongen terugkeer van Syriërs is het echt te vroeg](#), 7 februari 2025.

46 VluchtelingenWerk Nederland, [VluchtelingenWerk: Terugkeer naar Syrië moet weloverwogen gebeuren](#), 21 oktober 2025.

47 IOM Nederland, [Nieuw onderzoek: Hoe denken Syriërs in Nederland over terugkeer?](#), 14 oktober 2025.

48 VluchtelingenWerk Nederland, [Terugkeer naar Syrië moet weloverwogen gebeuren](#), 22 oktober 2025.

49 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3358, [Motie van de leden Piri en Bontenbal](#), 12 februari 2025.

50 Idem.

51 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3389, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 17 maart 2025.

52 Rijksoverheid, [Minister van Weel verhoogt de terugkeerondersteuning voor Syriërs](#), 21 oktober 2025.

Debatten over opvang

In 2025 speelden verschillende debatten over de opvang van aanvragers van internationale bescherming. De discussies richtten zich vooral op het tekort aan opvangplekken, het voorkomen van overlast en de veiligheid en leefomstandigheden in opvangcentra.

Eind 2024 stelde de Inspectie Justitie en Veiligheid (IJ&V) vast dat de veiligheid en leefbaarheid van de opvangvoorzieningen bij het aanmeldcentrum in Ter Apel structureel onder druk stonden.⁵³ Volgens IJ&V leidde dit tot zeer ernstige veiligheidsrisico's voor bewoners en medewerkers. Op 15 januari 2025 erkende de minister van Asiel en Migratie de urgentie en de noodzaak van een lange-termijnoplossing voor de asielopvang in het algemeen en in Ter Apel in het bijzonder.⁵⁴ Mogelijke oplossingen lagen volgens haar in maatregelen die het aantal eerste asielaanvragen verminderen, structurele aanpassingen in de opvangcapaciteit, bevordering van de doorstroom en uitstroom in opvanglocaties en maatregelen om de veiligheid van medewerkers en bewoners te waarborgen. Tijdens een plenair debat dienden partijen meerdere moties in, onder andere over het zorgdragen voor kwetsbare aanvragers van internationale bescherming (ChristenUnie, DENK) en de aanpak voor aanvragers die overlast veroorzaken (D66, JA21, VVD, SGP).⁵⁵ De druk op de opvangvoorzieningen in Ter Apel bleef in de praktijk gedurende het hele jaar onverminderd hoog. Voor elke nacht dat het aantal aanwezigen de 2000 overschreed, moest het COA de gemeente Westerwolde 50.000 euro betalen. Eind oktober was dit bedrag opgelopen tot boven de 1 miljoen euro.⁵⁶

Het overvolle opvangcentrum in Ter Apel voedde ook het politieke en maatschappelijke debat over de Spreidingswet (voluit: Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen⁵⁷). Omdat het aanmeldcentrum blijvend onder hoge druk stond, deed men een beroep op gemeentes om meer opvangplekken te realiseren. Sinds 1 februari 2024 zijn gemeentes hiertoe verplicht volgens de Spreidingswet. Het doel van deze wet is om te komen tot voldoende opvangplekken en een evenwichtige verdeling van aanvragers van internationale bescherming over provincies en gemeenten.⁵⁸ Gemeenten hebben een wettelijke taak om structurele, stabiele opvangplekken te creëren. Het kabinet-Schoof had eerder in haar regeerprogramma de intrekking van de Spreidingswet aangekondigd. Nadat het kabinet was gevallen (zie [paragraaf 2.1](#)) speelde het debat over de uitvoering van de Spreidingswet en de komst van lokale opvanglocaties een belangrijke rol bij de nieuwe verkiezingen van oktober 2025. Vooral de PVV, die tweede werd met 26 zetels, pleitte voor het afschaffen van de Spreidingswet.⁵⁹

Het COA, de VNG en verschillende politieke partijen bleven zich hard maken voor de Spreidingswet.^{60 61} Maar gemeenten die in 2025 uitvoering aan de wet wilden geven en opvanglocaties wilden creëren, ervaarden de gevolgen van het sterk verharde landelijke asieldebat. Dat leidde meerdere keren tot grote lokale demonstraties rondom de komst van een opvanglocatie. Dit was onder andere het geval in Berlicum⁶², Bussum⁶³, Amersfoort⁶⁴, Zwolle⁶⁵ en Uithoorn⁶⁶. De protesten waren van dusdanige aard en omvang dat de lokale besluitvorming op plekken onder grote druk kwam te staan. In sommige gemeentes was er zelfs sprake van intimidatie van lokale bestuurders. Dit leidde tot zorgen over de

53 Inspectie voor Veiligheid en Justitie, [Toezicht Inspectie Justitie en Veiligheid Ter Apel](#), 16 december 2024.

54 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3342, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 15 januari 2025.

55 Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Debat over de opvangcrisis in Ter Apel](#), 13 februari 2025.

56 NOS, [COA-boete voor te vol aanmeldcentrum Ter Apel boven de miljoen euro](#), 20 oktober 2025.

57 Staatsblad, 2024, 12, [Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen \(Spreidingswet\)](#).

58 Rijksoverheid, [Hoe de spreidingswet werkt](#).

59 EenVandaag, [PVV scoort op migratie, maar hoe haalbaar zijn plannen van Geert Wilders? 'Leidt juist tot overlast'](#), 30 september 2025, Gemeente.nu, [Voorstanders spreidingswet winnen terrein in laatste peiling](#), 29 oktober 2025.

60 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, [Spreidingswet](#), 3 maart 2026.

61 Vereniging van Nederlandse Gemeenten, [Standpunt en werking van de Spreidingswet](#), 21 juli 2025.

62 DTV Nieuws, [Vuurwerk, eieren en aanhouding bij demonstratie tegen komst azc Berlicum](#), 20 maart 2025.

63 NH Nieuws, [Tientallen boze inwoners protesteren bij gemeentehuis tegen asielopvang Bussum](#), 2 april 2025.

64 RTV Utrecht, [6 aanhoudingen bij demonstraties voor- en tegenstanders azc Amersfoort, 1 agent gewond](#), 30 september 2025.

65 RTV Focus Zwolle, [Blauwe rookbom bij protest in Zwolle: onvrede over AZC en gemeentebeleid](#), 7 oktober 2025.

66 NH Nieuws, [ME grijpt in bij protest tegen AZC in Uithoorn: vier aanhoudingen](#), 14 oktober 2025.

democratische processen en de invloed die maatschappelijke polarisatie hierop heeft.⁶⁷ In een Kamerdebat dat op 25 september 2025 plaatsvond naar aanleiding van een uit de hand gelopen anti-immigratiedemonstratie in Den Haag, sprak men onder andere over geweld tijdens demonstraties, radicalisering rond anti-immigratieprotesten en maatregelen tegen openbare-ordeverstoringen.⁶⁸

Aanscherping voorwaarden reguliere migratie

Het krijgen van 'meer grip' op migratie is al lange tijd een belangrijk onderwerp in het politieke en maatschappelijke debat. De migratie van mensen die in Nederland bescherming komen zoeken staat hierbij vaak op de voorgrond, maar ook bij reguliere migratie speelt deze discussie. Zowel de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 als de Adviesraad Migratie brachten in 2024 een rapport uit waarin werd gewezen op het belang van gematigde groei en een weloverwogen en gericht arbeidsmigratiebeleid (zie ook het [EMN Jaaroverzicht 2024](#)).^{69 70}

Meer grip op migratie was een van de speerpunten van het regeerprogramma van het kabinet-Schoof.⁷¹ Met dit uitgangspunt liet het kabinet onderzoek doen naar de mogelijkheden om de kennismigrantenregeling (zie kader) aan te scherpen.⁷² Ook kwamen er plannen om de voorwaarden voor het krijgen van een Europese blauwe kaart (zie kader) aan te scherpen.⁷³

KENNISMIGRANTENREGELING

De Kennismigrantenregeling is een nationale verblijfsregeling voor mensen met specifieke kennis of vaardigheden, die een bijdrage leveren aan de Nederlandse economie. Voor een verblijfsvergunning als kennismigrant geldt een inkomenseis. Voor deze regeling is een erkend referent verplicht. Het doel van de regeling is om de kenniseconomie te stimuleren door kenniswerkers aan te trekken en te behouden.⁷⁴

EUROPESE BLAUWE KAART

De Europese blauwe kaart is een Europese werk- en verblijfsvergunning voor hoogopgeleide werknemers van buiten de Europese Unie (EU), de Europese Economische Ruimte (EER) of Zwitserland. Naast een inkomenseis geldt als voorwaarde dat de migrant een diploma heeft van een opleiding in het hoger onderwijs, of minimaal 5 jaar relevante werkervaring. Erkenning van het diploma is niet verplicht. Met een Europese blauwe kaart kan iemand makkelijker een verblijfsvergunning in een ander EU-land aanvragen.⁷⁵

Een interdepartementaal beleidsonderzoek naar arbeidsmigratie en een adviestraject van de Sociaal Economische Raad (SER) schetsten de mogelijkheden om de omvang, samenstelling en omstandigheden van arbeidsmigratie te beïnvloeden.^{76 77} Bij dit onderzoek ging het om zowel migratie als vrij verkeer.

67 *EenVandaag*, [Gemeenten worstelen met lokale asielprotesten die groeien door onduidelijkheid vanuit Den Haag](#), 30 september 2025, NOS, [Bewonersprotesten tegen azc's houden aan en hebben soms ook effect](#), 3 april 2025; [Gemeente.nu](#), [Grote zorgen over invloed asieldebat op lokale democratie](#), 2 oktober 2025.

68 *Tweede Kamer der Staten-Generaal*, [Plenaire debat over een anti-immigratiedemonstratie in Den Haag](#), 25 september 2025.

69 *Rijksoverheid*, [Gematigde groei – rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050](#), 15 januari 2024.

70 *Adviesraad Migratie*, [Advies 'Afgewogen arbeidsmigratie. Gericht arbeidsmigratiebeleid voor brede welvaart.'](#), 10 september 2024.

71 *Rijksoverheid*, [Regeerprogramma kabinet-Schoof](#), 13 september 2024.

72 *Kamerstukken II 2024/25*, 29861, nr. 163, [Brief van de Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van Asiel en Migratie](#), 4 juli 2025.

73 *Rijksoverheid*, [Contouren van een nieuwe algemene maatregel van bestuur ter aanscherping van de Europese blauwe kaart](#), 13 mei 2025.

74 *Immigratie- en Naturalisatiedienst*, [Nationale kennismigrantenregeling](#).

75 *Rijksoverheid*, [Wanneer mag een kennismigrant in Nederland werken?](#).

76 *Rijksoverheid*, [Wat werkt voor de toekomst – interdepartementaal beleidsonderzoek arbeidsmigratie](#), 11 juli 2025.

77 *Sociaal Economische Raad*, [Arbeidsmigratie naar waarde: Minder waar het kan, beter waar het moet](#), 2 oktober 2025.

Verlengen naturalisatietermijn

Het kabinet-Schoof kondigde in zijn regeerprogramma aan om de voorwaarden voor het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit aan te scherpen, onder meer door het verlengen van de naturalisatietermijn van 5 naar 10 jaar.⁷⁸ De verlenging moest ervoor zorgen dat alleen mensen die daadwerkelijk een duurzame band met Nederland of een van de andere landen van het Koninkrijk hebben opgebouwd het Nederlanderschap verkrijgen.⁷⁹ Op 30 september 2025 diende het kabinet hierover een wetsvoorstel in, om de Rijkswet op het Nederlanderschap te wijzigen.⁸⁰

NATURALISATIETERMIJN

De naturalisatietermijn is de vereiste periode waarin iemand onafgebroken met een geldige verblijfsvergunning in het Koninkrijk der Nederlanden moet hebben gewoond om in aanmerking te komen voor het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit.⁸¹

INTERNETCONSULTATIE

Via internetconsultatie kan iedereen suggesties doen voor verbetering van wet- en regelgeving die in voorbereiding is. Dit vergroot de betrokkenheid van burgers, bedrijven en instellingen bij de totstandkoming van wet- en regelgeving.⁸²

Academici gaven een uitgebreide reactie op de internetconsultatie van dit wetsvoorstel. Ze stelden onder meer dat de voorgestelde naturalisatietermijn de langst mogelijke binnen Europa is, de Nederlandse economische belangen schaadt, arbeidsmarktparticipatie voor migranten moeilijker maakt en onredelijk is voor vluchtelingen en staatlozen. Bovendien betoogden wetenschappers dat de motivatie van het wetsvoorstel onduidelijk is.⁸³

De Adviesraad Migratie had twijfels over de voorgestelde wijzigingen en verzocht de regering om de wijzigingen niet op deze manier door te voeren.⁸⁴ Ook het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) adviseerde om het wetsvoorstel niet in te dienen. Volgens het ATR bleek uit de toelichting op het wetsvoorstel onvoldoende wat het beoogde effect is en wat de gevolgen zijn voor de regeldruk.⁸⁵

Uit een uitvoeringstoets van de IND bleek dat de betrokken uitvoeringsorganisaties verwachten dat de wijzigingen die voortkomen uit het wetsvoorstel voor hen uitvoerbaar zijn, mits aan verschillende randvoorwaarden is voldaan.⁸⁶

Overige zaken die veel media-aandacht kregen

In 2025 was er tenslotte aandacht voor een aantal specifieke zaken. Zo leidden een moord op een 17-jarig meisje en een gewelddadige verkrachting tot veel ophef. De verdachte is een aanvrager van internationale bescherming, waarvan de identiteit lange tijd niet kon worden vastgesteld.⁸⁷ Deze zaak heeft onder andere geleid tot de actie 'wij eisen de nacht op' en protestmarsen in verschillende steden.⁸⁸

78 Rijksoverheid, [Regeerprogramma kabinet-Schoof](#), 13 september 2024.

79 Rijksoverheid, [Kabinet wil naturalisatietermijn verlengen van 5 naar 10 jaar](#), 26 september 2025.

80 Overheid.nl, [Consultatie Verlenging naturalisatietermijnen](#), 30 september 2025.

81 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Nederlander worden door naturalisatie](#).

82 Rijksoverheid, [Internetconsultatie nieuwe wet- en regelgeving](#).

83 Overheid.nl, [Reactie Consultatie Verlenging naturalisatietermijnen](#), 4 november 2025.

84 Adviesraad Migratie, [Advies over wijziging Rijkswet op het Nederlanderschap](#), 8 december 2025.

85 Adviescollege toetsing regeldruk, [Doel verlengen naturalisatietermijn onduidelijk](#), 23 januari 2026.

86 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Uitvoeringstoets voorstel Rijkswet op het Nederlanderschap](#), februari 2026.

87 NOS.nl, [Identiteit verdachte moord op 17-jarige Lisa nog altijd niet bekend](#), 21 november 2025.

88 NOS.nl, [Rechtszaak over moord op 17-jarige Lisa uit Abcoude van start](#), 25 november 2025.

Verder was er aandacht voor een Oezbeekse familie die in 2025 een jaar in kerkasiel in Kampen verbleef.⁸⁹ De familie, die al twaalf jaar in Nederland is, kreeg een negatieve beschikking in een herhaalde asielaanvraag en zou worden uitgezet. Middels een voortdurende kerkdienst van 24 uur per dag beschermt de PKN-gemeente de familie tegen uitzetting. Tijdens een godsdienstoefening mag de politie een gebedshuis namelijk niet binnenvallen.

Ook was er veel aandacht voor de 13-jarige Armeense jongen en zijn moeder, die toch in Nederland mochten blijven.⁹⁰ De jongen is in Nederland in een azc geboren, maar zou met zijn moeder naar Armenië worden uitgezet, omdat een nieuwe verblijfsaanvraag werd afgekeurd. Uiteindelijk kreeg de jongen een verblijfsvergunning via de (gescheiden) vader, en zijn moeder op basis van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (het recht op familie- en gezinsleven).

Tot slot waren er diverse mediaberichten naar aanleiding van het besluit van de IND om enkele Afghaanse vrouwen geen verblijfsvergunning te verlenen. Volgens berichtgeving wees de IND het verzoek om internationale bescherming van de vrouwen af omdat ze het niet aannemelijk konden maken dat ze zich niet zouden kunnen schikken naar de leefregels van de Taliban. Tegelijkertijd stelde Nederland – samen met Australië, Canada en Duitsland – Afghanistan aansprakelijk voor schendingen van het Vrouwenverdrag. Begin 2026 verleende de IND alsnog verblijfsvergunningen aan deze vrouwen.

89 NOS.nl, [Kerkdienst voor uitgeprocedeerde familie Babayants gaat al een jaar dag en nacht door](#), 20 november 2025.

90 NOS.nl, [Armeense Mikael \(13\) en moeder mogen toch in Nederland blijven](#), 17 november 2025.

3. Reguliere migratie

Reguliere migratie speelt een belangrijke rol in Nederland en omvat verschillende categorieën, zoals studie, arbeid en familie. In 2025 vonden op dit terrein diverse beleidsontwikkelingen plaats. Zo lag de nadruk onder meer op het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten en het tegengaan van misstanden op de arbeidsmarkt, onder andere door hogere boetes en nieuwe regelgeving voor uitzendbureaus. Daarnaast werden maatregelen genomen om Nederland aantrekkelijk te houden voor innovatieve ondernemers en om specifieke groepen betere toegang tot de arbeidsmarkt te geven. Dit hoofdstuk bespreekt deze en andere ontwikkelingen binnen de reguliere migratie in Nederland.

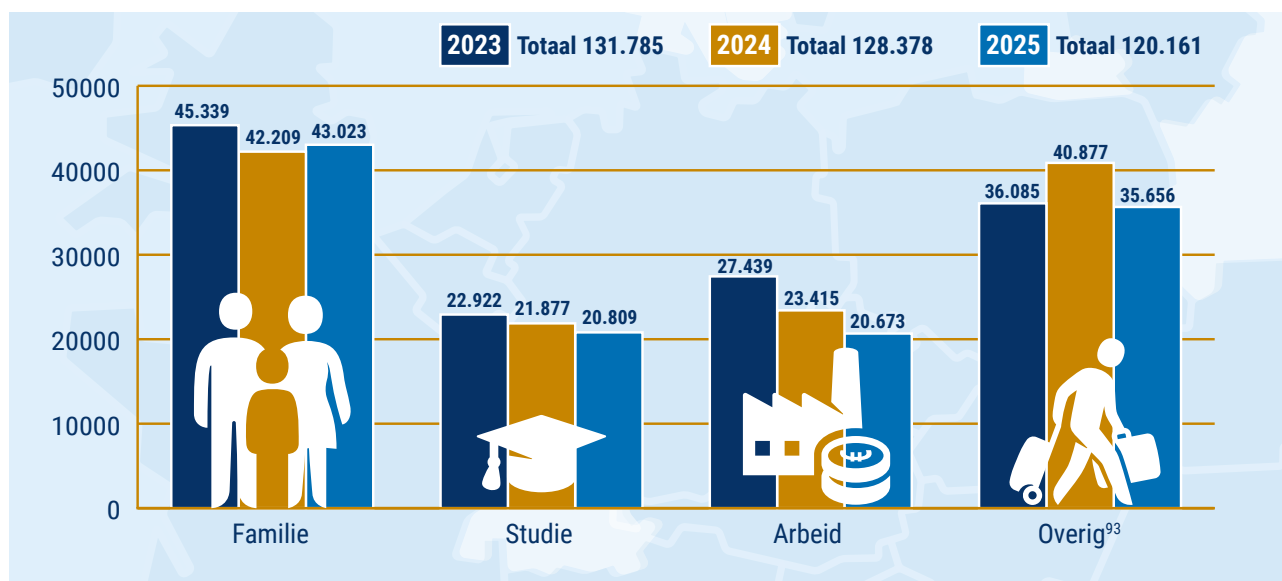
REGULIERE MIGRATIE

De meeste mensen migreren om in een ander land te werken, studeren of om met hun familie samen te zijn. In die gevallen spreken we van reguliere migratie. Het grootste deel van de migranten naar Nederland vraagt een reguliere verblijfsvergunning aan. Dit is een vergunning voor een andere reden dan asiel. De meest voorkomende verblijfsdoelen zijn studie, werk en gezinshereniging, maar het kan bijvoorbeeld ook gaan om verblijf om humanitaire redenen.^{91 92}

Reguliere migratie: de cijfers

Reguliere migratie maakte ook in 2025 het grootste deel uit van het aantal migranten naar Nederland (ter vergelijking: zie het aandeel van asielmigratie in [H4](#)). In de categorieën familie en arbeid is over de afgelopen jaren een kleine maar gestage daling waar te nemen. De categorie 'overig' bevat ook de asielvergunningen die verleend zijn in het kader van nareis. Wat het aandeel hiervan precies is, geeft Eurostat niet duidelijk weer.

Figuur1: Aantal verleende eerste vergunningen voor regulier verblijf per reden. Bron: [Eurostat](#)

91 Rijksoverheid, [Hoe en waarom migreren mensen?](#)

92 IND, [Voorwaarden die voor iedereen gelden](#), 14 april 2025

93 Onder 'overig' vallen alle verleende reguliere vergunningen die op basis van andere gronden dan familie, arbeid of studie zijn verleend. Hierbij tellen ook de asielvergunningen mee die verleend zijn in het kader van nareis. Daarnaast worden de reguliere vergunningen meegerekend die zijn toegekend na afwijzing van eerste asielaanvragen.

3.1 ECONOMISCHE MIGRATIE

ECONOMISCHE MIGRATIE

Economische migranten zijn mensen afkomstig uit landen buiten de EU/EFTA die voor werk naar de EU komen. Het gaat bijvoorbeeld om hoogopgeleide professionals, werknemers van een bedrijf, ondernemers en seizoenarbeiders⁹⁴.

Alternatieve beoordeling van inkomen bij eerste verlenging van de verblijfsvergunning voor zelfstandigen (startupregeling)

Sinds 9 april 2025 geldt een nieuwe manier om te beoordelen of het inkomen van startende ondernemers duurzaam is. Deze beoordeling vindt plaats bij de eerste verlenging van verblijfsvergunningen voor zelfstandig ondernemers van migranten die via de startupregeling (zie kader) naar Nederland zijn gekomen.⁹⁵

Voor verlenging is voldoende en duurzaam inkomen vereist. Voorheen werd daarvoor uitsluitend gekeken naar in het verleden gerealiseerd inkomen. Maar veel startups maken in de beginfase weinig winst of draaien zelfs verlies. Toch kunnen ze tegelijkertijd aanzienlijke groeipotentie hebben. Geïnvesteed kapitaal, ondersteuning door investeerders of groeisubsidies dekken vaak de liquiditeit in de deze startfase. Daarmee kan een onderneming blijven opereren totdat ze zelf winstgevend is.

Ondernemers met een kansrijke startende onderneming konden vanwege de strenge regels voor verlenging voorheen hun verblijfsvergunning moeilijk verlengen. De nieuwe beoordelingswijze houdt daarom rekening met het potentiële toekomstige verdienvermogen van een onderneming, ook als de winst nog beperkt is. Het inkomen van een ondernemer kan als duurzaam worden gezien als het bedrijf financieel stabiel genoeg is en naar verwachting kan blijven bestaan.⁹⁶ Met de nieuwe regeling wil de overheid de vestiging van startups stimuleren en het behoud ervan bevorderen.⁹⁷

STARTUPREGELING

De startupregeling is een verblijfsregeling voor ondernemers van buiten de Europese Unie (EU) die in Nederland een innovatief bedrijf willen starten. Met deze regeling krijgen zij de kans om met een verblijfsvergunning van één jaar in Nederland te verblijven en een innovatief en schaalbaar bedrijf op te bouwen. De regeling is gericht op het aantrekken van nieuwe innovatieve ondernemingen.⁹⁸

Verhoging van boetes voor overtredingen arbeidswetgeving

De Nederlandse overheid verhoogde de boetes voor werkgevers die de arbeidswetgeving overtreden aanzienlijk.⁹⁹ Deze maatregel is vooral bedoeld om uitbuiting van EU-burgers en arbeidsmigranten tegen te gaan en eerlijke arbeidsomstandigheden te bevorderen. Door de boetes te verhogen wilde de overheid de naleving van arbeidswetgeving versterken en oneerlijke concurrentie op de arbeidsmarkt verminderen.

⁹⁴ EMN Glossary 10.0, [economic migration](#).

⁹⁵ *Staatscourant*, 2025, [nr. 11576](#), 9 april 2025.

⁹⁶ Idem.

⁹⁷ *Brief van de Staatssecretaris voor Participatie en Integratie (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) aan de Tweede Kamer*, [Werkagenda voor een Inclusieve Arbeidsmarkt \(VIA\)](#), 10 juni 2025.

⁹⁸ *Business.gov.nl*, [Residence permit for foreign startups](#).

⁹⁹ *Rijksoverheid*, [Kabinet verhoogt boetes voor uitbuiting van arbeidskrachten](#), 9 juli 2025.

Grootschalige inval bij een kledinggroothandel door politie, justitie, FIOD, Arbeidsinspectie en NVWA vanwege vermoedens van onder andere illegale arbeid, 2 oktober 2025. Foto: ANP / Hollandse Hoogte / Joris van Gennip

De hogere boetes zijn van toepassing op verschillende overtredingen, waaronder:

- het in dienst hebben van migranten zonder rechtmatig verblijf of zonder geldige tewerkstellingsvergunning;
- het niet naleven van het wettelijk minimumloon en de minimumvakantiebijslag;
- misbruik bij de inzet van uitzendkrachten en het niet naleven van arbeidsvoorwaarden voor gedetacheerde werknemers binnen de Europese Unie.

Aanleiding voor de beleidswijziging was een rapport van SEO Economisch Onderzoek met de titel *'Hard waar het moet, zacht waar het kan. De effectiviteit van boeteverhogingen om naleving van naleving van arbeidswetten voor eerlijk werk te bevorderen.'* Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.¹⁰⁰

Nieuwe wet voor toelating en toezicht op uitzendbureaus (Wtta)

Na aanbeveling van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (Commissie-Roemer¹⁰¹) om het toezicht op de uitzendsector te versterken¹⁰², nam het Nederlandse parlement de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (Wtta) aan.

De wet zorgt voor een nieuw toelatingsstelsel voor uitzendbureaus en andere ondernemingen die arbeidskrachten ter beschikking stellen (uitlenen). Het doel is om vooral werknemers uit andere EU-lidstaten en arbeidsmigranten van buiten de EU beter te beschermen. Daarnaast beoogt de wet

¹⁰⁰ SEO Economic Research, *Hard waar het moet, zacht waar het kan. De effectiviteit van boeteverhogingen om naleving van naleving van arbeidswetten voor eerlijk werk te bevorderen*, 11 juli 2025.

¹⁰¹ Tijdelijke commissie (2020-2021) die de bescherming van arbeidsmigranten en het toezicht op de uitzendsector onderzocht.

¹⁰² Eerste Kamer, *Twee moties aangenomen bij Wtta*, 18 november 2025.

oneerlijke concurrentie tussen bedrijven tegen te gaan, die kan leiden tot kwetsbare of onzekere arbeidsomstandigheden voor arbeidsmigranten. In sommige gevallen betaalden uitzendbureaus arbeidsmigranten te lage lonen of laten zij hen werken onder slechte omstandigheden. Met de invoering van de nieuwe wet wil de regering dergelijke praktijken tegengaan en voorkomen dat uitzendbureaus of andere bedrijven regels ontwijken of omzeilen.¹⁰³ De wet treedt naar verwachting op 1 januari 2027 in werking.

3.2 STUDIEMIGRATIE

STUDIEMIGRANT

‘Een burger van een niet-EU/EFTA-land die is toegelaten door een instelling voor hoger onderwijs en die is toegelaten tot het grondgebied van een EU-lidstaat, om als hoofdactiviteit een voltijdse studie te volgen die leidt tot een door de EU-lidstaat erkende kwalificatie van hoger onderwijs. Het gaat dan om diploma’s, certificaten of doctoraten behaald aan een instelling voor hoger onderwijs, waarbij ook een voorbereidende cursus kan zijn inbegrepen, in overeenstemming met de nationale wetgeving, of een verplichte opleiding.’¹⁰⁴

Op het gebied van studiemigratie zijn er in 2025 geen nieuwe beleidsontwikkelingen geweest.

3.3 GEZINSMIGRATIE

GEZINSMIGRATIE

Onder gezinsmigratie vallen alle aanvragen voor gezinsvorming en gezinshereniging. Het kan bijvoorbeeld gaan om een Nederlander die een partner in het buitenland heeft ontmoet en deze naar Nederland wil halen. Of om een migrant van buiten de EU/EFTA die zich in Nederland vestigt en graag wil dat zijn/haar familie in het buitenland zich met hem/haar in Nederland verenigt.¹⁰⁵ De gezinsherenigingsrichtlijn (2003/86/EG) biedt de rechtsgrond op EU-niveau.¹⁰⁶

Deze paragraaf gaat over beleidsontwikkelingen op het gebied van reguliere gezinsmigratie. Gezinsmigratie in de context van internationale bescherming (asiel), zoals nareis, wordt besproken in [hoofdstuk 4](#).

Vrijstelling van het arbeidsverbod voor gezinsleden van grenswachters van de UK Border Force

Op 3 april wijzigde het beleid¹⁰⁷ voor gezinsleden van functionarissen van de UK Border Force, waardoor ze makkelijker kunnen toetreden tot de Nederlandse arbeidsmarkt. Voor deze gezinsleden werd op grond van de Wet arbeid vreemdelingen een vrijstelling mogelijk gemaakt van het arbeidsverbod.¹⁰⁸

Functionarissen van de UK Border Force voeren grenscontroles uit op treinverbindingen tussen Nederland en Londen, bijvoorbeeld op Amsterdam en Rotterdam Centraal. Deze grenswachters konden hun werkzaamheden al verrichten op basis van een bestaande bilaterale overeenkomst. De beleidsaanpassing maakt het mogelijk dat hun gezinsleden ook zonder tewerkstellingsvergunning kunnen werken.

¹⁰³ Rijksoverheid, ‘Wetsvoorstel aanpak misstanden bij uitzendbureaus en andere uitleeners’.

¹⁰⁴ EMN Glossary 10.0, student.

¹⁰⁵ Centraal bureau voor de Statistiek (CBS), [gezinsmigratie](#).

¹⁰⁶ EMN Glossary 10.0, family reunification.

¹⁰⁷ Besluit uitvoering Wet arbeid vreemdelingen 2022 (BuWav).

¹⁰⁸ Staatsblad, 2025, [no. 87](#), 31 maart 2025.

De beleidswijziging kwam voort uit een verzoek van het Verenigd Koninkrijk om het verblijf van functionarissen van de *UK Border Force* en hun gezinsleden in Nederland te faciliteren. Met de wijziging kwam Nederland tegemoet aan zorgen van het Verenigd Koninkrijk over de beperkte bereidheid van personeel om in Nederland te worden gestationeerd omdat hun gezinsleden geen toegang hadden tot de arbeidsmarkt.

4. Asiel (internationale bescherming)

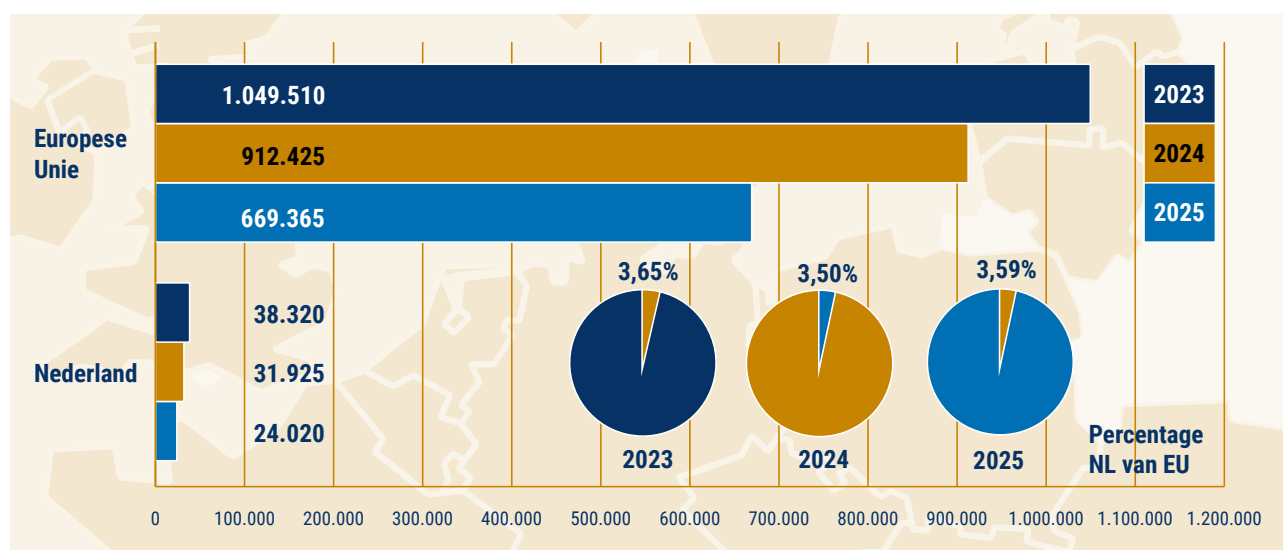
Het beoordelen van asielaanvragen en het verlenen van internationale bescherming vormen een essentieel onderdeel van het Nederlandse migratiebeleid. Wijzigingen in de asielprocedure, het asielbeleid en de asielopvang hebben directe en vaak ingrijpende gevolgen voor het leven van asielzoekers. Ook voor mensen die nog niet in Nederland verblijven kunnen deze wijzigingen gevolgen hebben, zoals bijvoorbeeld bij het nareizen van gezinsleden en de hervestiging van mensen van buiten de EU/EFTA vanwege humanitaire redenen. In 2025 nam de Tweede Kamer wetsvoorstellen aan om te komen tot 'het strengste asielbeleid ooit'. Andere beleidswijzigingen gingen onder andere over het screeningsproces, de rol van VluchtelingenWerk, beslistermijnen en openbare orde, maar ook over hervestiging en nareis.

ASIEL (INTERNATIONALE BESCHERMING)

Asiel is een vorm van bescherming gegeven door een land op zijn territorium, gebaseerd op het beginsel van *non-refoulement* (ofwel niet-uitwijzing) en op internationaal of nationaal erkende rechten voor vluchtelingen en subsidiair beschermden. Een migrant kan in aanmerking komen voor een asielvergunning wanneer hij of zij geen bescherming kan krijgen in het land van herkomst of verblijf, met name bij vervolging vanwege ras, religie, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of politieke overtuiging.¹⁰⁹ Voor het Nederlandse woord 'asiel' hanteren veel andere landen de term internationale bescherming. Statushouders zijn dan 'begunstigden van internationale bescherming'. In dit hoofdstuk worden beide termen afwisselend gebruikt.

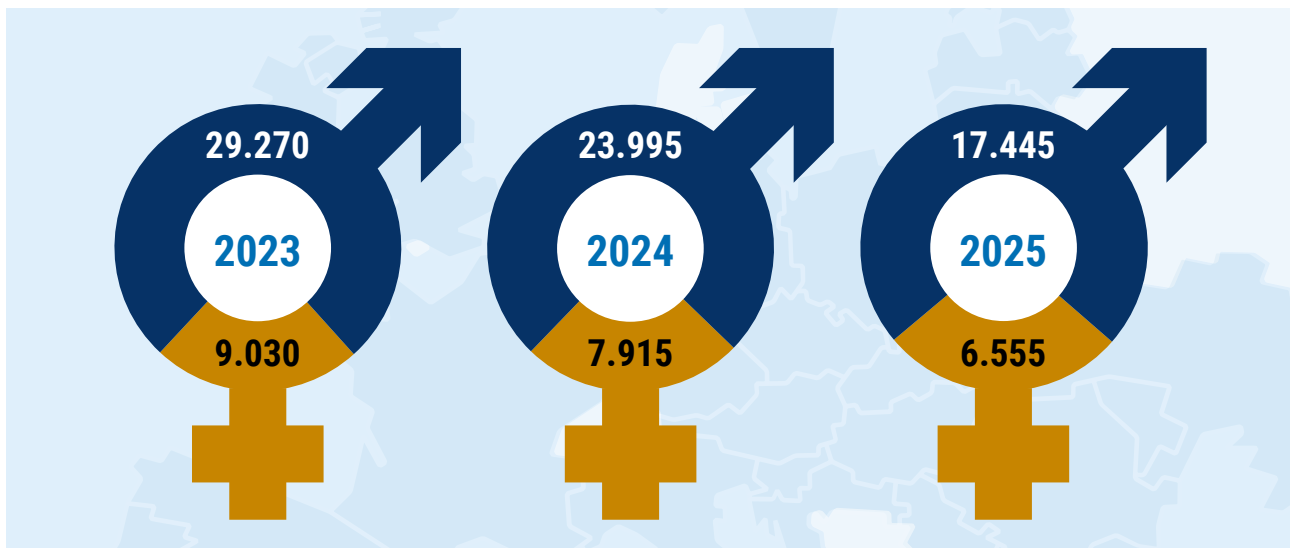
Asiel in Nederland: de cijfers

Figuur 2: Aantal eerste asielaanvragen in Nederland en de EU 2023-2025. Bron: [Eurostat](#).

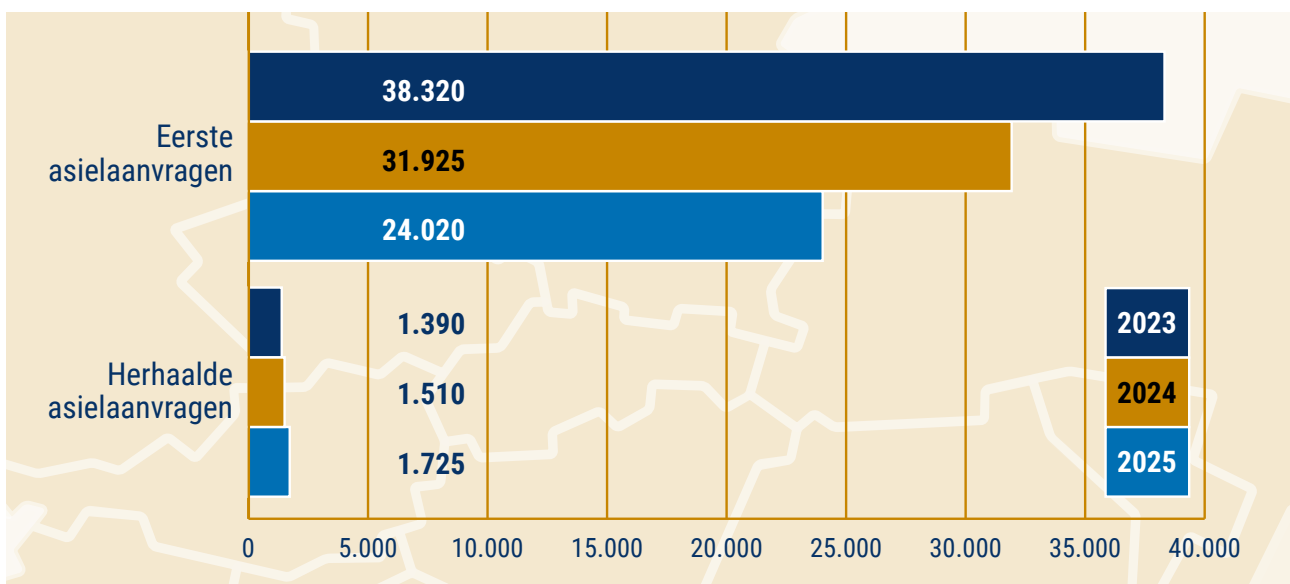

109 EMN Glossary 10.0, [asylum](#).

Figuur 3: Aantal mannelijke en vrouwelijke asielaanvragers in Nederland 2023-2025.¹¹⁰ Bron: [Eurostat](#).

Figuur 4: Aantal eerste asielaanvragen en herhaalde asielaanvragen in Nederland 2023-2025. Bron: [Eurostat](#).

HERVESTIGING

Hervestiging betekent 'het op voordracht van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) overbrengen van mensen uit niet-EU/EFTA-landen of staatlozen vanuit een land buiten de EU/EFTA naar een EU-lidstaat die voorafgaande aan de overkomst heeft geoordeeld dat deze mensen voor internationale bescherming in aanmerking komen.'^{111 112}

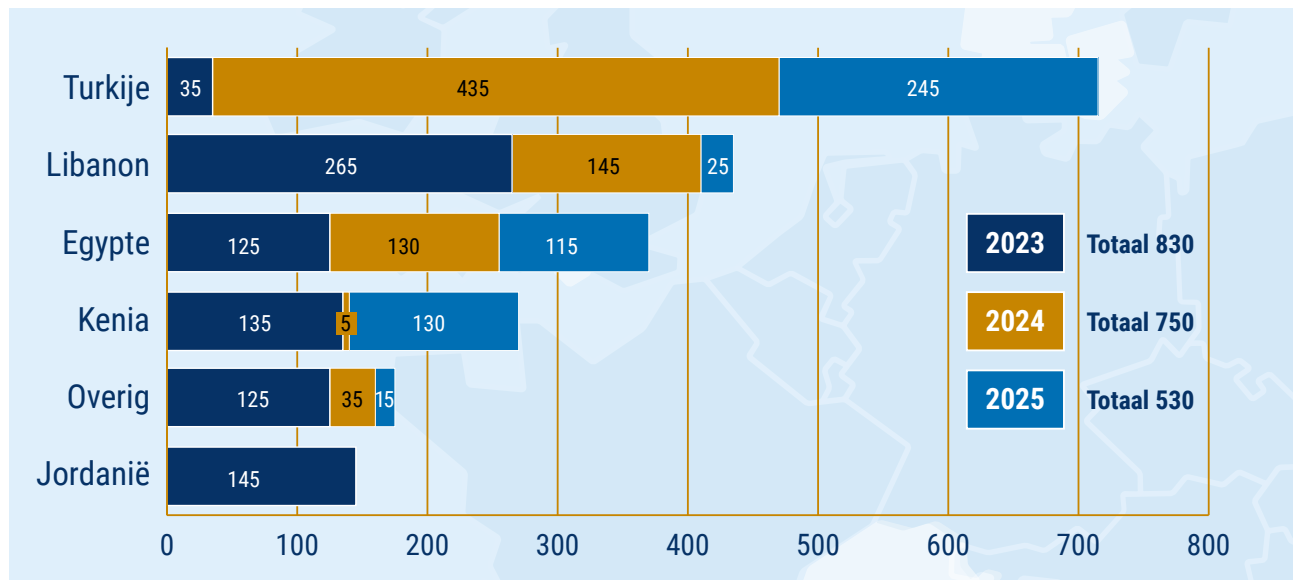
¹¹⁰ Deze aantallen tellen niet op naar het totaal aantal eerste asielaanvragen omdat deze informatie voor een deel van de aanvragers onbekend is.

¹¹¹ Verordening tot vaststelling van een Uniekader voor hervestiging en toelating op humanitaire gronden, en tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1147 (Verordening (EU) 2024/1350), artikel 2, lid 1.

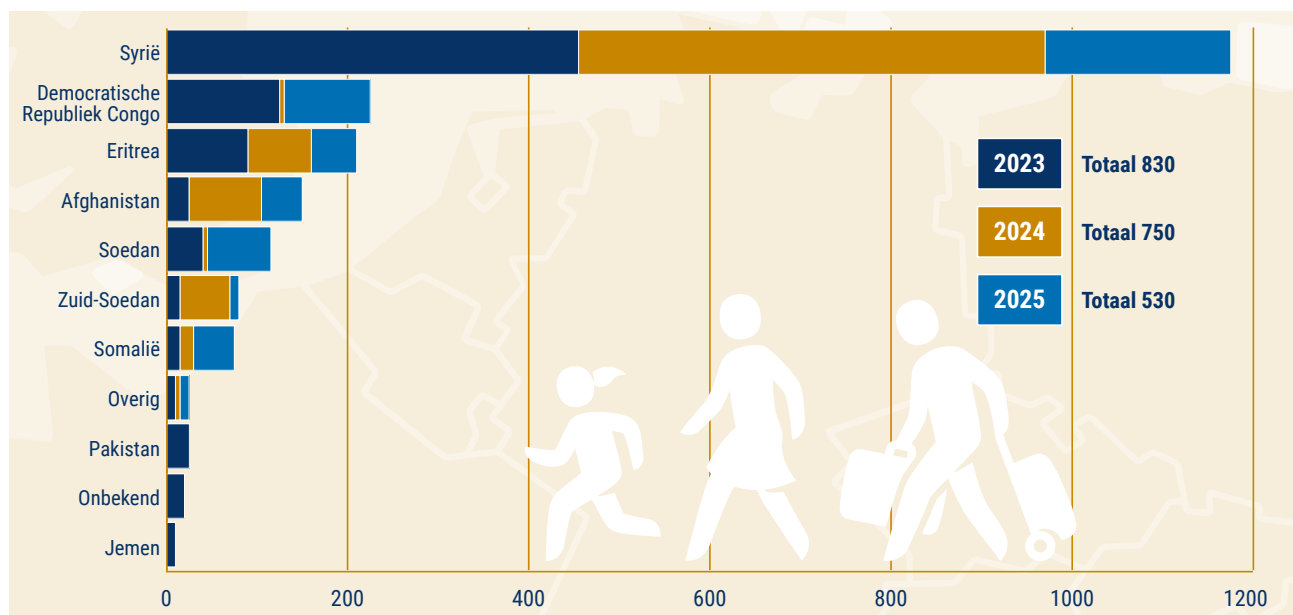
¹¹² EMN Glossary 10.0, [resettlement](#).

Het Nederlandse hervestigingsbeleid kent twee categorieën: hervestiging op grond van het nationaal quotum, en hervestiging in het kader van migratiesamenwerking met niet-EU/EFTA-landen (EU-Turkije Verklaring).¹¹³ In onderstaande tabellen zijn beide categorieën opgenomen.

Figuur 5: Hervestiging naar Nederland per land van verblijf in 2023-2025. Bron: [Eurostat](#).

Figuur 6: Hervestiging naar Nederland per land van burgerschap in 2023-2025. Bron: [Eurostat](#).

113 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3324, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 18 december 2024.

4.1 OVERKOEPELENDE ONTWIKKELINGEN

In 2025 diende het kabinet-Schoof de wetsvoorstellen in voor een tweestatusstelsel, asielnoodmaatregelenwet en de implementatiewet Migratiepact. Zie voor een uitgebreidere toelichting [hoofdstuk 2](#).

4.2 ASIELPROCEDURE

Dienst Identificatie en Screening Asielzoekers

Op 1 januari 2025 nam de nieuw opgerichte Dienst Identificatie en Screening Asielzoekers (DISA) de identificatie en registratie van aanvragers van internationale bescherming over van de Nederlandse politie.¹¹⁴ Het overnemen van de screeningstaken moet ervoor zorgen dat de politie zich meer op haar kerntaken kan richten.¹¹⁵ De verschuiving van taken vloeide voort uit een toezegging in het hoofdlijnenakkoord van het kabinet-Schoof.¹¹⁶

Financiering VluchtelingenWerk

Om te bezuinigen besloot het kabinet-Schoof de financiering van VluchtelingenWerk Nederland (VWN) vanaf 2026 te verlagen.¹¹⁷ VWN is een niet-gouvernementele organisatie die aanvragers en begunstigten van internationale bescherming ondersteunt bij onder andere hun aanvraag voor internationale bescherming. Voorheen ontving VWN een subsidie van ongeveer 13 miljoen euro van de Nederlandse overheid, met een extra bedrag dat gekoppeld was aan het verwachte aantal aanvragen voor internationale bescherming. Vanaf 2026 ontvangt VWN alleen nog de oorspronkelijke subsidie van ongeveer 13 miljoen euro.

Als gevolg hiervan zal VWN niet alle activiteiten die het eerder uitvoerde kunnen voortzetten:

- Sinds 1 december 2025 voert VWN geen taken meer uit voor gezinshereniging van mensen die in Nederland verblijven op grond van internationale bescherming. De individuele ondersteuning die VWN voorheen bood, is vervangen door een nieuwe IND-procedure die gericht is op zelfredzaamheid. De IND investeert in het verbeteren van de informatievoorziening en communicatie over gezinsherenigingsprocedures en in het vereenvoudigen van de aanvraagprocedure. Verder biedt de IND ondersteuning op maat als aanvullende begeleiding nodig is.¹¹⁸
- VWN zal vanaf 2026 activiteiten op het gebied van informatievoorziening effectiever inzetten, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van digitale informatievoorziening;
- VWN was voorheen op (bijna) alle opvanglocaties van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) aanwezig om spreekuren te houden voor aanvragers van internationale bescherming. VWN werkte in 2025 aan een plan om het aantal locaties waar het aanwezig is te verminderen, rekening houdend met de bereikbaarheid van de locaties waar ze actief blijven.

Op 10 februari 2025 kondigde de minister van Asiel en Migratie aanvankelijk aan dat de vermindering van de financiering voor VWN tot 13 miljoen euro ook nog voor 2025 zou worden doorgevoerd.¹¹⁹ Dit besluit werd echter na een rechterlijke uitspraak teruggedraaid.¹²⁰

¹¹⁴ Rijksoverheid, [Dienst Identificatie en Screening Asielzoekers](#)

¹¹⁵ Kamerstukken II 2024/25, 30573, nr. 223, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 4 februari 2025.

¹¹⁶ Rijksoverheid, [HOOP, LEF EN TROTS - Hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028 van PVV, VVD, NSC en BBB](#)

¹¹⁷ Kamerstukken II 2025/26, 30573, nr. 237, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 1 oktober 2025.

¹¹⁸ Immigratie- en Naturalisatiedienst, [IND maakt aanvraagproces voor nareis eenvoudiger](#), 27 november 2025.

¹¹⁹ Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3349, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 10 februari 2025.

¹²⁰ [De Rechtspraak, Minister moet subsidierelatie met Vluchtelingenwerk voorlopig ongewijzigd voortzetten](#), 14 februari 2025.

Asielgehoren met minderjarigen

Op 1 april 2025 werd een beleidswijziging van kracht over gehoren met minderjarige aanvragers van internationale bescherming die ouder zijn dan 15 jaar en worden begeleid door ouders of een wettelijke vertegenwoordiger.¹²¹ De IND voert niet meer automatisch een uitgebreid gesprek met deze groep minderjarige aanvragers, maar alleen op verzoek of als de IND het zelf noodzakelijk acht. De minderjarige of zijn of haar vertegenwoordiger moet zo'n verzoek om een uitgebreid gehoor indienen vóór het einde van de rust- en voorbereidingsperiode. De rust- en voorbereidingsperiode is een fase van ten minste zes dagen na de registratie, bedoeld om de minderjarige aanvrager van internationale bescherming in staat te stellen zich te informeren over de procedure en zich voor te bereiden op eventuele gesprekken of hoorzittingen.

De wijziging kwam met name voort uit signalen vanaf de werkvloer bij de IND:

- veel begeleide minderjarige aanvragers van internationale bescherming van 15 jaar en ouder die waren gehoord, bleken geen onafhankelijke gronden voor internationale bescherming te hebben;
- gedetailleerde gehoren kunnen stressvol zijn voor het kind en leiden tot inefficiënt gebruik van de beschikbare capaciteit van de IND;
- vanuit logistiek oogpunt is het moeilijk om alle gezinsleden op dezelfde dag te horen, wat onnodige vertragingen veroorzaakt.

Daarnaast is de beleidswijziging in overeenstemming met de toezegging van het kabinet Rutte-III om het horen van minderjarige aanvragers van internationale bescherming van 12 jaar en ouder niet standaard te laten plaatsvinden (voor asielzoekers tussen 12 en 15 jaar was dit al het geval vóór deze beleidswijziging).¹²²

Kinderen spelen in het nieuwe asielbuurtcentrum (abc) Vlampijpstraat Utrecht, waar wordt gewerkt volgens plan Einstein. Vluchtelingen krijgen hierbij niet alleen onderdak, maar ook de kans om vaardigheden te leren. Foto: ANP / Hollandse Hoogte / Angieliek de Jonge

121 Staatscourant, 2025, nr. 9894, [WBV 2025/6](#), 31 maart 2025.

122 Kamerstukken II 2019/20, 19637, nr. 2541, [Brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid](#), 15 november 2019.

Behandeltermijn aanvraag internationale bescherming

Op 25 juli 2025 trok de IND de verlenging van de behandeltermijn van zes naar vijftien maanden voor alle verzoeken om internationale bescherming, die sinds 27 september 2022 van kracht was, officieel in.^{123 124} De terugtrekking gold met terugwerkende kracht voor alle aanvragen sinds 1 januari 2024.

Op 8 mei 2025 oordeelde het Hof van Justitie van de Europese Unie, in antwoord op een verzoek om een prejudiciële beslissing van de Raad van State, dat de behandeltermijn voor verzoeken om internationale bescherming alleen kan worden verlengd als er in korte tijd sprake is van een plotse linge, aanzienlijke toename van het aantal verzoeken.¹²⁵ Dit was in Nederland sinds ten minste 2024 niet het geval geweest, waardoor de verlenging van de behandeltermijn sinds januari 2024 niet gerechtvaardigd was.

Volgens het oordeel van het Europese Hof van Justitie is verlenging geen optie als er sprake is van een geleidelijke toename van het aantal aanvragen over een lange periode. Personeelstekorten of bestaande achterstanden bij de behandeling van aanvragen gelden ook niet als gegronde redenen om te verlengen. Daarom is de verlenging van de behandeltermijn met terugwerkende kracht ingetrokken.

Afschaffen bestuurlijke dwangsom

Op 15 april 2025 trad een wetwijziging in werking, die de bestuurlijke dwangsom voor het overschrijden van de behandeltermijn van aanvragen voor een verblijfsvergunning afschaft.¹²⁶ Door de afschaffing hoeft de IND geen boete meer te betalen aan aanvragers als ze niet binnen de behandeltermijn een beslissing nemen over een aanvraag voor een verblijfsvergunning. Vóór deze wijziging volgde automatisch een bestuurlijke dwangsom als de IND na een aanmaning de behandeltermijn overschreed. De mogelijkheid van een wettelijke dwangsom voor het overschrijden van de behandeltermijn bestaat nog steeds, maar kan alleen via de rechter worden afgedwongen.¹²⁷

Hoewel deze wetwijziging van toepassing is op alle verblijfsaanvragen, was de directe aanleiding het groeiende aantal aanvragen voor internationale bescherming, dat de IND niet binnen de behandeltermijn kon verwerken. De opeenstapeling van bestuurlijke dwangsommen voor te late beslissingen werd een grote financiële last die zwaar drukte op de begroting van de IND. De afhandeling van deze boetes belastten bovendien de medewerkers van de IND, waardoor zij minder tijd hadden om zich te concentreren op de verwerking van aanvragen voor internationale bescherming binnen de behandeltermijn.

Dublinoverdracht naar België

Sinds 23 juli 2025 draagt Nederland niet-kwetsbare alleenstaande mannelijke asielzoekers niet langer over aan België op grond van de Dublinverordening. Als op grond van de Dublinverordening wordt vastgesteld dat België verantwoordelijk is en de uiterste datum voor overdracht verstrijkt, beoordeelt de IND of de asielzoeker in aanmerking komt voor internationale bescherming in Nederland. Op dit moment is het nog niet duidelijk hoe lang deze situatie zal duren.¹²⁸

Met het opschorten van de overdracht aan België gaf Nederland gevolg aan een uitspraak van de Raad van State (RvS).¹²⁹ In deze uitspraak oordeelde de RvS dat het vertrouwensbeginsel voor België niet langer kon worden aangenomen, omdat niet-kwetsbare mannelijke verzoekers om internationale bescherming het risico lopen op onmenselijke behandeling als zij naar België worden teruggestuurd.

123 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Verlenging beslistermijn vervalt voor deel van de asielaanvragen](#), 17 juni 2025.

124 Op grond van artikel 31(3)(b) van de Procedurerichtlijn (Richtlijn 2013/32/EU) en artikel 42(4)(b) van de Vreemdelingenwet (2000).

125 Hof van Justitie van de EU, C-662/23, 8 mei 2025.

126 Staatsblad, 2025, nr. 96, [Wet herziening niet tijdig beslissen in vreemdelingenzaken](#), 14 april 2025.

127 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Afschaffen bestuurlijke dwangsom IND 'stap in de goede richting'](#), 1 april 2025.

128 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [IB 2025/31 Dublin België: alleenstaande niet-kwetsbare mannen](#), 25 juli 2025.

129 Raad van State, [ECLI:NL:RVS:2025:3305](#), 23 juli 2025.

De oorzaken hiervan zijn het structurele tekort aan opvangplaatsen, de onzekere van toegang tot noodopvang en daklozenopvang en het gebrek aan toegang tot effectieve rechtsbescherming voor deze groep aanvragers in België. Volgens de RvS voor kunnen ze bij terugkeer naar België daarom niet in hun meest elementaire behoeften voorzien.¹³⁰

4.3

ASIELBELEID

Einde tijdelijke opschorting van beslissingen en vertrek

BESLUITMORATORIUM

Een besluit waarbij voor een bepaalde categorie asielaanvragers (bijvoorbeeld uit een specifiek land of een bepaalde regio) de termijn voor het nemen van een asielbeslissing wordt opgeschort. Dit besluit kan worden genomen als sprake is van een, naar verwachting, korte periode van onzekerheid in de situatie van dit land of deze regio.¹³¹

VERTREKMORATORIUM

Een maatregel waarbij voor een bepaalde categorie asielzoekers zonder rechtmatig verblijf de opvang niet wordt beëindigd of opvang opnieuw wordt verleend voor een periode van maximaal een jaar. Voor deze mensen geldt dat ze rechtmatig verblijven zolang een vertrekmoratorium duurt.¹³²

ALGEMEEN AMBTSBERICHT

Een algemeen ambtsbericht is een beschrijving van de situatie in een bepaald land voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van mensen die afkomstig zijn uit dat land en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen asielaanvragers.¹³³ Zie voor meer achtergrond ook het advies van de Adviesraad Migratie 'Weten en wegen. Advies over het gebruik van landeninformatie in de asielprocedure'.¹³⁴

De IND hervatte de behandeling van verzoeken om internationale bescherming van aanvragers uit Libanon.¹³⁵ Op 14 november 2024 had Nederland voor Libanon een besluit- en vertrekmoratorium van zes maanden ingesteld, vanwege de escalatie van het gewapende conflict tussen Israël en Hezbollah en de daaruit voortvloeiende onzekerheid over de veiligheidssituatie in Libanon. Het instellen van een besluit- en vertrekmoratorium biedt de mogelijkheid om af te wachten hoe een conflict zich ontwikkelt, en de situatie naar verwachting voor een korte periode onzeker is.¹³⁶ In een brief aan de Tweede Kamer van 17 juni 2025 deelde de vertrekkende minister van Asiel en Migratie mee dat de situatie in Libanon inmiddels voldoende duidelijk was om een aanpassing van het landenbeleid mogelijk te maken.¹³⁷ Hierdoor werd het weer mogelijk om beslissingen te nemen in aanvragen voor internationale bescherming van mensen uit Libanon. Het besluit- en vertrekmoratorium werd niet verlengd en verstreek daarom op 13 mei 2025.

130 Raad van State, [Nederland mag alleenstaande mannelijke asielzoekers niet terugsturen naar België](#), 23 juli 2025.

131 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Tijdelijke behandelstop asielaanvragen IND bij besluit- en vertrekmoratorium](#).

132 Idem.

133 Rijksoverheid, [Het algemeen ambtsbericht](#), 29 maart 2007.

134 Adviesraad Migratie, [Weten en wegen. Advies over het gebruik van landeninformatie in de asielprocedure](#), 25 mei 2020.

135 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [IND hervat asielaanvragen Libanon](#), 17 juni 2025.

136 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Tijdelijke behandelstop asielaanvragen IND bij besluit- en vertrekmoratorium](#).

137 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3436, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 17 juni 2025.

Mensen wonen in tenten op straat in Libanon. Beiroet 7 maart 2026. Foto: IOM / Joell

Ook de behandeling van verzoeken om internationale bescherming van aanvragers uit Syrië is hervat.¹³⁸ De vertrekkende minister van Asiel en Migratie informeerde de Tweede Kamer op 17 juni 2025 dat de situatie in Syrië voldoende duidelijk was om een aanpassing van het landenbeleid mogelijk te maken.¹³⁹ Het besluit- en vertrekmoratorium werd niet verlengd en verstreek op 13 juni 2025 automatisch.

Openbare-ordebeleid

Op 1 februari 2025 wijzigde het beleid om te bepalen of een aanvrager van internationale bescherming een gevaar vormt voor de gemeenschap.¹⁴⁰

Dit maakte het allereerst mogelijk om strafrechtelijke veroordelingen van minderjarigen op grond van het jeugdstrafrecht mee te wegen bij het besluit om een asielvergunning te weigeren of in te trekken vanwege de openbare orde. Voorheen gold dat dergelijke overwegingen alleen van toepassing waren op veroordelingen op grond van het volwassenenstrafrecht.

Daarnaast was de hoogte van de opgelegde straf voorheen een drempel, die met de wijziging is afgeschaft. Volgens de Kwalificatierichtlijn (Richtlijn 2011/95/EU) kunnen lidstaten de status die aan een vluchteling is toegekend intrekken, beëindigen of weigeren te verlengen als hij of zij, na bij definitief vonnis te zijn veroordeeld voor een bijzonder ernstig misdrijf, een gevaar vormt voor de gemeenschap van die lidstaat. Vóór de beleidswijziging kon een lidstaat vluchtelingenstatus alleen op grond van de openbare orde intrekken, beëindigen of weigeren te verlengen als de betrokkene onherroepelijk was veroordeeld tot ten minste tien maanden gevangenisstraf voor een bijzonder

¹³⁸ Immigratie- en Naturalisatiedienst, [IND hervat behandeling Syrische aanvragen](#), 11 juni 2025.

¹³⁹ Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3435, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 10 juni 2025.

¹⁴⁰ Staatscourant, 2025, nr. 3054, [WBV 2025/1](#), 30 januari 2025.

ernstig misdrijf. Voor subsidiaire bescherming gold als drempel een onherroepelijke veroordeling tot zes maanden gevangenisstraf voor een ernstig misdrijf. Sinds de beleidswijziging gelden deze drempels niet meer.

Alle onherroepelijke vonnissen worden sindsdien meegewogen bij de beoordeling of internationale bescherming moet worden geweigerd of ingetrokken, ongeacht de duur van de straf. Om te beoordelen of er sprake is van een ernstig misdrijf of een bijzonder ernstig misdrijf, kijkt men daardoor per geval meer naar de individuele omstandigheden. Bij de beoordeling moet onder meer rekening worden gehouden met de aard en de omstandigheden van het misdrijf, de geëiste en opgelegde straf en de bedreiging voor fundamentele maatschappelijke belangen.¹⁴¹

Aanleidingen voor deze beleidswijziging waren:

- de aankondiging door het kabinet-Schoof van een lik-op-stukbeleid voor overlastgevers;¹⁴²
- een motie in de Tweede Kamer die de regering verzocht om strengere kaders te ontwikkelen om asielvergunningen eerder te weigeren of in te trekken als er een onherroepelijke gevangenisstraf is opgelegd;¹⁴³
- de toezegging van een eerder kabinet om te beoordelen of er redenen waren om het beleid over het weigeren of intrekken van verblijfsvergunningen op grond van de openbare orde verder aan te scherpen;¹⁴⁴
- jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU), waaruit volgde dat de administratieve instantie (in Nederland de IND) alle aspecten van de strafzaak onafhankelijk moet beoordelen bij het nemen van een beslissing over het weigeren of intrekken van internationale bescherming. Dit omvat het beoordelen van de aard van het misdrijf, de mogelijke straf en de daadwerkelijk opgelegde straf. Het HvJ-EU benadrukte dat het niet voldoende is om alleen uit te gaan van de beslissing van de strafrechter, zelfs als die beslissing een individuele afweging van de omstandigheden inhoudt.¹⁴⁵

Artikel 15c van de Kwalificatierichtlijn

Op 6 februari 2025 werd een beleidswijziging van kracht voor de beoordeling van het risico van willekeurig geweld bij internationale of interne gewapende conflicten als grond voor subsidiaire bescherming (artikel 15, onder c, Kwalificatierichtlijn).¹⁴⁶ Met deze wijziging ligt de nadruk meer op de individuele beoordeling en kan een aanvraag niet langer worden afgewezen alleen omdat het niveau van willekeurig geweld in een land niet hoog genoeg is. De wijziging leidde ook tot een aanpassing van het landenbeleid.

Nederland paste eerder het asielbeoordelingskader op basis van artikel 15c van de Kwalificatierichtlijn (Richtlijn 2011/95/EU) aan, in overeenstemming met een arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) van 9 november 2023 (zie EMN Jaaroverzicht 2024).¹⁴⁷ Op 17 juli 2024 deed de Nederlandse Raad van State een uitspraak in de zaak die ten grondslag lag aan de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.¹⁴⁸ Deze uitspraak leidde vervolgens tot de beleidswijziging van 6 februari 2025.

De Raad van State oordeelde, in afwijking van eerdere jurisprudentie, dat individuele omstandigheden kunnen worden meegenomen in de risicobeadeling als bedoeld in artikel 15c van de Kwalificatie-

141 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [IB 2025/10 Openbare orde aspecten binnen de asiel- en nareisprocedure](#), 20 maart 2025.

142 Rijksoverheid, [Regeerprogramma kabinet-Schoof](#), 13 september 2024.

143 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3281, [Motie van het lid van Zanten](#), 25 september 2024.

144 Kamerstukken II 2019/20, 19637, nr. 2643, [Brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid](#), 1 juli 2020.

145 Hof van Justitie van de EU, C-8/22, C-663/21 en C-402/22, 6 juli 2023.

146 Staatscourant, 2025, nr. 3204, [WBV 2025/2](#), 5 februari 2025.

147 Europees Migratienetwerk Nederland, [Jaaroverzicht 2024: Migratie en asiel in Nederland](#), juli 2025.

148 Raad van State, [ECLI:NL:RVS:2024:2927](#), 17 juli 2024.

richtlijn. Verder oordeelde de Raad dat de ondergrens van willekeurig geweld (geweld van onvoldoende hoog niveau) niet houdbaar was. Dit betekent dat individuele omstandigheden altijd moeten worden meegewogen om te bepalen of de verzoeker een reëel risico op ernstige schade loopt in de zin van artikel 15c van de Kwalificatierichtlijn, zelfs in gevallen waarin het niveau van willekeurig geweld relatief laag is. Het Nederlandse beleid is hierop aangepast.

Veilige landen

Nederland schortte het gebruik van een nationale lijst van veilige landen van herkomst op totdat een door de Europese Commissie (EC) voorgestelde lijst in werking treedt.¹⁴⁹ Als gevolg hiervan kunnen aanvragen voor internationale bescherming van mensen die afkomstig zijn uit een veilig land van herkomst niet langer in de versnelde procedure worden behandeld. Niettemin zal de IND nog steeds voorrang geven aan deze aanvragen. Per brief informeerde de vertrekkende minister van Asiel en Migratie de Tweede Kamer hierover op 23 september 2025.

Op 4 oktober 2024 oordeelde het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) dat het op grond van de Procedurerichtlijn (Richtlijn 2013/32/EU) niet is toegestaan om delen van landen uit te sluiten van de aanwijzing als veilige landen van herkomst.¹⁵⁰ Op 1 augustus 2025 oordeelde het HvJ-EU daarnaast dat een lidstaat een derde, ander land niet als veilig land van herkomst mag aanmerken als het voor bepaalde categorieën mensen niet voldoet aan de vereisten van de Procedurerichtlijn.¹⁵¹ Door deze uitspraken moest Nederland een aantal landen schrappen van de nationale lijst van veilige landen van herkomst.

Op 16 april 2025 publiceerde de Europese Commissie (EC) een voorstel voor het opstellen van een Europese lijst van veilige landen van herkomst.¹⁵² De Europese lijst van veilige landen van herkomst moet op 12 juni 2026 in werking treden – tegelijk met het migratiepact – en zal bindend zijn.

Omdat het kader voor veilige landen van herkomst zo snel evolueert, omgeven is door onduidelijkheden en er een Europese lijst van veilige landen van herkomst volgt, concludeerde de Nederlandse regering dat het niet langer passend was om de nationale lijst van veilige landen van herkomst te handhaven.

4.4 ASIELOPVANG

Procesbeschikbaarheidslocatie

Aanvragers van internationale bescherming die weinig kans maken op een verblijfsvergunning en die binnen of buiten een opvangcentrum voor overlast hebben gezorgd, kunnen sinds 1 juni 2025 in een procesbeschikbaarheidslocatie (pbl) worden geplaatst.¹⁵³ De pbl is de derde trede in het escalatiemodel van de procesbeschikbaarheidsaanpak (pba). Bij overlast gaat het onder meer om agressie en geweld.¹⁵⁴ De precieze definitie volgt de maatstaven van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). De politie handhaaft de openbare orde.

De aanvrager is na plaatsing in een pbl verplicht om in en rondom de locatie te verblijven. De maatregel kan worden opgelegd als een aanvraag naar verwachting binnen vier weken kan worden behandeld. De vrijheidsbeperkende maatregel (artikel 56 van de Vreemdelingenwet 2000) geldt voor een periode van maximaal vier weken.

149 *Kamerstukken II 2025/26*, 19637, nr. 3475, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 23 september 2025.

150 *Hof van Justitie van de EU*, C-406/22, 4 oktober 2024.

151 *Hof van Justitie van de EU*, C-758/24 en C-759/24, 1 augustus 2025.

152 *Rijksoverheid*, [Welke landen staan op de lijst van veilige landen van herkomst?](#).

153 *Staatscourant*, 2025, nr. 17024, [WBV 2025/9](#), 30 mei 2025.

154 *Rijksoverheid*, [Ketenbrede werkinstructie – procesbeschikbaarheidsaanpak \(pba\)](#), 15 juli 2025.

Het regeerprogramma van het kabinet-Schoof kondigde een lik-op-stukbenadering aan van overlast, intimidatie en geweld. Het kondigde specifiek maatregelen aan om overlastgevers uit reguliere opvangfaciliteiten te weren en hen in vrijheidsbeperkende faciliteiten onder te brengen.¹⁵⁵

Inhuisregistratie centrale ontvangstlocaties

Halverwege 2025 voerde Nederland een wekelijkse inhuisregistratie in voor asielzoekers die verblijven in een centrale ontvangstlocatie (col). Dit was al gebruikelijk in andere opvanglocaties, maar is nu ook ingevoerd in de centrale ontvangstlocaties. Nederland heeft twee centrale opvanglocaties, in Budel en Ter Apel.¹⁵⁶

Eigen bijdrage zorgkosten

Aanvragers van internationale bescherming met een eigen inkomen of vermogen zijn sinds 1 november 2025 verplicht om bij te dragen aan hun zorgkosten.¹⁵⁷

Bovenstaande twee maatregelen maken deel uit van een groter pakket om de kosten te verlagen, de zelfredzaamheid van asielzoekers te vergroten en de beheersbaarheid en veiligheid van de opvanglocaties te verbeteren, zoals aangekondigd in het regeerakkoord van het kabinet-Schoof.¹⁵⁸

4.5 NAREIS

Vaststellen van de feitelijke gezinsband bij gezinshereniging

Op 1 april 2025 werd een beleidswijziging van kracht over het beoordelen van de feitelijke gezinsband bij gezinshereniging voor mensen met verblijfsrecht in Nederland op grond van internationale bescherming.¹⁵⁹ Sinds de wijziging kan de IND in deze gevallen niet langer concluderen dat een feitelijke gezinsband is beëindigd, alleen omdat deze band op een eerder moment in de tijd onderbroken is geweest. De beleidswijziging volgde na twee uitspraken van de Raad van State van 20 november 2024.¹⁶⁰ De Raad oordeelde dat het voorgaande beleid, waarbij elke eerdere onderbreking van de gezinsband als doorslaggevend werd beschouwd, in strijd was met de Gezinsherenigingsrichtlijn (Richtlijn 2003/86/EG).

4.6 HERVESTIGING

Minder hervestiging

Op 1 januari 2025 verlaagde de Nederlandse regering het nationaal quotum van mensen die in aanmerking komen voor hervestiging naar Nederland van 500 naar maximaal 200 in 2025.¹⁶¹ Deze aanpassing vloeide voort uit het regeerprogramma van het kabinet-Schoof, waarin maatregelen waren aangekondigd om de druk op de Nederlandse asielketen te verlichten en het aantal aanvragers van internationale bescherming dat naar Nederland komt te verminderen.¹⁶²

155 Rijksoverheid, [Regeerprogramma kabinet-Schoof](#), 13 september 2024.

156 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3397, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 18 april 2025.

157 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3397, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 18 april 2025.

158 Rijksoverheid, [Regeerprogramma kabinet-Schoof](#), 13 september 2024.

159 Staatscourant, 2025, nr. 9894, [WBV 2025/6](#), 31 maart 2025.

160 Raad van State, [ECLI:NL:RVS:2024:4630](#) en [ECLI:NL:RVS:2024:4631](#), 20 november 2024.

161 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3304, [Brief van de Minister-President, Minister van Algemene Zaken](#), 25 oktober 2024.

162 Rijksoverheid, [Regeerprogramma kabinet-Schoof](#), 13 september 2024.

5. Tijdelijke bescherming ontheemden uit Oekraïne

Sinds het uitbreken van de oorlog in 2022 bieden EU-landen, waaronder Nederland, opvang aan ontheemden uit Oekraïne volgens de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB). Dit hoofdstuk bespreekt de beleidswijzigingen uit 2025, waaronder de beëindiging van tijdelijke bescherming van ontheemden die voor de oorlog een tijdelijke verblijfsvergunning in Oekraïne hadden, wijzigingen van leefgeldbijdragen en het innen van een eigen bijdrage. Tenslotte komt ook de langetermijnstrategie van de Nederlandse overheid aan bod voor als de Europese Commissie de RTB niet verlengt.

RICHTLIJN TIJDELIJKE BESCHERMING (RTB)

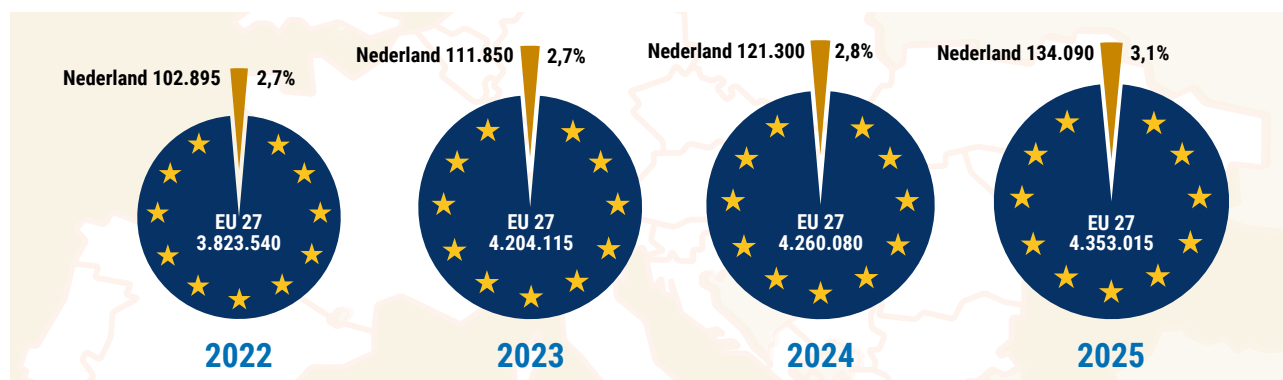
De richtlijn die regelt dat de EU-lidstaten tijdelijke bescherming verlenen aan ontheemden en de komst van ontheemden faciliteren. Het gaat hierbij om ontheemden die niet kunnen terugkeren naar het land van herkomst, bijvoorbeeld vanwege een oorlog.¹⁶³ Het doel van de richtlijn is om hulp te verlenen aan mensen die op de vlucht zijn zonder de asielsystemen in de EU-lidstaten te overbelasten. Het is aan de Europese Raad van Ministers, op voorstel van de Europese Commissie, om te bepalen wanneer de Richtlijn Tijdelijke Bescherming in werking treedt. Mensen die onder de richtlijn vallen hebben recht op opvang, medische zorg, onderwijs en werk.

ONTHEEMDEN UIT OEKRAÏNE

Na de inval van Rusland in Oekraïne kwam er een grote migratiestroom van vluchtelingen naar Europa op gang. Op 4 maart 2022 besloot de Europese Raad van Ministers om de Richtlijn Tijdelijke Bescherming te activeren.¹⁶⁴ In het EMN Jaaroverzicht 2022 is een uitgebreide beschrijving te lezen van de inwerkingstelling van de Richtlijn in Nederland.¹⁶⁵

Ontheemden uit Oekraïne: de cijfers

Figuur 7: Totaal aantal ontheemden uit Oekraïne in Nederland ten opzichte van het totale aantal in de EU in 2022, 2023, 2024 en 2025. Bron: [Eurostat](#)

¹⁶³ EMN Glossary 10.0, [displaced person](#).

¹⁶⁴ Europese Unie, [Uitvoeringsbesluit \(EU\) 2022/382](#), 4 maart 2022

¹⁶⁵ Europees Migratienetwerk Nederland, [Jaaroverzicht 2022: Migratie en asiel in Nederland](#), augustus 2023.

Tabel 1: Aantal ontheemden uit Oekraïne die in 2022, 2023, 2024 en 2025 in Nederland zijn geregistreerd onder de RTB ten opzichte van het totale aantal in de EU, onderverdeeld naar geslacht. Bron: [Eurostat](#)

	Geslacht	2022	2023	2024	2025
Nederland	Man	41.430	14.855	12.285	12.495
	Vrouw	68.560	19.910	16.470	15.290
	Onbekend	100	5	0	5
	Totaal	110.000	34.775	28.755	27.790
	Geslacht	2022	2023	2024	2025
EU 27	Man	1.480.945	455.260	369.375	348.510
	Vrouw	2.847.760	600.210	424.855	334.600
	Onbekend	2.625	540	281	285
	Totaal	4.331.330	1.056.010	780.280	683.395

5.1 JURIDISCHE STATUS

Einde bevroeringsmaatregel tijdelijke bescherming voor mensen met een tijdelijke Oekraïense verblijfsvergunning

Op 4 september 2025 hief de Nederlandse overheid de bevroeringsmaatregel op voor de beëindiging van tijdelijke bescherming gebaseerd op een tijdelijke Oekraïense verblijfsvergunning.¹⁶⁶ Het gaat om mensen van buiten de EU/EFTA die op het moment van uitbreken van het conflict een tijdelijke verblijfsvergunning hadden in Oekraïne en daarna naar Nederland zijn gekomen. Tot het beëindigen van de tijdelijke bescherming voor deze groep was al in 2023 besloten, maar dit werd tijdelijk uitgesteld vanwege lopende beroepsprocedures bij de Raad van State (RvS).¹⁶⁷ Nadat de RvS de beëindiging van tijdelijke bescherming voor deze groep rechtmatig verklaarde, is het uitvoeren van deze maatregel hervat.¹⁶⁸

Mensen die tot deze groep behoren verloren daarmee het recht op legaal verblijf, huisvesting, medische zorg en toegang tot de arbeidsmarkt. Ze ontvingen een terugkeerbesluit van de IND en kregen vier weken de tijd om Nederland te verlaten. Toegang tot huisvesting en legaal verblijf was in die weken nog toegestaan, maar toegang tot de arbeidsmarkt en medische zorg werd per direct beperkt. Als iemand beroep aantekende tegen het terugkeerbesluit of het beëindigingsbesluit, behield hij of zij alle rechten totdat de rechter uitspraak deed. Voor wie een asielaanvraag of een andere aanvraag voor verblijf had ingediend, golden uitsluitend de rechten die daaraan verbonden zijn.

Presentatie landelijke langetermijnstrategie voor ontheemden uit Oekraïne

Op 28 november presenteerde de minister voor Asiel en Migratie de langetermijnstrategie van het kabinet voor de situatie van Oekraïense ontheemden in Nederland voor als de RTB niet wordt verlengd.¹⁶⁹ Deze 'exitstrategie' omvat een driejarige tijdelijke verblijfsvergunning ('het transitiedocument') waarmee ontheemden zich kunnen voorbereiden op terugkeer naar Oekraïne. Dit document geeft verschillende rechten, plichten en voorzieningen die zoveel mogelijk gelijk zijn aan die van andere inwoners. Zo kunnen ontheemden deelnemen aan de samenleving en bijdragen aan de maatschappij zolang ze in Nederland blijven.

166 Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3434, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 3 juni 2025.

167 Zie hiervoor ook het [EMN Jaaroverzicht 2023](#).

168 Raad van State, [ECLI:NL:RVS:2025:1829](#), 23 april 2025.

169 Kamerstukken II 2025/26, 19637, nr. 3497, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 28 november 2025.

De strategie is gebaseerd op de aanbeveling van de Raad van de EU om ontheemde Oekraïners een tijdelijke nationale verblijfsvergunning te bieden ter ondersteuning van een duurzame terugkeer en re-integratie in Oekraïne, wanneer de omstandigheden dit toelaten.¹⁷⁰

Bij de start van de RTB moesten binnenkomende Oekraïners een asielaanvraag ondertekenen bij de IND om geregistreerd te worden en om in aanmerking te komen voor tijdelijke bescherming. De IND nam deze asielaanvraag niet in behandeling, omdat Oekraïners die aan de voorwaarden voldeden in plaats daarvan tijdelijke bescherming onder de RTB kregen. Het aflopen van de tijdelijke bescherming onder de RTB activeert deze asielaanvragen. Alle op dat moment in Nederland verblijvende Oekraïense ontheemden zouden dan tegelijk instromen in de asielketen. Om dit te voorkomen is een van de voorwaarden van het transitiedocument dat de ontheemde zijn of haar lopende asielaanvraag intrekt. De invoering van het transitiedocument zorgt ervoor dat er geen onhoudbare structurele overbelasting ontstaat van de IND, het COA, de rechtspraak en andere betrokken organisaties binnen de migratieketen.

Een Oekraïense vrouw woont samen met haar dochter, twee katten en hun hondje in een klein kamertje in opvang het Gulden Huis, een voormalig bejaardenhuis. Den Haag, 12 september 2025. Foto: Arie Kievit / ANP

170 Raad van de Europese Unie, [Bescherming van ontheemde Oekraïners: Raad neemt aanbeveling aan over uitfasering van tijdelijke bescherming](#), 16 september 2025.

5.2 WIJZIGINGEN VAN RECHTEN EN PLICHTEN ONDER DE RTB

Verhoging persoonlijke bijdrage en invoering 115%-norm voor begunstigten tijdelijke bescherming

Op 4 juli verhoogde de regering de eigen bijdrage die begunstigten van tijdelijke bescherming in gemeentelijke opvang met een eigen inkomen betalen voor hun huisvesting. Dit verhoogde bedrag van in totaal €244,22 per maand per volwassene ging op 1 oktober in.¹⁷¹ De eigen bijdrage voor catering bleef ongewijzigd. Deze is afhankelijk van de kookfaciliteiten in de gemeentelijke opvang.

Daarnaast introduceerde Nederland een '115%-norm'. Gemeenten moeten sindsdien de leefgeld-uitkering aan de begunstigde stopzetten als iemand ten minste 15% meer verdient dan het bedrag dat ze als leefgeld zouden ontvangen. Als een begunstigde de 115%-grens overschrijdt moet hij of zij daarnaast een persoonlijke bijdrage van de begunstigten vragen voor door de overheid geleverde diensten, zoals huisvesting en voeding.

Om te voorkomen dat er grote verschillen ontstaan tussen gezinnen die net onder of boven de 115%-norm vallen, kunnen gemeenten de leefgelduitkering gedeeltelijk stopzetten. Ook kunnen ze de persoonlijke bijdrage gedeeltelijk innen bij begunstigten die net onder de norm blijven. Gemeenten behouden de vrijheid om de persoonlijke bijdrage kwijt te schelden als het onevenredige gevolgen voor de betrokkene zou hebben.

Met deze wijzigingen zet het kabinet-Schoof in op zelfredzaamheid en participatie van Oekraïense ontheemden in Nederland. Ook verkleint de hogere bijdrage de ongelijkheid tussen (werkende) asielzoekers en ontheemden uit Oekraïne.¹⁷²

¹⁷¹ Rijksoverheid, [Verhoging eigen bijdrage per 1 oktober 2025](#), 4 juli 2025.

¹⁷² Kamerstukken II 2024/25, 19637, nr. 3451, [Brief van de Minister van Asiel en Migratie](#), 4 juli 2025.

6. Alleenstaande minderjarigen en andere kwetsbare groepen

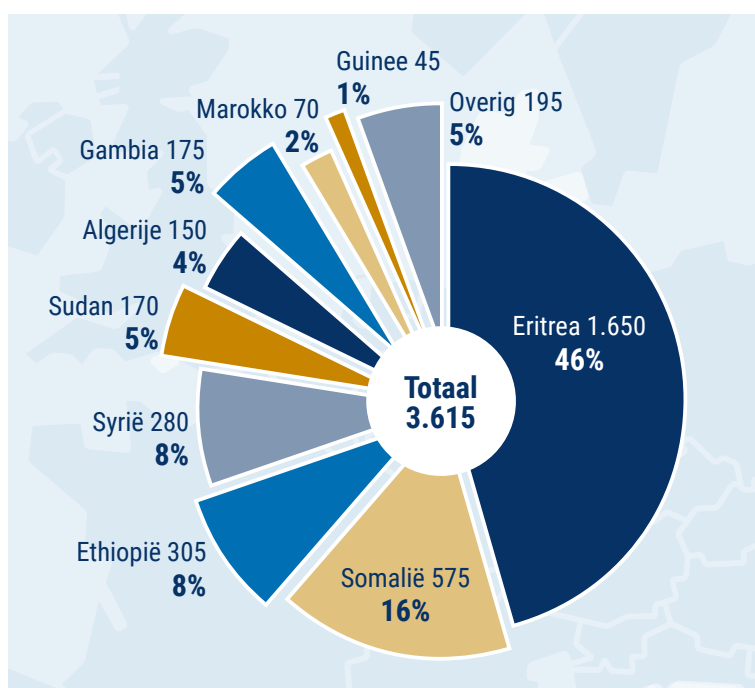
Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) zijn een kwetsbare groep binnen het asielbeleid en het beschermingsbeleid voor Oekraïense amv's op grond van de EU-Richtlijn tijdelijke bescherming. Ze komen aan in Nederland zonder ouders of voogd en zijn daardoor extra afhankelijk van de overheid voor hun welzijn en veiligheid. Vanwege deze kwetsbare positie hebben ze recht op speciale bescherming. In het afgelopen jaar waren er geen beleidsontwikkelingen voor deze groep. Voor andere kwetsbare groepen bestendigden het COA en COC hun samenwerking met een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor lange termijn.

Alleenstaande minderjarigen: de cijfers¹⁷³

Tabel 2: Eerste asielaanvragen van amv's per maand in Nederland in 2023-2025. Bron: [Eurostat](#)

	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Totaal
2023	260	185	215	315	355	415	530	600	910	965	615	450	5.815
2024	385	385	455	455	360	260	355	440	410	325	230	230	4.290
2025	130	145	120	200	430	450	330	335	440	350	375	315	3.620

Figuur 8: Nationaliteiten van amv's in Nederland in 2025. Bron: [Eurostat](#)

173 Volgens de programmadirectie Oekraïense ontheemden (pdOEK) heeft jeugdbeschermingsorganisatie Nidos 2465 aanmelding van Oekraïense amv's geregistreerd in de periode juni 2022 tot 1 januari 2026.

ALLEENSTAANDE MINDERJARIGEN

Een minderjarige is een kind onder de achttien jaar (en niet meerderjarig verklaard op basis van artikel 253ha BW).¹⁷⁴ Een **alleenstaande minderjarige vreemdeling (amv)** is een minderjarige die ofwel 'op grondgebied van een EU-lidstaat arriveert zonder begeleiding van de volwassene die volgens de wet of de praktijk van de betrokken EU-lidstaat voor hem of haar verantwoordelijk is, voor zolang als hij of zij niet onder de hoede van een dergelijke persoon wordt genomen', ofwel 'die zonder begeleiding achterblijft nadat hij of zij op grondgebied van een EU-lidstaat is binnengekomen'.¹⁷⁵

KWETSBARE PERSONEN

Kwetsbare personen zijn minderjarigen, inclusief alleenstaande minderjarigen, gehandicapten, ouderen, zwangere vrouwen, alleenstaande ouders met minderjarige kinderen, slachtoffers van mensenhandel, ernstig zieken, mensen met psychische stoornissen en mensen die foltering, verkrachting of andere ernstige vormen van psychisch, fysiek of seksueel geweld is aangedaan, zoals slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking.¹⁷⁶

COA en COC vernieuwen lange-termijn samenwerkingsovereenkomst

Op 22 oktober 2025 ondertekenden het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en de belangenorganisatie voor LHBTIQ+ COC Nederland een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst voor de lange termijn.¹⁷⁷ De overeenkomst bevestigt en versterkt het partnerschap tussen beide organisaties, dat al meer dan tien jaar bestaat en de positie en het welzijn van LHBTIQ+-bewoners in de asielopvang te verbeteren. De organisaties geven hiermee aan zich gezamenlijke te willen blijven inzetten om een veilige en inclusieve leefomgeving te garanderen voor alle bewoners, inclusief degenen die zich identificeren als LHBTIQ+.

De samenwerking tussen COA en COC Nederland werd voor het eerst geformaliseerd in 2014, naar aanleiding van meldingen dat LHBTIQ+-bewoners zich vaak onveilig voelden in opvangcentra. Sindsdien heeft het partnerschap geleid tot een reeks gerichte maatregelen om de sociale veiligheid, veerkracht en zelfredzaamheid van LHBTIQ+-bewoners te bevorderen. Het gaat dan om trainingsprogramma's voor personeel, de aanstelling van LHBTIQ+-contactpersonen en de ontwikkeling van praktische richtlijnen op het gebied van diversiteit en inclusie.

*Asielzoekers dansen in club Church tijdens een feestavond voor de lhbtq+-gemeenschap. Amsterdam, 30 oktober 2025.
Foto: ANP / Joris van Gennip*

¹⁷⁴ Burgerlijk Wetboek, artikel 1:233.

¹⁷⁵ EMN Glossary 10.0, [minor](#).

¹⁷⁶ EMN Glossary 10.0, [vulnerable person](#).

¹⁷⁷ Centraal Orgaan opvang asielzoekers, [COA en COC Nederland versterken samenwerking](#), 22 oktober 2025.

7. Integratie en inclusie van migranten

Integratie draait om de volwaardige deelname van nieuwkomers aan de maatschappij. Hierbij zijn inburgering, onderwijs en betaald werk onmisbaar. In 2025 lag de nadruk bij de beleidsontwikkeling voor integratie op de thema's inburgering en de arbeidsmarkt. Zo zijn de boetes voor integratievereisten opgeschort, is er een online platform over migratie en werk gelanceerd, is een subsidieregeling voor de inzet van statushouders opnieuw geopend, zijn de contouren van een nieuw beleidskader voor onderwijs aan migrantenkinderen opgesteld en is een werkagenda voor een inclusieve arbeidsmarkt gepresenteerd.

INTEGRATIE

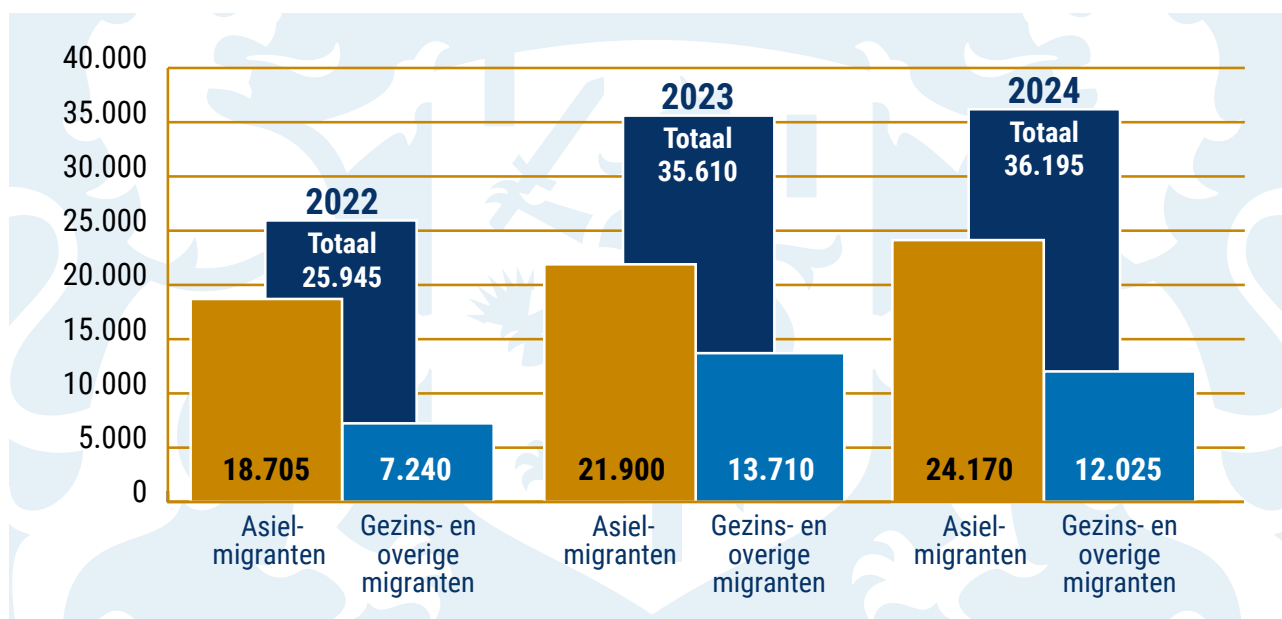
In EU-context is integratie een dynamisch tweerichtingsproces van wederzijdse aanpassing door alle immigranten en inwoners van de EU-lidstaten.¹⁷⁸

STATUSHOUDER

Iemand aan wie de vluchtelingenstatus of subsidiaire beschermingsstatus is verleend.¹⁷⁹

Integratie in Nederland: de cijfers

Figuur 9: Aantal mensen dat inburgeringsplichtig is geworden 2022 - 2024.¹⁸⁰ Bron: CBS

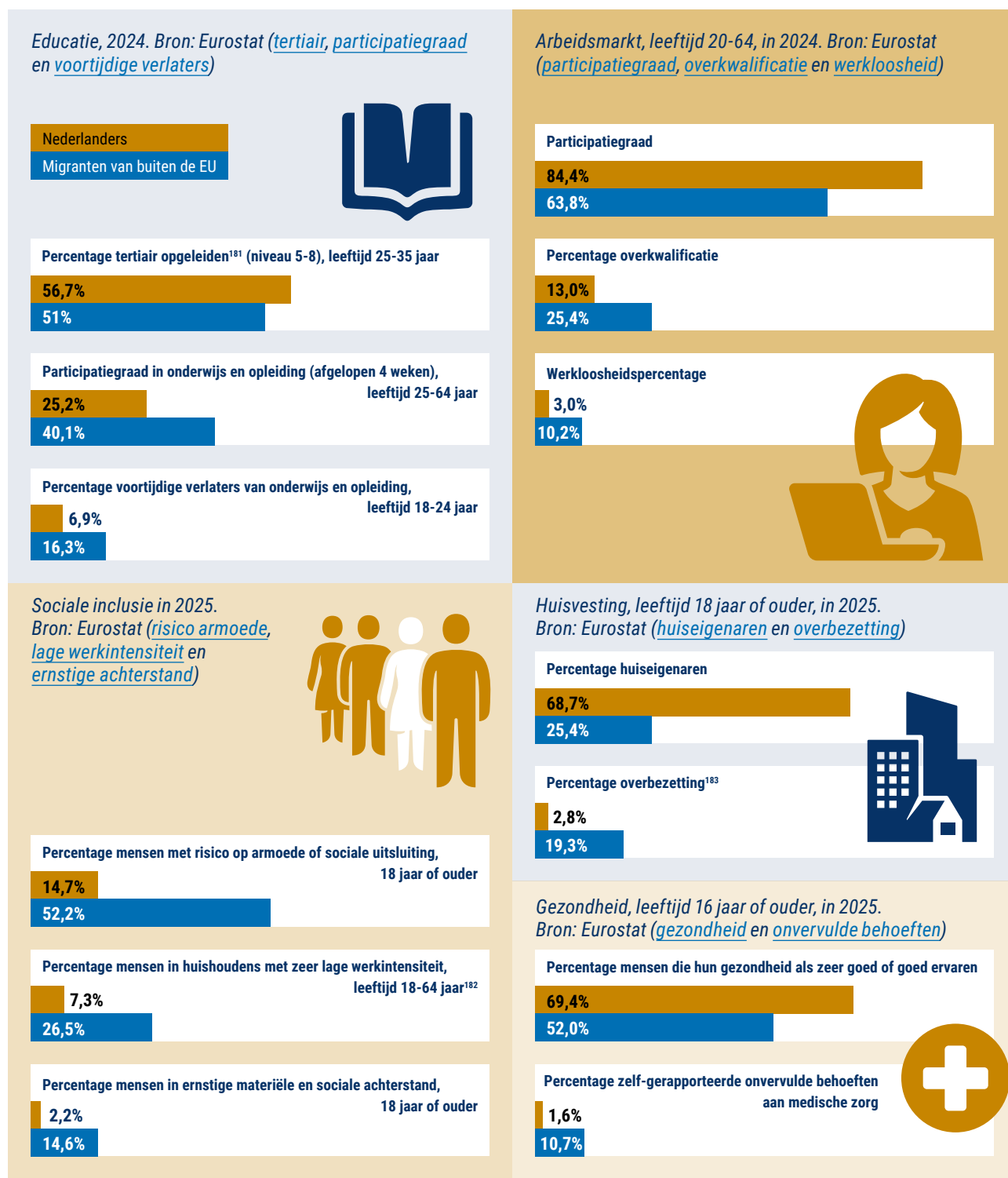

¹⁷⁸ EMN Glossary 10.0, [integration](#).

¹⁷⁹ EMN Glossary 10.0, [beneficiary of international protection](#).

¹⁸⁰ De cijfers voor 2025 zijn ten tijde van deze publicatie nog niet beschikbaar.

Figuur 10: Integratie indicatoren in Nederland (educatie, arbeidsmarkt, sociale inclusie, huisvesting en gezondheid)

181 Hoger beroepsonderwijs, wetenschappelijk onderwijs en ander, vooral particulier, beroepsonderwijs op dit niveau.

182 'Mensen in huishoudens met zeer lage werkintensiteit' zijn mensen in de leeftijd van 0 tot en met 64 jaar die in huishoudens wonen waar de volwassenen (18-64 jaar) in een jaar minder dan 20% van hun totale arbeidspotentieel hebben benut. Studenten, gepensioneerden en mensen die een pensioen ontvangen (met uitzondering van een nabestaandenpensioen) worden hierbuiten gehouden.

183 Het percentage van de bevolking dat in een overbevolkt huishouden woont. Er wordt aangenomen dat iemand in een overbevolkt huishouden woont als het huishouden niet beschikt over een minimumaantal kamers dat gelijk is aan: één kamer voor het huishouden; één kamer per stel in het huishouden; één kamer voor elke alleenstaande van 18 jaar en ouder; één kamer per paar alleenstaanden van hetzelfde geslacht tussen 12 en 17 jaar; één kamer voor elke alleenstaande tussen 12 en 17 jaar die niet onder de vorige categorie valt; één kamer per paar kinderen jonger dan 12 jaar.

7.1 INBURGERING

INBURGERINGSEXAMEN

Migranten met een verblijfsvergunning die langdurig in Nederland willen verblijven, moeten inburgeren. Het inburgeringsexamen vormt in de meeste gevallen de afsluiting van dit traject. Het examen bestaat uit meerdere onderdelen. Wie slaagt voor het examen toont aan dat hij/zij de Nederlandse taal beheerst en kennis heeft van de Nederlandse samenleving.¹⁸⁴

Opschorten boetes integratievereisten

In februari 2025 schortte de regering boetes en terugbetaling van leningen op voor mensen met verblijfsrecht op grond van internationale bescherming die niet op tijd aan de integratievereisten voldoen.¹⁸⁵ De aanleiding voor deze beleidswijziging is een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS), dat het automatisch opleggen van financiële sancties en terugbetalingsverplichtingen voor statushouders in strijd is met de Kwalificatierichtlijn (Richtlijn 2011/95/EU).¹⁸⁶ De RvS gaf aan dat dit een buitensporige last oplegde aan begunstigden van internationale bescherming en hun integratie in gevaar bracht. Voor deze uitspraak heeft de RvS-prejudiciële vragen voorgelegd aan het Hof van Justitie van de EU.¹⁸⁷ De RvS baseerde de beslissing op het arrest van het Europese hof.¹⁸⁸

7.2 ONDERWIJS

Onderwijs voor nieuwkomers

Op 24 juni 2025 presenteerde de regering een plan voor een nieuw beleidskader voor het (basis) onderwijs aan migrantenkinderen en jongeren die net in Nederland zijn aangekomen.¹⁸⁹ De regering wil onderwijs voor nieuwkomers rechtstreeks in de nationale onderwijswetgeving opnemen, ter (h)erkenning van de bestaande praktijk. Ook moet er structureel ruimte vrijkomen om tijdig kwalitatief onderwijs te kunnen aanbieden bij een grote stijging van het aantal kinderen, ter vervanging van de huidige nood- of tijdelijke regelingen.

De voorgestelde wetshervorming moet de verantwoordelijkheden van scholen, gemeenten en toezichthouders verduidelijken, kwaliteitsnormen vaststellen en een flexibele schaalbaarheid van onderwijs mogelijk maken, afhankelijk van het fluctuerende aantal migranten. Tegelijkertijd zal het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap een aantal beleidsmaatregelen voor de korte termijn ontwikkelen, om de druk op scholen te verlichten en de continuïteit en kwaliteit van het onderwijs te waarborgen tijdens de overgang naar het nieuwe wettelijke kader. In de beoogde wet- en regelgeving komt meer aandacht voor een goed doorlopend leertraject van minderjarige nieuwkomers die in- of doorstromen naar regulier of gespecialiseerd primair en voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (po, vo, mbo). Er is specifieke aandacht voor een soepelere overgang, passend bij het niveau van de leerling.

Door nieuwkomersonderwijs een stabiele, structurele basis te geven binnen het nationale onderwijsstelsel wil de regering ervoor zorgen dat elk kwalificatie- of leerplichtig kind met een migratieachtergrond tijdig passend, consistent en hoogwaardig onderwijs krijgt, ongeacht de fluctuerende aantallen migranten. Duidelijkheid over rollen, verantwoordelijkheden en kwaliteitsnormen moet de

184 Rijksoverheid, [Moet ik als nieuwkomer inburgeren?](#).

185 Rijksoverheid, [Uitspraak Raad van State in zaak boetes en leningen inburgering](#), 9 juli 2025.

186 Raad van State, [ECLI:NL:RVS:2025:3087](#), 9 juli 2025.

187 Hof van Justitie van de EU, C-158/23, 4 februari 2025.

188 Rijksoverheid, [Uitspraak Raad van State in zaak boetes en leningen inburgering](#), 9 juli 2025.

189 Kamerstukken II, 32824, nr. 455, [Brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap](#), 24 juni 2025.

druk op scholen en personeel verlichten, leerresultaten voor kinderen met een andere moedertaal verbeteren en de administratieve en organisatorische lasten voor scholen en gemeenten verminderen. Een ander belangrijk doel is de verbetering van de onderwijsroutes en waar mogelijk ook een versnelling van de in- en doorstroom binnen het onderwijs.

Het plan is ontstaan nadat er de afgelopen jaren diverse noodmaatregelen getroffen zijn om het recht op onderwijs gestalte te geven. Die waren nodig omdat het onderwijs aan nieuwkomers op dit moment geen eigenstandig wettelijk kader heeft. Zowel de Onderwijsraad als de Raad van State hebben geadviseerd om de inhoud, consistentie, kwaliteit en gelijkwaardigheid beter te borgen. Door het tijdelijke en gefragmenteerde karakter van de bestaande regelgeving hebben scholen, gemeenten en toezichthouders vaak te maken met onzekerheid en druk. De hervorming moet duidelijkheid, structuur en stabiliteit op lange termijn te bieden, zowel voor de onderwijsaanbieders als de leerlingen.

7.3 ARBEIDSMARKT EN VAARDIGHEDEN

Online platform 'Migratie en Werk'

Op 2 juni 2025 lanceerde de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het online platform 'Migratie en Werk', om gemeenten te ondersteunen bij het begeleiden van migranten en nieuwkomers naar werk.¹⁹⁰

Syrische vluchteling doet vrijwilligerswerk en wandelt wekelijks met ouderen van een woon-zorgcomplex. Rechts op de foto een jongen die een maatschappelijke stage doet voor zijn middelbare school. Noordwijk, 18 april 2025. Foto: ANP / Hollandse Hoogte / Marcel van den Bergh

190 Vereniging van Nederlandse Gemeenten, [Online platform Migratie en Werk gelanceerd](#), 2 juni 2025.

Het platform is opgericht om gemeenten en andere betrokkenen te voorzien van relevante instrumenten en inspiratie, en zo bij te dragen aan de arbeidsparticipatie van migranten en hun sociale en economische integratie te vergroten.

Het initiatief sluit aan bij de centrale rol die gemeenten spelen bij het bevorderen van de integratie en werkgelegenheid van migranten. Gerichte digitale middelen kunnen de coördinatie en kennisuitwisseling op lokaal niveau ondersteunen.¹⁹¹

Subsidieregeling ondersteuning werkgevers inzet statushouders (SOWIS)

In juni 2025 heropende de regering de SOWIS-subsidieregeling (Subsidieregeling Ondersteuning Werkgevers Inzet Statushouders), met een aanvraagperiode van 2 juni tot 30 september 2025.¹⁹²

De regeling biedt werkgevers financiële ondersteuning voor de integratie op de werkplek van statushouders.

De regeling werd op een paar punten aangepast:

- verlenging van de aanvraagperiode;
- verhoging van het jaarlijkse budget tot 3 miljoen euro;
- verbreding van de reikwijdte, zodat werkgevers niet alleen subsidie kunnen aanvragen voor inwoners met een tijdelijke, maar ook een permanente verblijfsvergunning op grond van internationale bescherming.

Werkgevers kunnen ondersteuning aanvragen voor maximaal vier personen met verblijfsrecht op grond van internationale bescherming, ter dekking van de kosten in verband met hun indiensttreding, taalverwerving en begeleiding op de werkplek.¹⁹³

De herziene regeling moet duurzame arbeidsparticipatie van mensen met verblijfsrecht op grond van internationale bescherming bevorderen door praktische en financiële belemmeringen voor werkgevers weg te nemen. Door integratie rechtstreeks op de werkplek te ondersteunen, wil de regering de kansen op werk voor deze groep verbeteren, hun sociale en economische inclusie versterken en werkgevers ondersteunen bij het werven en behouden van een divers personeelsbestand. De aanpassingen van 2025 zijn bedoeld om de regeling toegankelijker te maken en beter af te stemmen op de operationele behoeften, en de effectiviteit van het programma te vergroten.

De heropening van de SOWIS-regeling is een reactie op de aanhoudende tekorten op de arbeidsmarkt en de noodzaak om de integratie van mensen met verblijfsrecht op grond van internationale bescherming te verbeteren. De aanpassingen zijn gebaseerd op bevindingen uit eerdere subsidierondes. Uit feedback van belanghebbenden bleek dat de korte termijn, het budget en de beperkte reikwijdte het effect van de regeling verkleinden.

Werkagenda voor een inclusieve arbeidsmarkt

Op 10 juni 2025 kondigde de regering aan zich meer te willen inspannen om bewoners van opvangcentra (aanvragers van en mensen met verblijf op grond van internationale bescherming) aan werk te helpen.¹⁹⁴ Dit initiatief maakt deel uit van de tweede werkagenda 'Voor een inclusieve arbeidsmarkt' van de regering, die op 25 maart 2025 werd gepubliceerd.¹⁹⁵

De werkagenda richt zich op het verkleinen van de achterstanden op de arbeidsmarkt van mensen

¹⁹¹ Vereniging van Nederlandse Gemeenten, [Concept-Wetsvoorstel verbetering toegang arbeidsmarkt nieuwkomers](#).

¹⁹² *Staatscourant*, 2025, nr. 6907, 3 maart 2025.

¹⁹³ Rijksoverheid, [Nieuwe aanvraagronde werkgeverssubsidie statushouders van start](#), 2 juni 2025.

¹⁹⁴ *Kamerstukken II*, 32824, nr. 454, [Brief van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid](#), 10 juni 2025.

¹⁹⁵ Rijksoverheid, [Werkagenda voor een Inclusieve Arbeidsmarkt](#), 25 maart 2025.

met een migratieachtergrond en op het creëren van gelijke kansen voor deze groep. De bedoeling is dat zoveel mogelijk werkgevers, scholen en gemeenten daadwerkelijk aan het werk gaan met het bevorderen van gelijke kansen. Het gaat daarbij om:

- de ontwikkeling van effectieve en eenvoudig toepasbare oplossingen ;
- het opzetten en ondersteunen van een voorhoede voor organisaties die aan het werk zijn met gelijke kansen;
- het bereiken en activeren van voldoende mensen om een verandering van de sociale norm te bewerkstelligen bij werving en selectieprocedures, begeleiding van uitkeringsgerechtigden en taal op de werkvloer.

Aanleiding voor dit initiatief is het aanzienlijk tekort aan arbeidskrachten op de Nederlandse arbeidsmarkt, in combinatie met de wens om aanvragers van en mensen met verblijf op grond van internationale bescherming snel te laten integreren en deelnemen aan de Nederlandse samenleving. Door deze groep actief te begeleiden naar een baan, kan het tekort aan arbeidskrachten worden verminderd en het integratieproces worden gestimuleerd.

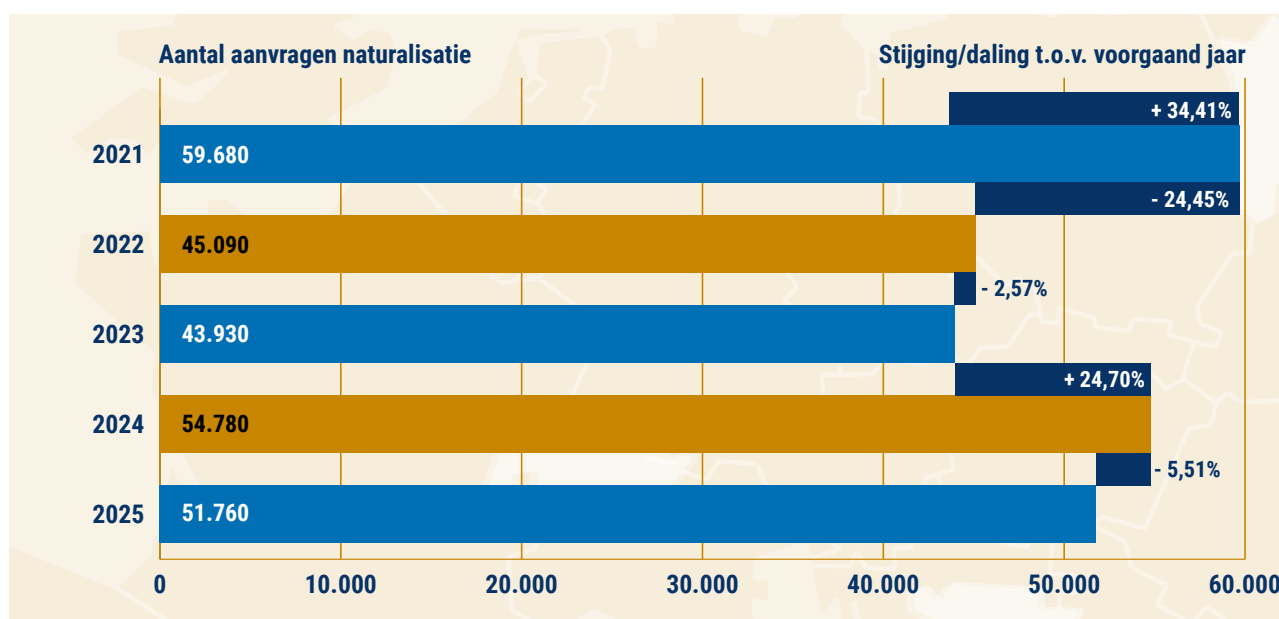
8. Nederlanderschap en staatloosheid

In 2025 waren er geen nieuwe beleidsontwikkelingen op het gebied van Nederlanderschap of staatloosheid. Dit hoofdstuk biedt daarom alleen de meest recente cijfers rondom deze thema's.

Naturalisatie in Nederland:¹⁹⁶ de cijfers

De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) ontving in 2025 51.760 aanvragen voor naturalisatie, ten opzichte van 54.780 in 2024. De IND willigde 98% van de naturalisatieverzoeken in.¹⁹⁷ Onderstaande tabel en grafiek laten een piek in het aantal naturalisatieaanvragen zien in 2021 en 2024, die doorzet in 2025.

Figuur 11: Aantal naturalisatieaanvragen per jaar in Nederland. Bron: [IND Jaarcijfers](#)

NEDERLANDER WORDEN

Verwerving van staatsburgerschap

Elke manier om staatsburger te worden, dat wil zeggen door geboorte of op enig moment na geboorte, automatisch of niet-automatisch, op basis van toekenning, verklaring, optie of aanvraag.¹⁹⁸

Naturalisatie en de optieprocedure

Naturalisatie omvat elke vorm van het na de geboorte verkrijgen van een nationaliteit die niet eerder op iemand van toepassing was. Het vereist een aanvraag door deze persoon of hun wettelijke vertegenwoordiger en een handeling van een overheid om de nationaliteit aan hem of haar toe te kennen.¹⁹⁹ Er zijn twee manieren om **de Nederlandse**

¹⁹⁶ Naturalisatie kan ook worden aangevraagd op Aruba, Curaçao, Sint Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

¹⁹⁷ Immigratie- en Naturalisatiedienst, [IND Jaarcijfers 2025](#).

¹⁹⁸ EMN Glossary 10.0, [acquisition of citizenship](#).

¹⁹⁹ EMN Glossary 10.0, [naturalisation](#).

nationaliteit aan te vragen: door naturalisatie en via de **optieprocedure**. Een naturalisatieverzoek mag je indienen als je vijf jaar onafgebroken in Nederland hebt gewoond met een geldige verblijfsvergunning en een inburgeringsdiploma hebt gehaald. Er gelden ook andere voorwaarden, zoals een minimumleeftijd van achttien jaar en geldige documenten.²⁰⁰ De tweede mogelijkheid, Nederlander worden door optie, is een goedkopere en snellere procedure die bovendien minder strenge eisen stelt, maar niet iedereen die Nederlander wil worden komt hiervoor in aanmerking.²⁰¹

Geregistreerde staatlozen in Nederland: de cijfers

Onderstaande tabel toont het aantal staatlozen en mensen met een onbekende nationaliteit in Nederland in de periode 2023-2025. In de afgelopen 3 jaar nam zowel het aantal staatlozen als het aantal mensen met een onbekende nationaliteit licht af.

Tabel 3: Aantal staatlozen en mensen van wie de nationaliteit onbekend is in Nederland 2023-2025. Bron: [Eurostat](#)

Jaar	2023	2024	2025
Staatloos	5.149	4.747	4.364
Nationaliteit onbekend	22.488	20.224	19.002

STAATLOOSHEID

Een **staatloos persoon** is iemand die door geen enkele staat op grond van zijn wetgeving als onderdaan wordt beschouwd.²⁰² Een migrant kan staatloos worden door statenopvolging (de oprichting van een nieuwe staat die voortkomt uit een staat die voorheen erkend werd), onduidelijke of discriminerende wetten voor het vaststellen van nationaliteiten, ontheemding/gedwongen migratie of het hebben van staatloze ouders.²⁰³

200 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Nederlander worden door naturalisatie](#).

201 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Nederlander worden door optie](#).

202 EMN Glossary 10.0, [stateless person](#).

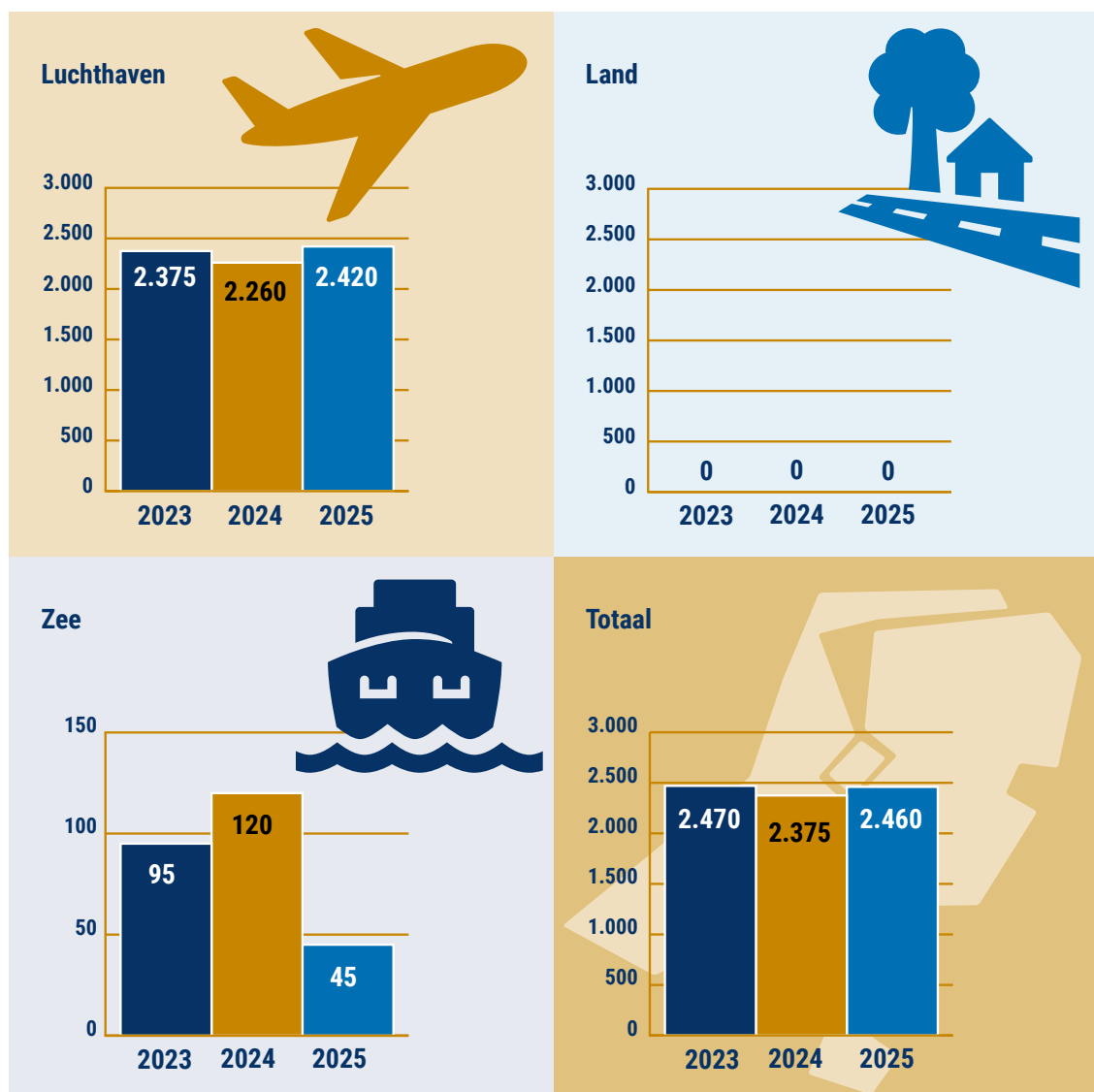
203 Rijksoverheid, [Staatloosheid](#).

9. Grensbeheer en visumbeleid

Effectief grensbeheer en visamaatregelen zijn belangrijk voor het tegengaan van irreguliere migratie en voor het gecontroleerd toelaten van mensen. Binnen het Schengengebied staat de wisselwerking tussen vrij verkeer binnen de grenzen en de gezamenlijke bewaking van de buitengrenzen centraal. Beleidsontwikkeling op dit gebied waren in 2025 onder andere de invoering van het Entry/Exit System (EES) en de verlenging van tijdelijke binnengrenscontroles. Ook maakte Nederland visumvrij reizen in de Benelux mogelijk voor diplomaten van een aantal niet-EU/EFTA-landen. Visumvrij reizen voor Georgische staatsburgers is juist ingeperkt.

Grensbeheer en visumbeleid: de cijfers

Figuur 12: Aantal keren dat toegang werd geweigerd aan de Nederlandse buitengrenzen (lucht, land en zee) 2023-2025.²⁰⁴
Bron: [Eurostat](#)

204 Vanwege afronding tellen de aantallen niet op naar het totaal.

Tabel 4: Aantal visumaanvragen in Nederland in 2025. Bron: IND en ministerie van Buitenlandse Zaken

Visa kort verblijf	Visa lang verblijf (mvv)	Totaal
611.619	71.996	683.615

9.1 HET SCHENGENGEBIED

Negentwintig Europese landen zijn onderdeel van het Schengengebied.²⁰⁵ Het Schengenakkoord gaat over EU-regelgeving die controles aan de binnengrenzen tussen deelnemende landen in dit gebied afschaft. De controle gebeurt aan de buitengrenzen van het Schengengebied.²⁰⁶

Wetgeving voor het Entry/Exit System

De regering voerde in 2025 een nieuwe wet in om de toepassing van het Entry/Exit System (EES) mogelijk te maken.²⁰⁷ Dit systeem registreert elektronisch de in- en uitreisgegevens van niet-EU-burgers met korte verblijfsvisa in de EU, evenals het eventueel weigeren van toegang. Het berekent automatisch de maximale verblijfsduur van 90 dagen binnen een periode van 180 dagen en vervangt de gebruikelijke paspoortstempels. Vervoerders raadplegen het EES bij vertrek naar de EU.

Het systeem moet de controle aan de externe grenzen van de EU verbeteren. Met de maatregel voldoet Nederland aan EU-Verordening 2017/2226, die het Entry/Exit System vaststelt voor de registratie van in- en uitreisgegevens van niet-EU-burgers die de externe grenzen van de lidstaten oversteken.

Verlenging tijdelijke controles binnengrens

Nederland verlengde de binnengrenscontroles die op 9 december 2024 zijn ingevoerd voor een periode van zes maanden en in april en november 2025 al werden verlengd. De verlenging geldt tot 8 juni 2026. De Koninklijke Marechaussee voert deze controles uit op basis van informatie en risico's, met gebruik van bestaande capaciteit en middelen. Niet-EU-burgers die niet voldoen aan de toegangsvereisten, worden geweigerd aan de interne grens. De focus ligt op de landgrenzen met Duitsland en België en op vluchten vanuit het Schengengebied.²⁰⁸

De controles zijn bedoeld om irreguliere migratie en mensenhandel te beperken en de druk op de migratiediensten te verlagen. De invoering van interne grenscontroles in december 2024 had volgens het toenmalige kabinet 'betrekking op de impact van aanhoudende irreguliere migratie, waaronder secundaire migratie, en mensensmokkel naar Nederland en de impact daarvan op de migratieketen. Deze problemen worden verergerd door de gebrekkige werking van het Dublin-systeem. Er is in april 2025 besloten tot een eerste verlenging van de tijdelijke maatregel, vanwege het voortduren van de redenen voor herinvoering van de binnengrenscontroles. Het kabinet neemt alle mogelijke maatregelen om te voorkomen dat het migratiesysteem verder onder druk komt, aangezien dit zou kunnen leiden tot een verhoogde dreiging voor de openbare orde.'²⁰⁹

205 België, Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Kroatië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, IJsland, Zweden, Zwitserland.

206 Rijksoverheid, [Welke landen zijn Schengenlanden?](#).

207 Staatscourant, 2025, nr. 32763, [WBV 2025/19](#), 3 oktober 2025.

208 Kamerstukken II, 30821, nr. 322, [Verlenging binnengrenscontroles](#), 10 november 2025.

209 Idem.

Beek heeft de grens naar Duitsland afgesloten omdat het te druk werd met sluipverkeer. Vanwege de Duitse grenscontroles stopte het verkeer bij de grensovergang op de A12, waardoor automobilisten gebruik maakten van deze sluiproute. Beek, 7 juni 2025.

Foto: ANP / Hollandse Hoogte / Marcel van den Bergh

9.2

OVERIGE ONTWIKKELINGEN

Overeenkomst visumvrij reizen Benelux

De Benelux-landen (België, Nederland en Luxemburg) tekenden een overeenkomst met Belize, Kirgizië, Kazachstan en Suriname, waarmee diplomaten en overheidsmedewerkers uit deze vier landen visumvrij kunnen reizen.^{210 211 212}

Diplomaten moeten hiermee makkelijker kunnen reizen naar en in de Benelux-landen. De overeenkomst is ook bedoeld om de diplomatieke banden tussen de Benelux en de genoemde landen te verstreken. Omdat de Benelux-landen onderling vergelijkbare uitdagingen en belangen zien, willen België, Nederland en Luxemburg een voortrekkersrol spelen in internationale samenwerking, om op termijn de EU-brede samenwerking te bevorderen.

Visumplicht kort verblijf Georgische staatsburgers Benelux

De Benelux-landen (Nederland, België en Luxemburg) herstelden per 14 april 2025 de visumplicht voor kort verblijf van Georgische staatsburgers met een diplomatiek, dienst- of speciaal paspoort.²¹³

De maatregel moet de Georgische autoriteiten aansporen om een aantal zorgwekkende ontwikkelingen op het gebied van fundamentele rechten aan te pakken, en weerspiegelt de algehele verslechterde relatie tussen Georgië en de EU. De Europese Commissie heeft de Visa Facilitation-overeenkomst met Georgië gedeeltelijk opgeschort, zodat lidstaten hun nationale bevoegdheden kunnen gebruiken om de visumplicht voor houders van diplomatieke, dienst- of speciale paspoorten in te voeren in de aanloop naar een EU-brede tijdelijke visumplicht op basis van het herziene mechanisme voor opschorting visumvrij reizen.

²¹⁰ Hoewel visumbeleid een nationale bevoegdheid is, hebben de Benelux-landen gezamenlijk besloten om binnen een Benelux-raamwerk samen op te trekken in dit verband.

²¹¹ Een amendement aan het protocol verleent tevens houders van een dienstpaspoot vrij verkeer voor kort verblijf binnen de Benelux.

²¹² *Benelux, Benelux en Suriname ondertekenen akkoorden over migratie en visumvrijstelling*, 14 februari 2025.

²¹³ *Raad van de Europese Unie, 7521/25*, 27 maart 2025.

10. Irreguliere migratie

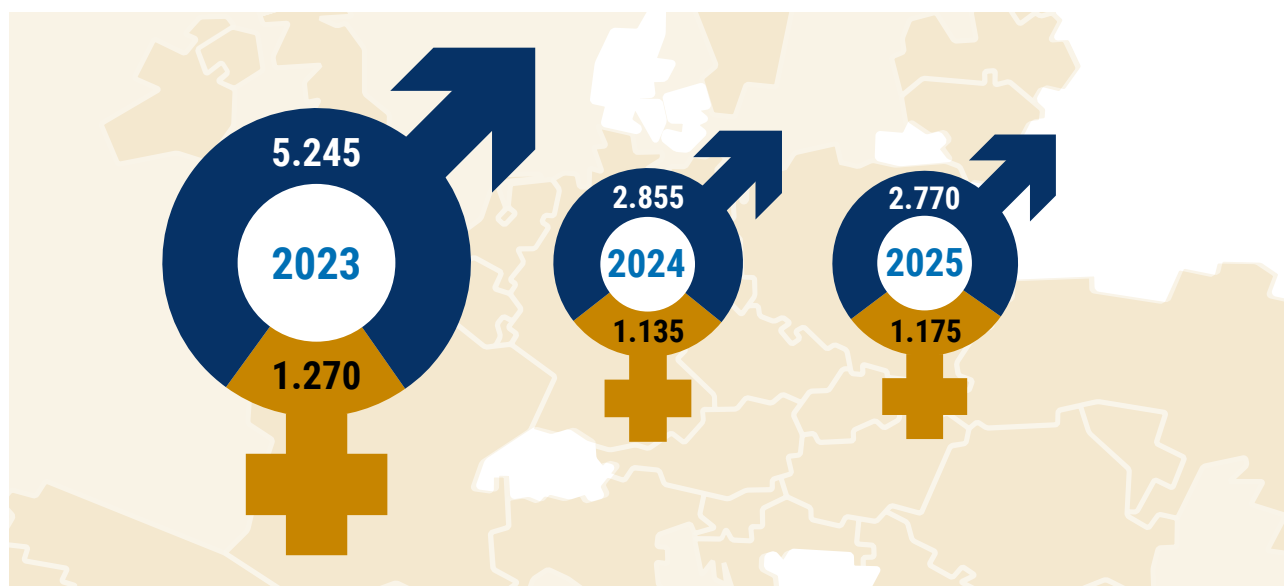
In 2025 bleef het tegengaan van irreguliere migratie een belangrijk onderwerp in het Nederlandse beleid. Een belangrijke ontwikkeling was de internationale samenwerking met het nieuwe grensbeheerproject in Ethiopië. Op nationaal niveau waren er aanscherpingen van wetgeving rondom onrechtmatig verblijf en illegale arbeid. Daarnaast was er bijzondere aandacht voor de verbetering van de rechtspositie van langdurig verblijvende Surinamers zonder rechtmatig verblijf.

IRREGULIERE MIGRATIE

Irreguliere migratie is de migratie van mensen naar een nieuwe verblijfplaats of doorreis die plaatsvindt buiten de wettelijke normen van de vertrek-, doorreis- en ontvangende landen.²¹⁴

Onrechtmatig verblijf mensen van buiten de EU/EFTA in Nederland: de cijfers

Figuur 13: Aantal mensen van buiten de EU/EFTA met illegaal verblijf in Nederland 2023-2025. Bron: [Eurostat](#).

10.1 VOORKOMEN VAN IRREGULIERE MIGRATIE

Samenwerking met niet-EU/EFTA-landen om irreguliere migratie te voorkomen

In 2025 investeerde Nederland vijf miljoen in een nieuw grensbeheerproject in Ethiopië.²¹⁵ Het project richt zich op het openen van een nieuwe controlepost in Dewele, een van de drukste en meest strategische grensovergangen tussen Ethiopië en Djibouti. Ethiopië ligt op het kruispunt van drie belangrijke migratieroutes (naar het oosten, zuiden en noorden), waardoor de grenzen van het land een belangrijk knooppunt zijn voor zowel mobiliteit als handel. Het project heeft een looptijd van vier jaar en wordt uitgevoerd door de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) in samenwerking met de Ethiopische Immigratie- en Burgerschapsdienst (Ethiopian Immigration and Citizenship Service).

²¹⁴ EMN Glossary 10.0, [irregular migration](#).

²¹⁵ Rijksoverheid, [Nederland investeert €5 miljoen in nieuw grensbeheerproject Ethiopië](#), 19 december 2025.

Het project moet Ethiopië ondersteunen bij de invoering van een geautomatiseerd passagiersinformatiesysteem (API) voor grenscontrole en bij het verbeteren van grensbeheer bij gezondheidscrisis.

Met de investering van vijf miljoen, gefinancierd uit de begroting van het Ministerie van Asiel en Migratie, wil Nederland bijdragen aan de bestrijding van irreguliere migratie, waaronder de preventie van mensenhandel en mensensmokkel. Tegelijkertijd moet versterkt grensbeheer bijdragen aan veiligheid en stabiliteit in Ethiopië en in de regio. De investering maakt deel uit van de bredere strategie van Nederland om irreguliere migratie in een vroeg stadium aan te pakken, met name langs belangrijke migratieroutes in de Hoorn van Afrika. Nederland ziet het versterken van grenscontrole-capaciteiten in landen van herkomst en transit als een belangrijke externe dimensie van het nationale migratiebeleid.

10.2 VOORKOMEN VAN ONRECHTMATIG VERBLIJF

ONRECHTMATIG VERBLIJF

Onrechtmatig verblijf is de aanwezigheid op het grondgebied van een EU-lidstaat van iemand uit een niet-EU/EFTA-land die niet of niet langer voldoet aan de voorwaarden voor toegang of verblijf zoals vereist door de betreffende EU-lidstaat.²¹⁶

Strafbaarstelling van onrechtmatig verblijf

Op 3 juli 2025 stemde de Tweede Kamer in met de Asielnoodmaatregelenwet (zie hoofdstuk 2).²¹⁷ Door een amendement werd het strafbaar stellen van het onrechtmatig verblijf van meerderjarige migranten van buiten de EU/EFTA onderdeel van de Asielnoodmaatregelenwet. Het ging met name om het strafbaar stellen van onrechtmatig verblijf voor mensen die de mogelijkheid hebben om terug te keren, maar hun vertrek actief frustreren.

Het amendement maakt een maximale gevangenisstraf van zes maanden of een geldboete mogelijk voor migranten van buiten de EU/EFTA die onrechtmatig in Nederland verblijven. In de oorspronkelijke versie van het wetsvoorstel werd ook het verlenen van hulp aan deze groep mensen strafbaar gesteld. Op 18 december 2025 nam de Tweede Kamer echter een novelle aan, waarmee dit onderdeel uit het wetsvoorstel werd geschrapt.^{218 219} Eind 2025 was de Asielnoodmaatregelenwet, inclusief amendement, nog niet door de Eerste Kamer behandeld.

Sancties tegen werkgevers bij illegale tewerkstelling

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State oordeelde in 2022 dat bij het bepalen van de hoogte van boetes door de Nederlandse Arbeidsinspectie nauwkeuriger rekening gehouden moet worden met de mate van verwijtbaarheid.²²⁰ Opzettelijke overtredingen moesten zwaarder worden bestraft dan incidentele of niet-opzettelijke overtredingen van de Wet arbeid vreemdelingen. Naar aanleiding van deze uitspraak kan de Nederlandse Arbeidsinspecties sinds 1 februari 2025 hogere boetes opleggen aan werkgevers die arbeidsmigrant van buiten de Europese Unie illegaal in dienst nemen.²²¹ In gevallen waarin illegale arbeid opzettelijk plaatsvindt en gepaard gaat met het innemen van paspoorten, ondermaatse huisvesting of andere ernstige omstandigheden, is de boete maximaal €11.250 per werknemer (voorheen €8.000).

²¹⁶ EMN Glossary 10.0, [irregular stay](#).

²¹⁷ Tweede Kamer, [Wetsvoorstel Asielnoodmaatregelenwet](#), laatst bekeken op 18 maart 2026.

²¹⁸ Tweede Kamer, [Aanpassing strafbaarstelling illegaal verblijf](#), laatst bekeken op 18 maart 2026.

²¹⁹ Kamerstukken II 2025/26, 36855, nr. 2, [Novelle aanpassing strafbaarstelling illegaal verblijf](#), 12 november 2025.

²²⁰ Raad van State, [ECLI:NL:RVS:2022:1973](#), 13 juli 2022.

²²¹ Rijksoverheid, [Hogere boetes bij illegale arbeid](#), 29 januari 2025.

Met deze maatregel wil de overheid werkgevers ontmoedigen om zich schuldig te maken aan illegale tewerkstelling, kwetsbare arbeidsmigranten beter beschermen en eerlijke en fatsoenlijke arbeidsomstandigheden waarborgen.

10.3 TOEGANG TOT VOORZIENINGEN EN JURIDISCHE OPLOSSINGEN VOOR ILLEGAAL VERBLIJVENDE MIGRANTEN

Tijdelijke regularisatieregeling voor langdurig verblijvende Surinamers

Op 25 juni 2024 nam de Tweede Kamer een motie aan, ingediend door Kamerlid Bontenbal en gesteund door een brede politieke meerderheid.²²² Deze motie vroeg de regering om maatregelen te nemen voor Surinaamse onderdanen die hun Nederlandse nationaliteit hebben verloren door de Toescheidingsovereenkomst tussen Nederland en Suriname. Als gevolg van deze motie besloot de regering om een tijdelijke regeling in het leven te roepen die op 1 januari 2025 in werking trad en op 1 juli 2025 afliep.²²³

TOESCHIEDINGSOVEREENKOMST²²⁴

De Toescheidingsovereenkomst is een verdrag tussen Nederland en Suriname. Het verdrag is gesloten in 1975 naar aanleiding van de onafhankelijkheid van Suriname en bevat een nationaliteitsregeling. Als gevolg van het verdrag verloren ongeveer 350.000 Nederlanders hun Nederlanderschap en verkregen de Surinaamse nationaliteit.²²⁵

Aankomst Surinamers op vliegveld Schiphol, 8 september 1975. Foto: Nationaal Archief, collectie Anefo

²²² Kamer Stukken II, 2023/24, 35749, no. 15, [Kamerbrief Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000](#), 27 juni 2024.

²²³ Staatscourant, 2024, nr. 22002, 1 juli 2024.

²²⁴ Internationaal verdrag, [Toescheidingsovereenkomst](#), 25 november 1975.

²²⁵ [Verblijfblog Vrije Universiteit Amsterdam](#), [Vijftig jaar onafhankelijkheid van Suriname](#), 25 november 2025.

De regeling creëerde een tijdelijke juridische grondslag voor het verlenen van een verblijfsvergunning op basis van niet-tijdelijke humanitaire gronden aan langdurig verblijvende Surinamers zonder rechtmatig verblijf in Nederland.²²⁶ Om in aanmerking te komen voor een reguliere verblijfsvergunning voor bepaalde tijd op basis van deze regeling, moesten langdurig in Nederland verblijvende Surinamers:

- vóór 1975 Nederlander zijn geweest en het Nederlanderschap hebben verloren als gevolg van de *Toescheidingsovereenkomst* tussen Nederland en Suriname;
- vóór 1 januari 2025 gedurende ten minste tien jaar onafgebroken in Nederland hebben gewoond (vastgelegd in een Burgemeestersverklaring, afgegeven door de gemeente Amsterdam);
- de identiteit kunnen aantonen met een geldig identiteitsdocument, paspoort, nationaliteitsverklaring of bewijs van voormalig Nederlands staatsburgerschap.
- in de tien jaar voorafgaand aan de aanvraag niet zijn veroordeeld voor een misdrijf.

Met deze maatregel beoogde de regering een juridisch en administratief kader te bieden om de historische gevolgen van het verlies van de Nederlandse nationaliteit door voormalige Nederlandse staatsburgers uit Suriname te erkennen en te adresseren. Daarnaast bood de regeling deze mensen een rechtsgrond om alsnog rechtmatig in Nederland te verblijven. De maatregel was bedoeld om rechtvaardigheid en rechtszekerheid te bevorderen voor deze groep.

226 Idem.

11. Mensenhandel

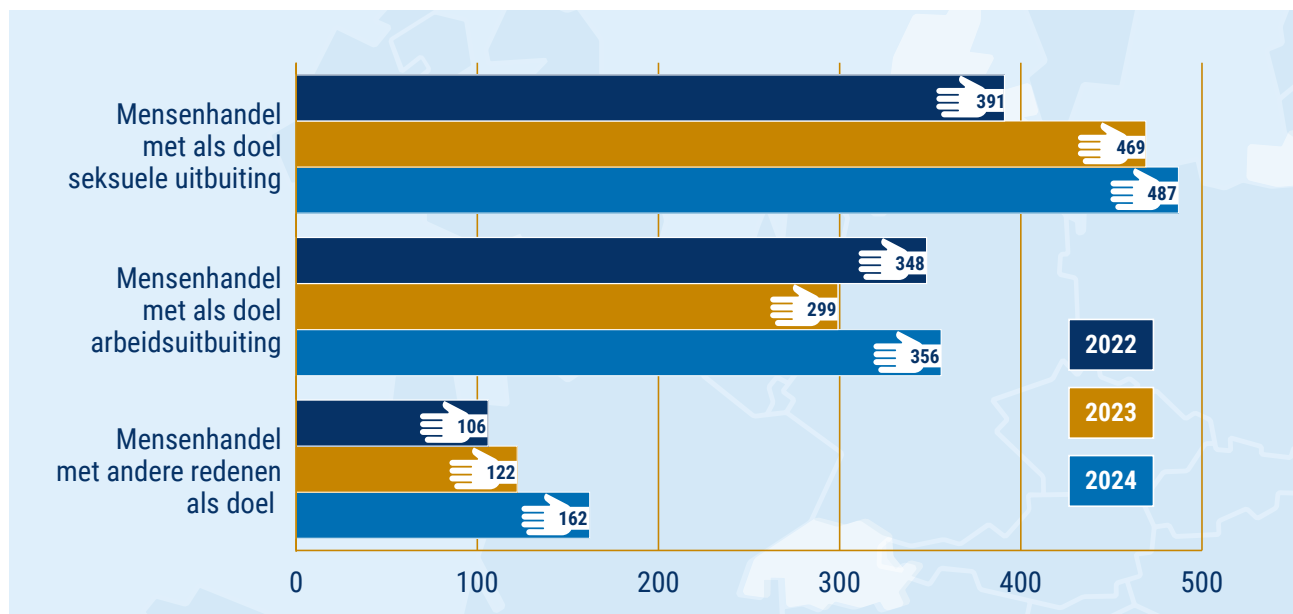
Jaarlijks worden honderden mensen slachtoffer van mensenhandel. Nederland wil door middel van wetgeving en internationale samenwerking mensenhandel bestrijden en slachtoffers ondersteunen. In 2025 nam de Tweede Kamer een wetvoorstel aan om de strafbaarstelling van mensenhandel uit te breiden en te moderniseren. Ook ging Nederland een samenwerking aan met Ethiopië om mensenhandel te bestrijden.

MENSENHANDEL

Mensenhandel is het werven, vervoeren, overdragen, huisvesten of ontvangen van mensen, inclusief de uitwisseling of overdracht van controle over die mensen, door middel van bedreiging of het gebruik van geweld of andere vormen van dwang, ontvoering, bedrog, misleiding, misbruik van macht of een kwetsbare positie, of het geven of ontvangen van betalingen of voordelen om de instemming te verkrijgen van iemand die controle heeft over een ander, met als doel uitbuiting.²²⁷ Hieronder vallen in ieder geval seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting en gedwongen orgaanverwijdering.²²⁸

Mensenhandel in Nederland: de cijfers²²⁹

Figuur 14: Aantal slachtoffers mensenhandel in Nederland in 2022-2024²³⁰ per soort slachtofferschap. Bron: [Eurostat](#).

²²⁷ EMN Glossary 10.0, [mensenhandel](#).

²²⁸ Informatie ontvangen van Directoraat-generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving.

²²⁹ Mensenhandel speelt zich veelal onder de radar af. Daarom is er een hoog dark number: het werkelijke aantal slachtoffers van mensenhandel ligt vermoedelijk een stuk hoger (Monitor Mensenhandel 2019-2023, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 10 december 2024).

²³⁰ Op het moment van publiceren waren de cijfers over 2025 nog niet beschikbaar.

Nationale strategische beleidsontwikkelingen

In 2024 presenteerde de regering een wetsvoorstel ter modernisering en verruiming van de strafbaarstelling van mensenhandel.²³¹ Nederland wil hiermee de strafbepaling van mensenhandel vereenvoudigen en de samenhang tussen verschillende typen misdrijven verbeteren, zo komt er bijvoorbeeld meer duidelijkheid over de verhouding tussen mensenhandel en het daarmee verwante begrip uitbuiting.²³² Er moet een verruiming van de strafrechtelijke aansprakelijkheid komen door ernstige benadeling strafbaar te stellen, en door de strafbaarstelling van voordeel halen uit mensenhandel te verbreden. Hiermee kunnen mensen die profiteren van mensenhandel en van het ernstig benadelen van anderen effectiever vervolgd en bestraft worden. De nieuwe wet bevat verder het principe van geen strafrechtelijke aansprakelijkheid voor slachtoffers van mensenhandel en bijzondere bescherming voor jongvolwassenen in de prostitutie.²³³ Dit voorstel werd unaniem goedgekeurd door de Tweede Kamer en lag eind 2025 nog ter goedkeuring bij de Eerste Kamer.

Lancering van de campagne 'Sluit Mensenhandel Uit' op het beursplein in Rotterdam. De campagne moet burgers en professionals helpen om signalen van uitbuiting te herkennen en te melden. Rotterdam, 20 november 2025. Foto: ANP / Arie Kievit

Met de wet wil de regering de strafrechtelijke aanpak van mensenhandel effectiever maken en de vervolging van daders en de bescherming van slachtoffers verbeteren.²³⁴ Het voorstel voor modernisering en verruiming van de strafbaarstelling kwam nadat een onderzoekscommissie vaststelde dat arbeidsmigranten, als een kwetsbare groep, een groot risico lopen om slachtoffer te worden van mensenhandel. Bovendien constateerde de commissie dat een verruiming van het strafrecht noodzakelijk is om het bestaande beleid aan te vullen.²³⁵ Ook de Nationaal Rapporteur Mensenhandel

²³¹ Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Wet modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel](#), 29 april 2024.

²³² Idem.

²³³ Kamerstukken II, 2024/25, 36547, nr. 7, [Nota van wijziging](#), 24 oktober 2024.

²³⁴ Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Wet modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel](#), 29 april 2024.

²³⁵ Kamerstukken II 2020/21, 29861, nr. 53, [Geen tweederangsburgers. Aanbevelingen om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan](#), 30 oktober 2020.

en Seksueel Geweld tegen Kinderen heeft aangegeven dat het bestaande strafrecht te complex en daarmee ineffectief is.²³⁶

In oktober 2025 kwam er ook een wetsvoorstel voor de implementatie van de herziene Europese richtlijn ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel.²³⁷ Herziening van de bestaande richtlijn²³⁸ is volgens de Europese Commissie nodig omdat uit evaluatie blijkt dat deze mensenhandel onvoldoende tegengaat. De Tweede Kamer moest eind 2025 nog stemmen over het wetsvoorstel.

Samenwerking met niet-EU/EFTA-landen

Nederland investeerde in 2025 in een nieuw grensbeheerproject in Ethiopië (zie hoofdstuk 10).²³⁹ De samenwerking gaat ook over het voorkomen van mensensmokkel en mensenhandel. Het project zal de komende vier jaar uitgevoerd worden door de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en de Ethiopische Immigratie- en Burgerschapsservice.

²³⁶ Nationaal rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen, [Consultatiereactie op het wetsvoorstel modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel](#), 25 april 2023.

²³⁷ Tweede Kamer der Staten-Generaal, [Implementatiewet herziene Europese richtlijn mensenhandel](#), 1 oktober 2025.

²³⁸ EU-richtlijn 2011/36

²³⁹ Rijksoverheid, [Nederland investeert €5 miljoen in nieuw grensbeheerproject Ethiopië](#), 19 december 2025.

12. Terugkeer

Het Nederlandse terugkeerbeleid gaat in de eerste plaats over vrijwillige terugkeer. Als migranten met een terugkeerbesluit niet zelfstandig vertrekken, komen gedwongen terugkeer en eventueel detentie in beeld. De regering hoogde in 2025 de financiële ondersteuning voor Syriërs tijdelijk op om vrijwillige terugkeer te ondersteunen en stimuleren. De Tweede Kamer stemde in met de Asielnoodmaatregelenwet, waarin de mogelijkheid tot ongewenstverklaring werd uitgebreid. Ook zette Nederland in op internationale samenwerkingen met de andere Benelux-landen, Suriname en Oeganda. De herintegratieondersteuning voor mensen uit Mongolië werd in 2025 tijdelijk opgeschort.

TERUGKEER

Het proces waarbij een migrant van buiten de EU, vrijwillig gevolg gevend aan een terugkeerverplichting of gedwongen, terugkeert naar:

- het land van herkomst;
- een land van doorreis, overeenkomstig communautaire of bilaterale overnameovereenkomsten of andere regelingen;
- een ander land buiten de EU, waarnaar de betrokken migrant vrijwillig wil terugkeren en waar hij/zij wordt toegelaten.²⁴⁰

Terugkeer in Nederland: de cijfers²⁴¹

Tabel 5: Terugkeer van migranten uit niet-EU-landen en soort terugkeer per kwartaal in 2025.²⁴² Bron: [Eurostat](#).

	2025-Q1	2025-Q2	2025-Q3	2025-Q4
Gedwongen vertrek	215	180	175	170
Vrijwillig vertrek met ondersteuning	20	45	35	20
Vrijwillig vertrek zonder ondersteuning	220	220	205	225
Totaal	450	445	415	420

12.1 GEDWONGEN TERUGKEER

GEDWONGEN TERUGKEER

Gedwongen terugkeer vindt plaats als een migrant die Nederland moet verlaten, dat weigert. Toezichtmaatregelen kunnen ervoor zorgen dat de migrant beschikbaar blijft in de periode voor het vertrek.²⁴³ Afhankelijk van de situatie kan de Koninklijke Marechaussee hem of haar begeleiden naar het vliegtuig.²⁴⁴

In 2025 waren er geen ontwikkelingen betreft het beleid rondom gedwongen terugkeer.

²⁴⁰ Publicatieblad van de Europese Unie, 24 december 2008, [EU-Richtlijn 2008/115/EG, artikel 3](#).

²⁴¹ De cijfers van Eurostat zijn ketenbrede cijfers, waardoor de cijfers verschillen van die van DTenV. De cijfers van Eurostat gaan enkel over terugkeer naar landen buiten de EU/EFTA en terugkeer met een formeel terugkeerbesluit. Dublin-vertrekken, vertrekken binnen de EU en vrijwillige terugkeer van Syriërs vallen daardoor buiten de scope van Eurostat. De cijfers van DTenV zijn te bekijken op hun [website](#).

²⁴² Vanwege de afronding tellen de afzonderlijke aantallen niet altijd goed op naar het totaal.

²⁴³ *Rijksoverheid*, [Terugkeer vreemdelingen: Gedwongen terugkeer](#).

²⁴⁴ *Dienst Terugkeer en Vertrek*, [Gedwongen terugkeer](#).

12.2 VRIJWILLIGE TERUGKEER EN TERUGKEERONDERSTEUNING

VRIJWILLIGE TERUGKEER

Als mensen zonder rechtmatig verblijf uit eigen beweging Nederland verlaten, zonder dat het vertrek door de Nederlandse overheid wordt afgedwongen.²⁴⁵

Terugkeer ondersteuning Syriërs

In 2025 verhoogde de regering tijdelijk de financiële ondersteuning voor vrijwillige terugkeer naar Syrië.²⁴⁶ De reguliere bedragen van €2.800 per volwassene en €1.650 per minderjarige (ook geldig voor terugkeer naar andere landen van herkomst) werden voor Syriërs die tussen 17 november 2025 en 31 december 2025 een aanvraag voor vrijwillige terugkeer indienden verhoogd naar respectievelijk €5.000 en €2.500. Dit gold niet alleen voor Syriërs met een terugkeerbesluit, maar ook voor degenen met een lopende asielaanvraag of een tijdelijke verblijfsvergunning asiel. Er golden enkele uitzonderingen, bijvoorbeeld voor mensen die zijn veroordeeld voor een ernstig misdrijf. Sinds 1 januari 2026 gelden weer de reguliere bedragen voor terugkeerondersteuning, gelijk aan die voor andere landen van herkomst.²⁴⁷

Mensen met een Syrische nationaliteit vertrekken vanaf Rotterdam Airport naar Damascus. Volgens het ministerie van Asiel en Migratie hebben ze zich aangemeld voor vrijwillige terugkeer naar Syrië. Rotterdam, 16 september 2025. Foto: ANP / Rob Engelaar

Met deze maatregel wilde de regering vrijwillige terugkeer naar Syrië stimuleren en extra ondersteuning bieden aan Syriërs die besloten terug te keren. De maatregel sloot aan bij de ambitie van het kabinet om terugkeer en vertrek te stimuleren. Hiermee wilde de regering ook capaciteit vrijmaken in

²⁴⁵ Dienst Terugkeer en Vertrek, 'Ondersteuning bij terugkeer'.

²⁴⁶ Rijksoverheid, [Minister van Weel verhoogt de terugkeerondersteuning voor Syriërs](#), 21 oktober 2025.

²⁴⁷ Dienst Terugkeer en Vertrek, [Einde tijdelijk verhoogde terugondersteuning Syrië](#), 20 maart 2026.

het Nederlandse asielstelsel, bijdragen aan de wederopbouw in Syrië en toekomstige samenwerking met Syrische autoriteiten op het gebied van terugkeer bevorderen.

Herintegratie

De regering voerde in 2025 een wijziging door in de herintegratieondersteuning voor mensen uit Mongolië.²⁴⁸ Vanaf 6 september 2025 ontvingen zij voor een periode van ten minste zes maanden geen herintegratieondersteuning meer. Om te voorkomen dat de maatregel mensen uit Mongolië belemmerde om terug te keren, bleef basisvertrekondersteuning (in de vorm van het REAN-programma - Return and Emigration Assistance from the Netherlands) wel voor hen beschikbaar.

HERINTEGRATIEONDERSTEUNING

Extra financiële ondersteuning en/of ondersteuning in natura (naast de basisvertrekondersteuning), om het mogelijk te maken een nieuw bestaan op te bouwen in het land van herkomst.²⁴⁹

Aanleiding voor de maatregel was een sterke toename in 2025 van het aantal mensen uit Mongolië dat via de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) een aanvraag deed voor herintegratieondersteuning. Dit leidde tot vermoedens van mogelijk misbruik van de regeling, aangezien er geen andere duidelijke verklaringen voor deze toename waren. Met de tijdelijke beleidswijziging wilde de overheid nagaan of het aantal aanvragen voor herintegratieondersteuning onder deze groep afnam.

12.3 VREEMDELINGENBEWARING

VREEMDELINGENBEWARING

In het kader van de EU-terugkeerprocedure mogen lidstaten iemand uit een niet-EU/EFTA-land tegen wie een terugkeerprocedure loopt, alleen vasthouden om de terugkeer voor te bereiden en/of de uitzettingsprocedure uit te voeren als (a) het risico bestaat dat de betrokkene onderduikt of (b) de betrokkene de voorbereiding van de terugkeer- of de uitzettingsprocedure vermijdt of belemmert.²⁵⁰

Nieuwe informatiebrochure

De regering paste in 2025 de informatievoorziening aan voor mensen uit niet-EU/EFTA-landen die in bewaring zijn gesteld.²⁵¹ Er kwam een nieuwe informatiebrochure met de titel 'Waarom bent u in bewaring gesteld?'. In tegenstelling tot de eerdere versie bevat deze brochure een overzicht van de feitelijke en juridische gronden die van toepassing kunnen zijn bij het opleggen van vreemdelingenbewaring. Daarnaast kwam de brochure beschikbaar in meerdere talen.

Met deze aanpassing werd de informatievoorziening beter in lijn gebracht met de bestaande wet- en regelgeving.²⁵² Aanleiding voor de wijziging was een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) van 24 juli 2024. De RvS oordeelde daarin dat de minister van Asiel en Migratie niet volledig voldeed aan deze informatieplicht.²⁵³

248 Kamerstukken II, 2024/25, 19637, nr. 3462, [Beperken terugkeerondersteuning personen uit Mongolië](#), 15 juli 2025.

249 *Dienst Terugkeer en Vertrek*, [Herintegratieondersteuning bij zelfstandige terugkeer](#).

250 EMN Glossary 10.0, [detention](#).

251 *Staatscourant*, 2025, nr. 9894, [WBV 2025/6](#), 31 maart 2025.

252 In artikel 5.3, eerste lid, van het Vreemdelingenbesluit 2000 (Vb 2000) staat dat de vreemdeling die in detentie zit, 'schriftelijk, in een taal die hij verstaat of waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat hij deze verstaat, op de hoogte [wordt] gebracht van de redenen van bewaring en van de in het nationale recht vastgestelde procedures om het bevel tot bewaring aan te vechten, alsook van de mogelijkheid om gratis rechtsbijstand en vertegenwoordiging aan te vragen'.

253 *Raad van State*, [ECLI:NL:RVS:2024:2927](#), 24 juli 2024.

NON-REFOULEMENT

Een kernbeginsel uit het internationale recht dat staten verbiedt personen terug te sturen naar een land waar een reëel risico bestaat dat zij worden blootgesteld aan vervolging, foltering, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing, of enige andere schending van de mensenrechten.²⁵⁴

Adrar-arrest

In september 2025 is het Adrar-arrest gewezen door het Europese Hof van Justitie.²⁵⁵ De uitspraak hield in dat Nederlandse bewaringsrechters bij de toetsing van een bewaringsmaatregel ook moeten beoordelen of de uitvoering van het terugkeerbesluit in strijd is met het beginsel van non-refoulement, bijvoorbeeld als er nieuwe feiten of omstandigheden boven zijn gekomen (nadat het terugkeerbesluit definitief is vastgesteld). Ook moet de bewaringsrechter nagaan of er rekening is gehouden met het belang van het kind en het familie- en gezinsleven. Het oordeel van het Europese Hof kwam als antwoord op prejudiciële vragen van een Nederlandse rechter en heeft invloed op de Nederlandse procedure van vreemdelingenbewaring.²⁵⁶ Het is niet langer voldoende om een vreemdeling die aangeeft bij terugkeer gevaar te lopen, te wijzen op de mogelijkheid van een asielaanvraag. In de maatregel moet ook worden toegelicht waarom ondanks de verklaringen van de vreemdeling toch tot uitzetting kan worden overgegaan.

12.4 SAMENWERKING MET HERKOMST- EN TRANSITLANDEN

Terug- en overnameovereenkomst met Suriname

In 2025 ondertekenden de Benelux-landen en Suriname een terug- en overnameovereenkomst, die ervoor zorgt dat mensen die illegaal in de Benelux-landen of Suriname verblijven gemakkelijker kunnen terugkeren naar hun thuisland.^{257 258} De afspraken gaan onder andere over snellere procedures voor tijdelijke reisdocumenten voor terugkeer, duidelijkere procedures voor het vaststellen van identiteit en nationaliteit en heldere termijnen voor het reageren op verzoeken tot terugname.

Met de overeenkomst wil Nederland het aantal mensen dat irregulier verblijft verminderen, onder meer door de terugkeer van Surinamers te faciliteren.

Samenwerking met Oeganda voor terugkeer

Nederland en Oeganda ondertekenden in 2025 een intentieovereenkomst over het samenwerken bij terugkeer van migranten via Oeganda.²⁵⁹ De voorgestelde samenwerking gaat over migranten die een vertrekplicht uit Nederland hebben, maar niet meewerken aan terugkeer naar hun land van herkomst, en voor wie gedwongen terugkeer naar dat land niet direct mogelijk is. Met de voorgestelde regeling zouden deze migranten tijdelijk verblijven in zogeheten transit-hubs in Oeganda. Vanuit deze hubs krijgen ze ondersteuning bij hun terugkeer die vergelijkbaar is met de ondersteuning die ze in Nederland krijgen. De verdere uitwerking van de regeling is nog in voorbereiding.

Volgens de minister van Asiel en Migratie draagt deze maatregel bij aan het beter beheersen van migratie. De ambitie om samen te werken met niet-EU/EFTA-landen om terugkeer te faciliteren was ook opgenomen in het coalitieakkoord van het kabinet. De voorgestelde transit hubs moeten een aanvullende mogelijkheid bieden voor terugkeer, in situaties waarin zowel de migrant met een vertrekplicht als het land van herkomst onvoldoende meewerken aan het terugkeerproces.

²⁵⁴ EMN Glossary 10.0, [non-refoulement](#).

²⁵⁵ Hof van Justitie, [ECLI:EU:C:2025:647](#), 4 september 2025.

²⁵⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, [EU-Hof wijst arrest in zaak over de rechtmatigheid van de inbewaringstelling van een illegaal verblijvende derdelander](#), 9 september 2025.

²⁵⁷ Nederland, België en Luxemburg.

²⁵⁸ Benelux, [Benelux en Suriname ondertekenen akkoorden over migratie en visumvrijstelling](#), 14 februari 2025.

²⁵⁹ Rijksoverheid, [Nederland en Oeganda maken afspraken over terugkeer via Oeganda](#), 25 september 2025.

12.5 OVERIGE ONTWIKKELINGEN

Uitbreiding mogelijkheden ongewenstverklaring

Op 3 juli 2025 stemde de Tweede Kamer in met de Asielnoodmaatregelenwet.²⁶⁰ De wet moet onder andere de mogelijkheden uitbreiden om mensen van buiten de EU/EFTA die onrechtmatig in Nederland verblijven en crimineel, overlast gevend gedrag vertonen ongewenst te verklaren.^{261 262} Met de ongewenstverklaring kan Nederland een gevangenisstraf van maximaal zes maanden of een geldboete opleggen, als iemand die is veroordeeld voor een misdrijf of een gevaar voor de openbare orde of nationale veiligheid vormt weigert terug te keren naar zijn of haar land van herkomst.^{263 264}

Na invoering van de wet wordt het mogelijk om ook personen die onder de Terugkeerrichtlijn vallen op de bestaande gronden ongewenst te verklaren. Dus niet alleen als iemand strafbare feiten heeft gepleegd, maar ook als hij bijvoorbeeld een gevaar is voor de openbare orde of nationale veiligheid, of als gevolg van een verdrag of in het belang van de internationale betrekkingen van Nederland. Hiermee worden onbedoelde effecten van de manier waarop de Terugkeerrichtlijn is geïmplementeerd ongedaan gemaakt.²⁶⁵

De voorgestelde wet moet de terugkeer van mensen van buiten de EU/EFTA die onrechtmatig in Nederland verblijven faciliteren, crimineel gedrag effectiever tegengaan en maatschappelijk draagvlak behouden voor migranten die zich wel aan de wet houden. Het voorstel vloeide voort uit het regeerprogramma van het kabinet-Schoof, waarin maatregelen waren aangekondigd om terugkeer te bevorderen en meer op te treden tegen mensen uit niet-EU/EFTA-landen die onrechtmatig in Nederland verblijven en strafbare feiten plegen.²⁶⁶ Aan het eind van 2025 had de Eerste Kamer dit wetsvoorstel nog niet behandeld.

260 Tweede Kamer, [Wetsvoorstel Asielnoodmaatregelenwet](#), laatst bekeken op 31 maart 2026.

261 Kamerstukken II, 2024/25, 36704, nr. 2, [Wetsvoorstel Asielnoodmaatregelenwet](#), 7 maart 2025.

262 Kamerstukken II, 2024/25, 36704, nr. 3, [Memorie van toelichting](#), 12 maart 2025.

263 Idem.

264 Immigratie- en Naturalisatiedienst, [Ongewenstverklaring](#), 9 oktober 2025.

265 De wetgever veronderstelde bij de implementatie van de Terugkeerrichtlijn dat een inreisverbod in vergelijkbare gevallen kon worden uitgevaardigd als een ongewenstverklaring en dezelfde rechtsgevolgen zou hebben. Het realiseren van een mogelijkheid om beide instrumenten (het inreisverbod en de ongewenstverklaring) tegelijk van toepassing te laten zijn werd daarom niet nodig gevonden. Later bleek dat niet aan alle personen die onder de Terugkeerrichtlijn vallen een inreisverbod kan worden opgelegd. Zie voor meer informatie de Memorie van toelichting bij de Asielnoodmaatregelenwet.

266 Rijksoverheid, [Regeerprogramma kabinet-Schoof](#), 13 september 2024.

13. Migratie en ontwikkeling

Nederland werkt actief samen met andere landen en internationale organisaties om een effectief migratiebeleid te bevorderen. Deelname aan verschillende initiatieven en programma's van de EU stelt de Nederlandse regering in staat om migratiekwesties te bespreken en beleid te ontwikkelen. Het afgelopen jaar zette Nederland vooral in op samenwerking met landen van herkomst en doorreis om irreguliere migratie en mensenhandel te beperken.

MIGRATIE EN ONTWIKKELING

'Migratie en ontwikkeling' gaat over rechtstreekse samenwerking tussen Nederland en andere landen met het oog op de inperking van de oorzaken van migratie. Ontwikkelingssamenwerking met niet-EU-landen, vooral landen van herkomst en doorreislanden, heeft als doel om het aantal migranten dat naar Europa toe komt te verminderen, mensensmokkel en mensenhandel tegen te werken en vluchtelingen te helpen om hun leven weer op te bouwen in hun regio van herkomst.²⁶⁷

Interdepartementale 'Taskforce voor Internationale Migratie'

Op 1 januari 2025 richtte Nederland de interdepartementale 'Taskforce voor Internationale Migratie' op om de coördinatie en uitvoering tussen relevante ministeries te versterken.²⁶⁸ Er kwamen extra middelen beschikbaar om samenwerking te bevorderen en tot een meer samenhangend extern migratiebeleid te komen. De Nederlandse regering kondigde daarnaast investeringen aan om van irreguliere migratie te voorkomen, migranten te beschermen en de terugkeer van migranten zonder verblijfsrecht te faciliteren. De toenmalige ministers van Asiel en Migratie en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking lichtten dit beleid toe in een brief aan de Tweede Kamer.²⁶⁹ Hierin gaven ze aan dat de jaarlijkse financiering van migratiesamenwerking en partnerschappen in 2029 zal oplopen tot 118 miljoen euro.

De taskforce moet zorgen voor duurzame, wederzijds voordelige partnerschappen met belangrijke landen van herkomst en doorreis. Deze partnerschappen moeten op hun beurt bijdragen aan het verminderen van irreguliere migratie en de effectiviteit van terugkeer- en re-integratiebeleid verbeteren. Daarbij stelt de regering dat bescherming van migranten een prioriteit is. Door migratiemanagement te koppelen aan andere beleidsdomeinen, zoals handel en ontwikkelingssamenwerking, hoopt Nederland stabiliteit en economische kansen te bevorderen in partnerlanden, op een manier die tegelijkertijd de Nederlandse migratiebelangen dient. De taskforce onderzoekt ook nieuwe beleidsinitiatieven, zoals terugkeerhubs (zie hoofdstuk 12). Binnen de EU wil Nederland gecoördineerde inspanningen bevorderen voor strategische partnerschappen en een samenhangend migratiebeleid. De drijfveer daarachter is de wens van de regering om de structurele oorzaken van irreguliere migratie aan te pakken door samenwerking op lange termijn.

Voorafgaand aan of binnen een bestaand partnerschap brengt Nederland de risico's van samenwerking in kaart op basis van het zogenaamde 'do no harm'-principe. Dit moet inzicht geven in de bedoelde en onbedoelde effecten van de samenwerking op mensenrechten. Nederland monitort en evalueert de programma's die ze financiert op effectiviteit en mogelijke negatieve neveneffecten.²⁷⁰

²⁶⁷ Rijksoverheid, [Vluchtelingen en migratie](#).

²⁶⁸ Kamerstukken II 2024/25, 30573, no. 221, [Brief van de minister van Asiel en Migratie](#), 20 december 2024.

²⁶⁹ Kamerstukken II 2024/25, 30573, nr. 227, [Beleidsagenda Interdepartementale Taskforce Internationale Migratie](#)

²⁷⁰ Informatie ontvangen van het Directoraat-generaal Internationale Samenwerking

Migratieconsultaties

In 2025 vonden er diverse migratieconsultaties plaats tussen Nederland en partnerlanden, waaronder Turkije en Egypte.²⁷¹ Het bezoek aan Egypte van de Nederlandse Speciaal Gezant Migratie in juli stond in het teken van gesprekken met VN-partners, autoriteiten, de EU-delegatie en partijen uit het maatschappelijk middenveld ter plaatse, die een beeld gaven van de migratie- en vluchtelingencontext in Egypte in tijden van krimpende VN-budgetten en de nieuwe Egyptische asielwet. Het bezoek bood volgens Nederland perspectief voor verdere samenwerking. Ook vond een High-Level Migration Dialogue plaats met het ministerie van buitenlandse zaken van Egypte, waarin werd stilgestaan bij de Nederlands-Egyptische migratiesamenwerking conform de bilaterale Declaration of Intent uit 2021.

Er vonden daarnaast migratieconsultaties plaats met de Turkse migratiedienst. Nederland en Turkije kwamen overeen om hun samenwerking op het gebied van migratie te intensiveren en het gesprek tijdens de bilaterale Wittenburg Conferentie voort te zetten. Nederland onderstreepte de actieve Nederlandse inzet in Turkije, onder andere via diverse migratieprojecten en kennisuitwisseling via studiebezoeken en detacheringen. Ook de Turkse inzet voor het tegengaan van irreguliere migratie, waaronder grensmanagement en de aanpak van mensensmokkel, die recentelijk geïntensiveerd is, werd besproken.

Financiering van PROMIS V-programma West-Afrika

Het ministerie van Buitenlandse Zaken financierde in 2025 de vijfde fase van het programma Protection of Migrants (PROMIS) in West-Afrika.²⁷² Het ministerie ziet het programma sinds de start in 2016 als een succes en streeft met PROMIS tot eind 2028 verdere capaciteitsopbouw in West- en Centraal-Afrikaanse landen na. Hiervoor ontwikkelt het ministerie een op mensenrechten gebaseerde aanpak tegen mensenhandel en mensensmokkel. Met de vijfde en laatste fase is Guinee toegevoegd aan de focuslanden. Het programma loopt nu in tien landen.

In West- en Centraal-Afrika zijn veel migranten afhankelijk van smokkelaars en smokkelnetwerken. Het risico op mensenrechtenschendingen is daarbij groot. De vijfde fase van PROMIS is een reactie op het gebrek aan capaciteit bij autoriteiten in de West-Afrikaanse partnerlanden om op te treden tegen mensenrechtenschendingen door mensensmokkelaars. Nederland zegt deze landen te willen ondersteunen bij het ontwikkelen van effectieve antwoorden op deze mensenrechtenschendingen. De verwachte resultaten zijn:

- versterking van het strafrechtstelsel door wetgevingsondersteuning en capaciteitsopbouw;
- versterking van regionale en internationale samenwerking tegen mensensmokkel en mensenhandel;
- verbetering van het vangnet voor slachtoffers van mensenhandel en voor de rechten van migranten;
- preventie van criminaliteit door gemeenschapsbetrokkenheid en focus op gendergelijkheid en sociale samenhang;
- voortzetting van data-analyse om beleidsontwikkeling te ondersteunen en monitoring van de situatie tijdens de uitvoering van het project.

271 Idem.

272 United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), [PROMIS Project V – Strengthening human rights-based responses to migrant smuggling in West Africa](#)

14. Bijlage A – Methodologie en definities

Methodologie

Dit Jaaroverzicht is het resultaat van voornamelijk deskresearch. Het rapport is namens het nationale contactpunt voor het EMN in Nederland opgesteld. Daarbij is dankbaar gebruik gemaakt van de expertise van de Directie Strategie en Uitvoeringsadvies van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de Directie Migratiebeleid (DMB) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De volgende partijen hebben ook bijgedragen aan de totstandkoming van dit rapport: de Directie Samenleving en Integratie en de Directie Arbeidsverhoudingen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), de Koninklijke Marechaussee (KMar) van het ministerie van Defensie, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel, de Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding (DRC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid, het ministerie van Buitenlandse Zaken, die Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Nidos, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de Nationale Politie.

Informatie over de totstandkoming van wet- en regelgeving en over parlementaire debatten is afkomstig uit officiële bronnen. De volgende documenttypes zijn daarbij geraadpleegd:

- Kamerstukken van de Eerste en Tweede Kamer;
- Handelingen van de Eerste en Tweede Kamer;
- Officiële publicaties van wet- en regelgeving in het Tractatenblad, het Staatsblad en de Staatscourant.

Al deze documenten zijn te vinden in de database met officiële publicaties op de website www.overheid.nl. Deze website wordt onderhouden door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Om informatie te krijgen over organisaties en hun standpunten zijn veelal de websites van de betreffende organisaties geraadpleegd. Ook publicaties van verschillende organisaties over asiel en migratie zijn veelal op hun websites verkregen.

Daarnaast is om inzicht te verkrijgen in het publieke debat vooral gebruikgemaakt van het internet. Met behulp van de internetsites van de grote landelijke dagbladen en van de nieuws- en actualiteitenprogramma's op de nationale televisie (zowel van publieke als commerciële omroepen) is onderzocht welke asiel- en migratieonderwerpen veel aandacht in de media hebben gekregen. Een belangrijke bron van informatie over de maatschappelijke debatten vormen de wekelijkse Nieuwsberichten Migratierecht.nl, een digitale uitgave van Sdu Uitgevers. Naast een algemene inventarisatie van asiel- en migratieonderwerpen is ook gekeken naar de media-aandacht voor specifieke onderwerpen die in het parlementaire debat aan de orde zijn gekomen.

Voor de cijfers is gebruik gemaakt van Eurostat. Deze cijfers kunnen afwijken van de gehanteerde nationale cijfers, omdat Eurostat andere definities hanteert. Om de vergelijkbaarheid tussen de jaaroverzichten van de EU-lidstaten en waarnemende landen van het EMN te bevorderen is ervoor gekozen met Eurostat-cijfers te werken.

Het doel van het Jaaroverzicht is het weergeven van alle belangrijke ontwikkelingen op het gebied van migratie en asiel. Om deze doelstelling te bereiken, is voor het begrip 'belangrijke ontwikkelingen'

een aantal criteria gehanteerd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen wijzigingen in wet- en regelgeving enerzijds en politieke en maatschappelijke debatten anderzijds.

Criteria voor het belang van wijzigingen in wet- en regelgeving

Het rapport streeft naar een zo volledig mogelijk overzicht van de (voorgenomen) wijzigingen in wet- en regelgeving op de verschillende beleidsterreinen die aan de orde komen. (Voorgenomen) wijzigingen die een daadwerkelijke inhoudelijke aanpassing van deze wet- en regelgeving inhouden, worden opgenomen in het rapport. Minimale wijzigingen worden niet meegenomen (denk daarbij bijvoorbeeld aan de jaarlijkse verhoging van bepaalde inkomensvereisten).

Criteria voor het belang van politieke en maatschappelijke debatten

Bij de politieke en maatschappelijke debatten en ontwikkelingen wordt geen volledigheid nagestreefd. Het doel van het Jaaroverzicht is om een indruk te geven van de belangrijkste onderwerpen van discussie op het gebied van asiel en migratie in Nederland. De volgende criteria zijn gebruikt om een selectie te maken. Om opgenomen te worden in het rapport, dient een politiek en maatschappelijk debat minstens aan de volgende cumulatieve voorwaarden te voldoen:

- Het onderwerp is aan de orde gesteld in het parlement.
- Het onderwerp is gedurende langere periode 'in het nieuws' geweest. Er moet dan in meerdere nieuwsmedia over gerapporteerd zijn.

Implementatie van Europese wet- en regelgeving

Het Jaaroverzicht beoogt een compleet beeld te geven van de implementatie van Europese wet- en regelgeving op het gebied van asiel en migratie. Daarom komen alle ontwikkelingen op dit gebied in het rapport aan bod.

Termen en definities

Deze rapportage gaat uit van de definitie van relevante termen in de *EMN Asylum and Migration Glossary 10.0*.²⁷³ De door het EMN ontwikkelde begrippenlijst heeft onder andere als doel om de vergelijkbaarheid uitgewisselde informatie tussen de EU-lidstaten te vergroten.

²⁷³ EMN Glossary 10.0 - a tool for better comparability. Beschikbaar op: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary_en

15. Bijlage B – Structuur van het Nederlandse asiel- en migratiebeleid

In Nederland spelen verschillende ministeries en andere organisaties een rol bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid op het gebied van asiel en migratie. De taak van iedere organisatie op het gebied van asiel en migratie wordt in het volgende kort toegelicht (zie ook de organogram).

- De **minister van Asiel en Migratie (AenM)** is verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van toelating, verblijf en terugkeer van vreemdelingen. Verder stuurt de minister de vreemdelingenketen aan.
- De **minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)** is verantwoordelijk voor de toelating van vreemdelingen tot de Nederlandse arbeidsmarkt. Daarnaast is de minister van SZW verantwoordelijk voor integratie en inburgering.
- De **minister van Buitenlandse Zaken (BZ)** is verantwoordelijk voor het visumbeleid. De minister van BZ is ook verantwoordelijk voor de totstandkoming van algemene ambtsberichten, die de situatie in belangrijke herkomstlanden van asielzoekers beschrijven, en individuele ambtsberichten, waarmee door een asielzoeker gepresenteerde feiten of documenten op juistheid en authenticiteit worden beoordeeld.
- De **minister van Defensie** is verantwoordelijk voor het beleid op de grenstoegang- en toezicht.
- De **Nederlandse gemeenten** zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van houders van een asielvergunning en hebben ook een rol bij de behandeling van naturalisatieverzoeken. Ook hebben gemeenten de taak om zorg te dragen voor de inburgering en de participatie van bevolkingsgroepen en de lokale uitvoering van het asielbeleid.
- De **Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)**, een agentschap van het ministerie van Asiel en Migratie (AenM), is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Vreemdelingenwet en de Rijkswet op het Nederlanderschap (RWN). Deze dienst beoordeelt alle aanvragen van vreemdelingen die in Nederland (willen) verblijven of Nederlander willen worden. Ook heeft de IND namens de minister van Buitenlandse Zaken een rol bij de beoordeling van aanvragen voor visa kort verblijf. Daarnaast beoordeelt de IND namens de minister van Buitenlandse Zaken alle aanvragen om een machtiging tot voorlopig verblijf (mvv).
- De **Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V)** is als agentschap van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) verantwoordelijk voor humaan vertrek van vreemdelingen die Nederland dienen te verlaten.
- Het **Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)**, een zelfstandig bestuursorgaan, is verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers. In opdracht van de minister van Asiel en Migratie (AenM) biedt het COA mensen veilige huisvesting en ondersteunt hen in de voorbereiding op hun toekomst, in Nederland of ergens anders. Het gaat vooral om asielzoekers en vluchtelingen, en om specifieke groepen zoals alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Het COA is een uitvoeringsorganisatie met opvanglocaties in heel Nederland.
- De **Raad voor de Rechtsbijstand (RvR)** is een zelfstandig bestuursorgaan dat namens het ministerie van Asiel en Migratie (AenM) de gesubsidieerde rechtsbijstand regelt in Nederland. Deze organisatie heeft onder meer de verantwoordelijkheid voor de organisatie van de verlening van rechtsbijstand in asielzaken.

- De **Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)**, een agentschap van het ministerie van Justitie en Veiligheid, is onder andere verantwoordelijk voor de uitvoering van vrijheid ontnemende maatregelen ten behoeve van de uitzetting van vreemdelingen uit Nederland, waaronder inbewaringstelling (de zogeheten vreemdelingenbewaring).
- De **Koninklijke Marechaussee (KMar)**, onderdeel van het ministerie van Defensie, heeft als belangrijke taak het handhaven van de Vreemdelingenwet. De KMar is verantwoordelijk voor het grenstoezicht, grenscontrole en grensbewaking. Door deze taakstelling draagt de KMar bij aan de bestrijding van o.a. illegale immigratie. In het maritieme domein vervult de Zeehavenpolitie de grensbewaking taak in de Rotterdamse haven en de KMar de maritieme grensbewaking in alle andere havens.
- De **Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM)** maakt deel uit van de Nationale Politie. Zij houdt zich bezig met het toezicht op het rechtmatig verblijf van vreemdelingen.
- De **Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD)** voorziet de IND van informatie als het gaat om onderzoeks-subjecten bij wie de IND handelend kan optreden ten behoeve van de nationale veiligheid.
- De **Zeehavenpolitie (ZHP)**, ook onderdeel van de Nationale Politie, is verantwoordelijk voor de grensbewaking binnen de Rotterdamse haven.
- Het **Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)** is een zelfstandig bestuursorgaan dat werkt in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Het is door het ministerie onder andere belast met de bindende advisering bij aanvragen om een gecombineerde vergunning voor arbeid en verblijf (single permit) voor vreemdelingen die willen werken in Nederland en met de verstrekking van tewerkstellingsvergunningen.
- De **Dienst uitvoering onderwijs (DUO)** is de uitvoeringsorganisatie van de Rijksoverheid voor het onderwijs. DUO financiert (studiefinanciering voor studenten, scholieren en leraren) en informeert onderwijsdeelnemers en onderwijsinstellingen en organiseert examens. Daarnaast ondersteunt DUO in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de gemeenten bij het uitvoeren van de Wet Inburgering.
- **Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)** is onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), maar voert ook opdrachten uit namens andere ministeries, waaronder de ministeries van Buitenlandse Zaken (BZ) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Daarnaast werkt RVO in opdracht van de Europese Unie (EU). De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) vraagt bij een aantal verblijfsvergunningen de RVO om advies.
- De **Diplomatieke posten** zijn Nederlandse ambassades, consulaten, consulaten-generaal en permanente vertegenwoordigingen bij internationale organisaties. De diplomatieke posten behandelen aanvragen voor een visum kort verblijf. Verder kunnen vreemdelingen die in het buitenland willen naturaliseren tot Nederlander een verzoek om naturalisatie indienen bij een diplomatieke post. Ook kunnen zij daar een voor hen verplicht basisexamen inburgering afleggen en de verplichte naturalisatieceremonie bijwonen.
- De **Raad van State (RvS)** is onafhankelijk adviseur van de regering over wetgeving en algemene maatregelen van bestuur (AmvB's) en hoogste algemene bestuursrechter van Nederland. De afdeling bestuursrechtspraak oordeelt o.a. ook over kwesties waarin vreemdelingen het niet eens zijn met beslissingen van de overheid.
- De **Adviesraad Migratie (AM)** is een onafhankelijk adviescollege dat gevraagd en ongevraagd beleids- en wetsadviezen uitbrengt aan regering en parlement inzake het vreemdelingenrecht en vreemdelingenbeleid.
- Het **Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)** is een onderdeel van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV). Het WODC is belast met het verrichten van onderzoek waaronder het evalueren van beleid en beleidsprogramma's, het adviseren over voorgenomen beleid en beleidsprogramma's, en het ontwikkelen, onderhouden en toegankelijk maken van data.
- De **Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)**, een intergouvernementele organisatie, speelt in Nederland een belangrijke rol bij vrijwillige terugkeer en herintegratie van vreemdelingen.

- Stichting **Vluchtelingenwerk Nederland (VWN)** biedt praktische ondersteuning aan asielzoekers en behartigt hun belangen in het politieke debat.
- **CoMensha** is een onafhankelijk expertise- en coördinatiecentrum tegen mensenhandel. Samen met partners voeren zij de strijd tegen mensenhandel in Nederland. Daarbij richt CoMensha zich vooral op de registratie, opvang en hulpverlening aan slachtoffers. Ook investeert de organisatie in het creëren van meer bewustwording over mensenhandel door middel van trainingen en voorlichting aan professionals.
- De **Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen** rapporteert aan de regering over de aard en omvang van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in Nederland. De Nationaal Rapporteur monitort de effecten van het beleid dat op deze terreinen wordt gevoerd en doet aanbevelingen om de aanpak van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen te verbeteren.
- Stichting Nidos richt zich op alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Voor kinderen die zonder ouder(s) in Nederland asielaanvragen voorziet Nidos middels (tijdelijke) voogdij in het gezag. Ook voert Nidos de kindbeschermingsmaatregel Ondertoezichtstelling uit wanneer het om migrantengezinnen gaat, die de asielprocedure doorlopen en in een COA-locatie verblijven.

16. Organogram

Institutional framework for migration and asylum*

..... Cooperation
 ———— Coordination

